

Riksdagens protokoll

2012/13:116

Tisdagen den 4 juni

Kl. 13.00 – 15.59
18.00 – 20.12

Protokoll
2012/13:116

1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Förste vice talmannen meddelade att *Roger Tiefensee* (C) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 3 juni, varigenom uppdraget som ersättare upphört för Inger Fredriksson (C).

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 28 och 29 maj.

3 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Förste vice talmannen meddelade att val av justitieombudsman skulle äga rum *onsdagen den 5 juni kl. 9.00*.

4 § Anmälan om protokollsutdrag från utskott

Förste vice talmannen anmälde att ett utdrag ur prot. 2012/13:30 för torsdagen den 23 maj i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag inkommit från näringsutskottet.

5 § Anmälan om uppteckningar vid EU-nämndens sammanträden

Förste vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 17 maj inkommit.

6 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2012/13:FPM108 Strategiska riktlinjer för vattenbruket *KOM(2013) 229* till miljö- och jordbruksutskottet

2012/13:FPM109 Direktiv om åtgärder för att underlätta fri rörlighet för arbetstagare *KOM(2013) 236* till arbetsmarknadsutskottet

2012/13:FPM110 Grönbok om ett klimat- och energiramverk till 2030 *KOM(2013) 169* till näringsutskottet

2012/13:FPM111 Direktiv om största tillåtna vikter och dimensioner för vissa vägfordon *KOM(2013) 195* till trafikutskottet

7 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2012/13:434

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:434 Åtgärder mot ROT-fusk
av Raimo Pärssinen (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 27 juni 2013.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 3 juni 2013

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2012/13:436

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:436 Behovet av fungerande näringspolitik
av Per Svedberg (S)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 19 juni 2013.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 24 maj 2013

Näringsdepartementet

Annie Lööf (C)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:437 Företagsnedläggningar i Hudiksvall
av Raimo Pärssinen (S)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 19 juni 2013.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 24 maj 2013

Näringsdepartementet

Annie Lööf (C)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2012/13:440

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:440 Småföretagens finansieringsmöjligheter
av Peter Persson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 11 juni 2013.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 30 maj 2013

Finansdepartementet

Peter Norman (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

8 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2012/13:AU10

Utrikesutskottets betänkande 2012/13:UU3

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2012/13:UFöU3

Konstitutionsutskottets betänkande 2012/13:KU25

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2012/13:SfU12

Utbildningsutskottets betänkande 2012/13:UbU15

Finansutskottets betänkande 2012/13:FiU38

9 § Svar på interpellation 2012/13:435 om barn till frihetsberövade föräldrar

Svar på

interpellationer

Anf. 1 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Hillevi Larsson har frågat mig dels vad jag gör för att förbättra stödet till barn med frihetsberövade föräldrar, dels vad jag gör för att underlätta kontakten mellan intagna och deras barn under den tid föräldern är intagen i anstalt. Vidare har Hillevi Larsson frågat mig om

jag avser att ta initiativ till nationella riktlinjer för polisen när det gäller omhändertagande av barn i samband med att föräldrar grips.

En central målsättning med regeringens politik för barn och unga är att ett barnperspektiv ska genomsyra alla åtgärder som rör barn, något som också följer av barnkonventionen. För att möta ett barns behov av stöd och hjälp är det viktigt att såväl polisen som Kriminalvården har en väl utvecklad förmåga att arbeta utifrån ett barnperspektiv. Det är också viktigt att myndigheterna samarbetar i dessa frågor och att man utifrån ett helhetsperspektiv samarbetar med socialtjänsten och andra berörda aktörer på ett bra sätt. Ideella organisationers arbete med att stärka och förbättra förhållandena för barn till frihetsberövade föräldrar är av stor betydelse som ett komplement till det arbete som bedrivs. Till exempel finns det ett etablerat samarbete med riksorganisationen Bryggan.

Kriminalvården arbetar aktivt såväl med ett barnperspektiv inom sin verksamhet som med föräldrastöd. De krav på säkerhet som Kriminalvården har att beakta måste dock alltid vara överordnade. Det innebär bland annat att ett barns kontakt med en frihetsberövad förälder alltid måste balanseras mot kraven på säkerhet. Ett väl avvägt barnperspektiv innebär att hänsyn tas till ett barns integritet och rätt till sin förälder och behovet av stöd och hjälp. Det innebär också en skyldighet att göra en anmälan till socialtjänsten om det förekommer omständigheter eller misstanke om att ett barn far illa.

I Kriminalvårdens grundutbildning får all personal utbildning i att ha ett barnperspektiv, och myndigheten har också barnombud på alla anstalter. Barnombudet ska ge föräldrar, barn och personal stöd i barnfrågor. Kriminalvården har sedan flera år särskilda barnsidor på myndighetens webbplats där barn till frihetsberövade föräldrar kan få svar på frågor och ta del av andras berättelser om att ha en förälder som sitter i fängelse.

Kriminalvården ger ett barn förutsättningar att hålla kontakt med sin frihetsberövade förälder på olika sätt, till exempel genom besök, telefon, brev och under permissioner. Intagna med barn kan ansöka om utökade kontaktmöjligheter, och en intagen får beviljas bidrag till telefonsamtal med sitt barn. På alla anstalter finns det barnanpassade besöksrum och besökslägenheter. Intagna erbjuds på de flesta anstalter möjligheter att delta i föräldrautbildning och föräldracirklar i syfte att utveckla sin förmåga och sitt ansvar som förälder.

Även Polisen arbetar aktivt för att utveckla sin förmåga att arbeta utifrån ett barnperspektiv. Åtgärder som rör barn ska föregås av en analys av vilka konsekvenser åtgärden får för barnet. För att främja nationell enhetlighet ser Rikspolisstyrelsen för närvarande över behovet av att skapa en nationell handledning i hur en sådan analys ska genomföras. När det gäller brott i nära relationer har Rikspolisstyrelsen redan tagit fram en nationell handbok. Där behandlas barnperspektivet gällande de fall där ett brott har begåtts i familjen.

Eftersom såväl Polisen som Kriminalvården arbetar aktivt med att utveckla sin verksamhet när det gäller barnperspektivet har jag inte för avsikt att vidta några ytterligare åtgärder.

Fru talman! Varje år får ungefär 8 000 barn uppleva att deras föräldrar fängslas. Ännu fler barn får uppleva att deras föräldrar häktas eller hämtas till förhör.

Annelie Björkhagen Turesson är socionom och har forskat om de här barnens situation. Hon är en av få som har forskat om det här området. Hennes forskning visar att stödet och skyddet för dessa barn är i det närmaste obefintligt. Det var det som fick mig att skriva den här interpellationen – uppenbarligen finns det behov inom detta område.

Det första och ofta det mest traumatiska för barnen är själva gripandet och husrannsakan. Där finns i dag ingen barnanpassning alls. När som helst kan polisen dyka upp utan att barnen vet vad som händer. Det förekommer till och med att barnen är ensamma hemma när polisen plötsligt tränger sig in i bostaden och gör husrannsakan. Många barn har upplevt det som väldigt kränkande när polisen gjort husrannsakan bland deras leksaker och även bland äldre barns tillhörigheter. Tonårsflickor har till exempel fått se polisen rota igenom deras underkläder.

Självklart måste polisen gripa folk och göra husrannsakan, men i många fall är det möjligt att ändå ha ett barnperspektiv. Man skulle ha kunnat börja med att ta reda på om den man ska tränga sig in hos över huvud taget har barn. Inte ens det är ett krav med dagens regelverk. Man skulle kunna se till att om möjligt göra ingripandet när barnen är i skolan. När det gäller mindre barn förekommer det att man kommer sent på kvällen när barnen sover. Det blir ett traumatiskt uppvaknande för dessa små barn, som ofta skiljs direkt från sina föräldrar.

För barnen blir det inte bara traumatiska upplevelser vid gripande och husrannsakan. De får heller inte någon information. Många får inte veta vad som har hänt. De ser att föräldrarna försvinner, men de har ingen aning om varför. Många barn vittnar om att de upplever det som att föräldern har dött. Det kan dröja veckor eller månader innan de får veta vad som har hänt.

Ett annat stort problem är när äldre barn, tonårsbarn, lämnas vinda för våg och polisen inte ens kontaktar socialtjänsten i samband med gripandet. Det har förekommit åtskilliga fall där barnen levit ensamma i lägenheten i flera månader, vilket resulterat i att de blivit deprimerade och även hotats av vräkning när hyran inte kunnat betalas.

Det jag efterfrågar är nationella riktlinjer för polisen, framför allt i samband med gripande och husrannsakan. Polisen måste helt enkelt ha ett barnperspektiv som innebär att man tar reda på om det finns barn och i så fall så långt som möjligt agerar så att det inte ska bli traumatiskt för barnen och att man informerar barnen och kontaktar socialtjänsten och ser till så att de är med och tar hand om barnen.

När man fyller i blanketter ska man också garantera att man verkligen har kontaktat socialtjänsten och att man har tagit reda på om det finns barn i hushållet. Det finns något som heter arrestantbladet. När man arresterar någon skulle man kunna fylla i de här uppgifterna.

Med ganska enkla medel skulle man alltså kunna förbättra situationen avsevärt.

Anf. 3 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Det är riktigt att det behövs mer forskning på det här området. Däremot finns det inte bara en forskare. Bryggan har en bra uppdatering av forskningsläget på sin hemsida, både svensk forskning och internationell forskning, men det finns naturligtvis mer att göra på det här området. Det är också riktigt att så många som 8 000 barn har föräldrar i fängelse, så vi pratar om en ganska stor grupp.

Nu går interpellanten mer över till polisens ingripanden, och därför vill jag gärna påtala att det i polisens grundutbildning finns en hel del moment som tar upp barnperspektivet. Polisen har en handbok vad gäller brott i nära relationer som ofta är någonting som direkt rör barn och där ingripande sker i familjesituationen. Där finns det också ett kapitel som särskilt handlar om hur barn ska bemötas.

Det finns också riktlinjer och handledning för hur en sådan här analys ska utformas utifrån det polisiära perspektivet, oavsett barnets roll i sammanhanget. Man har också genomfört en förstudie *Brott mot barn* på Rikspolisstyrelsen som skulle läggas fram för metod- och utrustningsrådet i slutet av maj, så det har antagligen redan gjorts.

Ett av förslagen i den rapporten är att man ska ta fram en nationell handledning för hur en barnkonsekvensanalys ska utformas för att vi ska få en bättre enhetlighet i landet. Polisen har också i sina grundregler att utgå ifrån barnperspektivet där så är möjligt.

Jag menar därför att just polisen har väldigt tydliga riktlinjer och också har utvecklat sin förmåga att ta fram underlag och hjälp till dem som ska ingripa och agera för att den traumatiska situationen för barn ska göra så liten skada som det bara går. Nu är ju grundskadan den att någon av föräldrarna är misstänkt för ett allvarligt brott där ingripande kan ske. Man ska också vara klar över att de här barnen ibland lever i miljöer där det väldigt ofta är traumatiska situationer att hantera. Det är alltså väldigt komplicerat.

När det gäller Kriminalvården menar jag att man också där har utvecklat sin förmåga. Jag beskrev det i mitt tidigare inlägg, både detta med att det finns ett barnombud på varje anstalt och att man arbetar för att ha besöksrum och hitta rutiner. Men det utgår hela tiden från barnets perspektiv, det vill säga att man i samråd med socialnämnd och eventuellt anhöriga försöker att reda ut om barnet verkligen vill komma till anstalten på besök och om det är lämpligt att barnet och föräldern ses. I många fall är det ett ensidigt intresse hos den intagna som möjligen vill återupprätta någon typ av relation till barnet. Det är ju inte alltid så att den har varit smärtfri tidigare under resans gång.

Det här är alltså komplicerat, men jag menar att båda dessa myndigheter arbetar väldigt seriöst med den här viktiga frågan. Skälet till att den är viktig, och det är därför bra att Hillevi Larsson lyfter upp den, är att vi vet att barn som lever i miljöer där det förekommer kriminalitet och där man utsätts för trauman av olika slag kan ha en större risk att själva få problem framöver. Om man kan minska de problemen genom att agera på ett konsekvent och bra sätt är det naturligtvis bra.

Jag tror också att den allmänna informationen till barn och framför allt till ungdomar i dag är bättre än tidigare. Däremot finns det naturligtvis en komplikation i att ge ett barn saklig information i det enskilda fallet. Ibland kan det också vara en risk att göra så.

Fru talman! Jag vill betona att jag utgår från barnets perspektiv i det här och inte från föräldrarnas. Det kan sammanfalla, men det är barnets intresse som det här ska handla om och självklart frivilliga kontakter mellan barn och föräldrar.

Jag tycker att hela svaret genomsyras av att det finns ett barnperspektiv och att myndigheterna jobbar bra med dessa frågor. Samtidigt kan man se i forskningen att verkligheten inte ser ut så. Det fungerar inte.

Jag ifrågasätter också om allting verkligen genomsyras av ett barnperspektiv. I den nya fängelselagen som kom 2010 sägs att placeringen på fängelse i möjligaste mån ska anpassas efter jobb, alltså arbetssituationen, inte efter familj och barn.

Man har alltså inte ens med barnperspektivet här, och det är ett dilemma eftersom det kan vara väldigt långa resvägar för barnen beroende på var barnen bor och på vilket fängelse föräldrarna sitter. Självklart måste säkerheten vara en viktig aspekt, men om det går att förena med säkerheten borde man åtminstone tänka på barnperspektivet när det gäller detta.

Organisationen Bryggan startades just av Annelie Björkhagen Tureson som i sin forskning märkte att de här barnen inte har någon hjälp eller något stöd. Därför startade hon Bryggan. Man kan inte säga att Bryggan är ett komplement till annan verksamhet, för det finns ingen annan verksamhet. Det här är det som finns för dessa barn.

När det gäller polisutbildningen har man höjt ambitionsnivån när det gäller våld i nära relationer, vilket är bra. I det sammanhanget har man också fört in moment i utbildningen på Polishögskolan just om barns reaktioner vid våld i familjen. Men för övrigt finns ingenting om barn i polisutbildningen över huvud taget, trots att polisen kommer i kontakt med barn i många andra situationer än just när det handlar om våld i nära relationer.

Ett moment som föreslogs i en utredning redan 1998 finns fortfarande inte med. Det momentet skulle handla om barns reaktioner i samband med gripanden. Det är nämligen många poliser som tolkar barns reaktioner så att om barnet inte gråter eller skriker utan är alldeles lugnt och passivt, då är det okej. Då mår barnet bra.

Men i verkligheten är det så att väldigt många barn reagerar med chock. De blir alldeles paralyserade. De kan inte gråta eller skrika. De stänger sig totalt, och det kan då ge intryck av att de mår bra, fast de är mycket traumatiserade i den situationen. Kunde man föra in det här i polisutbildningen – det kanske kunde räcka med en eller två lektioner – skulle det innebära mycket för barnen i de här situationerna att polisen förstår deras reaktioner bättre och kan hjälpa och stödja dem.

Jag tycker att det är tråkigt efter alla dessa år att ingenting har hänt. Redan 1998 tänkte man alltså på barnens situation när man tillsatte utredningen om hur man bättre skulle ta hand om barn i situationer där föräldrarna grips. Men fortfarande har ingenting hänt. Det var tre förslag som fördes fram. Det var att socialtjänsten ska underrättas när föräldrarna grips, det var att barns reaktioner vid gripandet ska föras in i polisutbildningen och att man i arrestantbladet när man arresterar någon ska notera om de har barn och om man har kontaktat socialtjänsten.

Ingenting av detta har Rikspolisstyrelsen genomfört efter 15 år, och nu säger ministern att de jobbar aktivt med en ny utredning. Då frågar jag mig: Ska det begravas ytterligare ett antal år? Jag tycker att det är dags att agera i stället.

Anf. 5 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Egentligen tycker jag att Hillevi Larsson borde be om ursäkt. Ingenting har hänt sedan 1998, säger hon. Det är verkligen inte sant. Både polisen och Kriminalvården har utvecklats betydligt under de här åren. Även insikten om barns särskilda behov och förmågan att ta till vara och förstå har utvecklats ganska ordentligt, vågar jag påstå. Den forskning som det hänvisas till är från 2009, och det har ju hänt en del sedan dess också.

Jag menar inte att allt är perfekt, långt därifrån. De flesta anstalter är rätt otrevliga ställen att vara på i meningen att det är en mycket speciell miljö. Det är också en mycket speciell situation att ha en förälder som har dömts för ett sådant allvarligt brott att denne blir intagen på anstalt och inte längre kan vara med sin familj och sina barn. Alla har inte barn, och alla tar inte heller ansvar för de barn de har.

Ett barn i den situationen får naturligtvis många negativa erfarenheter av situationen som sådan, men att påstå att inget har gjorts av myndigheterna för att förbättra och underlätta för dessa barn är fel.

I dag erbjuder kriminalvården intagna föräldrautbildningen och utbildning i föräldraansvar. Det är viktigt och något som ganska många behöver lära sig mer av. Man kan också själv ha funderingar över vad föräldraskapet innebär och hur det ska fungera. Syftet är att använda en del av tiden på anstalt för att komma ut som en bättre person när det gäller att ta ansvar för barn och ungdomar.

I diskussionen ska man också ta med att det handlar om en begränsad tid. Det är viktigt att det som sker vid polisens agerande och i samband med domstolsförhandlingar och annat sker på ett bra sätt utifrån barnperspektivet, men även möjligheten att komma ut som en bättre person är viktig.

Då är möjligheten att få ett arbete inte ointressant. Vi vet att en av de enskilt viktigaste faktorerna för att intagna inte ska återfalla i kriminalitet, vilket dess värre många gör, är att de kan få ett arbete. Att ha det som en viktig prioritering för placering är ganska klokt.

Det är inga enkla frågor. Familjesituationerna är ofta komplicerade.

Jag vidhåller dock att det är rätt att vi har barnansvariga på varje anstalt. De ansträngningar som görs ger en förhållandevis bra situation sett utifrån att fängelse och kriminalitet aldrig är bra inslag i någons barndom eller uppväxtmiljö. Det är klart att det finns ett trauma och att det blir stora svårigheter. Det kan vi nog aldrig komma ifrån.

Man ska också vara klar över att besök på fängelser kan ha sina sidor. Barn kan utnyttjas. Som jag nämnde tidigare går säkerheten alltid först, men en del vill ha besök av barn för att det är lätt att skicka med barnen saker eller lämna information med mera. Det innebär att även besökande barn måste visiteras, att man måste ha kontroll över besöket och annat, vilket sätter barnen i en speciell situation.

Kriminalvården har som grundprincip att utgå från barnets bästa och att i samråd med socialtjänsten, för de kontakterna har man alltid, utgå från vad som är bäst för barnet.

Prot. 2012/13:116
4 juni

*Svar på
interpellationer*

Anf. 6 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Justitieministern har rätt i att det har hänt en del, men när det gäller just de tre punkter som utredningen lade fram 1998 har inget hänt. Dessa tre punkter skulle vara mycket enkla att genomföra.

Kriminalvården har jobbat bra med dessa frågor. Det var också Kriminalvården som tillsammans med Socialstyrelsen låg bakom den utredning som lades fram 1998.

Barnombud är jättebra, men de kämpar som sagt i motvind. Barnombuden gör ett viktigt jobb på fängelserna. De träffar barnen och föräldrarna, men de får ingen utbildning och ingen extra tid avsatt för uppdraget som barnombud. Dessa frågor prioriteras tyvärr inte.

Projektet Godnattsagor bedrevs på Kirsebergsanstalten i Malmö. Pappor läste godnattsagor för sina barn. De läste in sagorna på cd, och sedan kunde barnen lyssna hemma. Det fick enormt positiva effekter på alla plan. Men när man skulle förbättra säkerheten, ta fram nya uniformer och höja stängslen hade man inte längre råd med projektet, trots att det var ett litet och billigt projekt. Jag tror att det har drivits vidare i någon form, men det här visar att det inte prioriteras tillräckligt högt.

När det gäller telefonkontakter kan man få en telefontid för att ringa barnen klockan sju på kvällen, men då är telefonen upptagen. Sådana problem kan uppstå.

Man måste ha ett barnperspektiv på alla nivåer överallt. Annelie Björkhagen Turesson erbjöd sig att komma till Polishögskolan och hålla två föreläsningar, men Polishögskolan sade nej. Hon har även erbjudit sig att träffa justitieministern. Jag hoppas att justitieministern säger ja, för det är viktiga frågor.

Anf. 7 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Vill någon träffa mig är det bara att höra av sig. Jag har både mejl och telefon, så det är inga konstigheter. Jag träffar hela tiden människor som forskar och arbetar med olika frågor som har bäring på rättsväsendet, och detta är en viktig fråga.

Barnombud kämpar i motvind, säger Hillevi Larsson. Det kan nog variera. Det är väl som i alla andra sammanhang att man som professionell kan känna ett ens ämnes- och ansvarsområde borde få högre prioritet och mer utrymme.

Faktum är dock att vi har ansvariga för barnverksamheten på varje anstalt. Jag har besökt rätt många anstalter och kan konstatera att de har bra besöksrum och annat. Det är inte lyxigt eller fantastiskt, men det finns ambitioner och de gör så gott de kan för att det ska bli bra för barnen.

Jag känner också till sagoprojektet och annat. Många projekt är bra. Det svåra är att få in det i den vanliga verksamheten och att få det att fungera över tid. Där finns det inom kriminalvård, polis och alla andra myndigheter alltid mer att göra.

Jag delar inte Hillevi Larssons uppfattning att inget har hänt. Det har hänt mycket. Låt mig som hastigast nämna att vi vid ett besök i förra

veckan gick igenom ett stort narkotikaärendet. Vid ett tillfälle skulle man göra en insats mot fem lägenheter där det fanns misstänkta inblandade i detta narkotikasammanhang. I något fall var båda misstänkta. Det fanns många barn i dessa sammanhang, och i varje insats fanns socialtjänsten med.

Min erfarenhet är att man alltid, för att över huvud taget kunna genomföra insatser från polisiärt håll och om man har möjlighet att planera, måste jobba tillsammans med socialtjänsten – ur ett barnperspektiv men också för att hela insatsen alls ska fungera.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2012/13:443 om unga kriminella

Anf. 8 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Lena Olsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att brottsuppleringen ska förbättras. Vidare har Lena Olsson frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förhindra att unga rekryteras till de kriminella organisationerna.

Genom att tillföra betydande resurser har regeringen gett rättsväsendet goda förutsättningar att klara upp fler brott. Satsningarna har också gett resultat. År 2012 var antalet brott som rättsväsendet lyckats knyta en gärningsperson till nästan 10 procent fler än 2006. Den kraftiga ökningen i början av perioden har dock avstannat, vilket regeringen ser allvarligt på. Det handlar också om den diskussion som förs om antal kontra andel, vilket vi kan återkomma till.

Vi behöver nu få veta mer om varför resultatutvecklingen har avstannat. I regleringsbrevet för 2012 gav regeringen Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten i uppdrag att gemensamt analysera och redovisa utredningsverksamhetens kvalitet och resultat.

Myndigheternas redovisning av uppdragen visar att kvaliteten i de granskade ärendena i stort är tillfredsställande men att det samtidigt finns möjligheter till förbättring. Regeringen anser att det är av avgörande betydelse att myndigheterna tar ansvar för att vidareutveckla brottsutredningsverksamheten, bland annat genom att åtgärda de brister som man har sett i den gemensamma granskningen.

Regeringen har också gett Brottsförebyggande rådet i uppdrag att utvärdera satsningen på polisen i syfte att säkerställa att resurstillskotten används så effektivt som möjligt. Jag har också varit tydlig med att Rikspolisstyrelsen och samtliga polismyndigheter nu måste fördjupa sin resultatanalys så att relevanta åtgärder kan vidtas.

När det gäller Lena Olssons andra fråga om unga har rättsväsendet en mycket viktig uppgift att, genom tidiga och tydliga insatser, förebygga att unga fastnar i kriminalitet. Men det krävs även insatser från andra aktörer för att bryta en destruktiv livsstil. Exempelvis behöver skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård vara en del av arbetet. Detta gäller inte minst i områden med utbredd utanförskap. Regeringen arbetar därför för att stärka samverkan i syfte att förebygga att ungdomar rekryteras till kriminella grupper.

Sociala insatsgrupper är ett exempel på ett initiativ från regeringen i syfte att stimulera meningsfull samverkan mellan myndigheter och organisationer kring en enskild ungdom. Positiva resultat från pilotverksamheten har gjort att regeringen har lagt ett nytt uppdrag på Rikspolisstyrelsen att aktivt stödja arbetet med sociala insatsgrupper genom att bidra till en spridning och vidareutveckling av arbetssättet. Andra initiativ som regeringen har tagit handlar till exempel om att brott som begåtts av unga under 15 år ska utredas i större utsträckning än tidigare. Regeringen arbetar också för att handläggningstiderna ska kortas när det gäller unga lagöverträdare.

För att förstärka det återfallsförebyggande arbetet för unga dömda har regeringen avsatt ytterligare resurser till Kriminalvården. Syftet är att myndigheten ska genomföra en kraftfull och långvarig satsning på åtgärder som kan leda till att unga dömda efter verkställigheten är bättre rustade för ett liv utan kriminalitet och missbruk. Åtgärderna ska bland annat innefatta insatser under verkställigheten som syftar till att förbättra unga dömdas förutsättningar på arbetsmarknaden. Satsningen omfattar även åtgärder som kan underlätta ungas utträde ur kriminella grupperingar.

Anf. 9 LENA OLSSON (V):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Det har satsats en hel del på rättsväsendet och framför allt på polisen, och det är bara att beklaga att man inte klarar upp brott i mycket större omfattning med den stora satsning som har gjorts.

Jag skulle vilja specifikt ta upp frågan om unga lagöverträdare. Man har fått viss kritik från revisorerna för att man utreder och sätter i gång arbetet alldeles för sent. När en ung människa begår ett brott eller gör något kriminellt krävs det snabba puckar från samhället, att man reagerar för att styra upp det och vidtar en åtgärd så fort som möjligt. Det är väldigt viktigt när det gäller unga.

Frågan hur man ska förebygga att unga rekryteras till kriminella nätverk är intressant. Det är sorgligt att se att den aktiviteten ökar och att det redan sker rekrytering av åtta–nio-åringar. Här måste man sätta ned fotterna och vidta åtgärder snabbt.

Det finns ett axplock av orsaker till detta. Vi kan bara titta i snabbprotokollet från i fredags när det var en debatt här. Det är inga quick fix-lösningar, utan man måste inse att det krävs långsiktiga åtgärder när det handlar om både ekonomisk utsatthet och social utsatthet hos många människor i dagens läge.

Jag har också fått många reaktioner och pratat med många poliser. Jag har fått ett långt brev från en polis här i Stockholm som har jobbat som polis i drygt två decennier, större delen med ungdomar på glid i utsatta områden. De sociala insatsgrupperna är egentligen ett självklart sätt, menar han, för samhällets olika aktörer. Det är en bra idé, men han är övertygad om att det är otillräckligt, då insatsgrupperna inriktar sig mot ungdomar alldeles för sent.

Jag tycker att han har en viktig poäng här. De jobbar ju med ungdomar som redan har börjat komma in i kriminalitet, vilket ofta beror på att man aldrig har fått uppskattnings eller bekräftelse. Det är tragiska uppväxtmiljöer och så vidare som ligger i bakgrunden. Men man får bekräft-

telse i de kriminella gängen. Man hjälper dem, och man får tryggheten och blir bekräftad på ett bra sätt där. Man gör vad som helst för dem.

Denne polis menar att polisen ska in redan på dagis, för då är de och brandkåren väldigt poppis. Många småkillar vill bli just poliser eller brandmän. Han menar att det är jätteviktigt att polisen får möjlighet att komma in och jobba med de små barnen väldigt tidigt.

Sedan kan vi i debatten fortsättningsvis diskutera vad man ska göra när det gäller andra samhällssektorer, för det är ju en helhet. Men det gäller just att polisen får möjligheten. Den här killen har försökt, men det har inte godtagits i Rikspolisstyrelsen.

Anf. 10 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Jag tror att det är väldigt viktigt att vi börjar tala mer om att förebygga brott, och inte bara släcka bränder, som man säger, alltså akuta insatser. Självklart ska vi även göra det, men det är svårt att bryta en ond spiral när den har snurrat riktigt länge ned i botten. Vi måste också bli bättre på samverkan när det gäller barn och ungdomar, att börja redan i förskolan och skolan med samverkan mellan aktörerna och föräldrarna. Polisen bör egentligen vara med hela vägen, även innan barnen blir straffmyndiga, och vara med i ett positivt samarbete.

Man måste framför allt se dessa barn, för risken är att de känner sig osynliggjorda i skolan och inte klarar att komma upp till godkända betyg. De kanske är trångbodda och har problem hemma många gånger. Man glömmer lätt att många av dessa barn är sårbara och lätt rekryteras till kriminella gäng. De kommer från miljöer med barnfattigdom, våld i familjen, missbruk och psykiska problem. Det kan vara alla möjliga faktorer som bidrar till att skapa den sårbarhet som gör att man känner gemenskap i dessa gäng, att man får en identitet, att man får en uppgift.

Zlatan sade att han lika bra hade kunnat bli kriminell, men det var fotbollen, något konstruktivt, som upptog hans tid och där han kände att han växte och fick uppskattning och något konstruktivt att göra.

Man måste bli mycket bättre på att fånga upp dessa barn och ungdomar med något konstruktivt. Jag tror inte att lösningen är att bara sänka straffrättsåldern, för har man väl sänkt den ett steg ska den sänkas ytterligare och ytterligare. Det kan till och med få motsatt effekt. Risken är att man sätter in barnen på anstalt med äldre, grövre kriminella, och då lär de sig bara ännu fler metoder att begå brott och kommer i ännu sämre sällskap. Tvärtom handlar det om att se till att barnen kommer i gott sällskap och får konstruktiva aktiviteter så tidigt som möjligt i livet. Det gäller framför allt de barn som har särskilda behov.

Inte minst idrotten kan spela en viktig roll. Tyvärr är det så inom idrottsvärlden att man gör elitsatsningar, att man satsar på dem som man tycker är bäst. Det är jättebra för dem som lyckas, men risken är att de som inte anses tillräckligt duktiga hamnar vid sidan om. Man skulle kunna göra en insats där och se till att så många som möjligt får chansen även om de inte anses vara de allra bästa.

Många av dessa frågor ligger såklart inte inom justitieministerns ansvarsområde, men jag tror att det är viktigt att justitieministern ser till att dessa perspektiv integreras i andra politikområden. Ska vi verkligen förebygga brott framgångsrikt och se till att barn och ungdomar inte

rekryteras av dessa gäng måste vi jobba på många olika politiska nivåer för att uppnå det.

Forskningen visar entydigt att strängare straff inte leder till mindre brottslighet och mindre rekrytering till brottslighet.

Det handlar i stället om förebyggande insatser och om att utjämna klyftor. Ju mer segregerat det blir, ju mer utanför vissa grupper känner sig i form av fattigdom, arbetslöshet och segregerat boende, kanske dessutom i nedgångna fastigheter, ju mer de känner att ingen bryr sig om dem och att de är avskilda från samhället, desto större blir brottsligheten och polariseringen. Man ger sig nu på polisen och till och med brandkåren.

Anf. 11 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Låt mig påminna om att interpellationen handlar om unga kriminella och vad som kan göras för att minska risken för rekrytering till kriminella nätverk. Man kan inte ta alla världsproblem i samma diskussion; då räcker inte tiden till.

De ungdomar som är i riskzonen för att rekryteras till kriminella nätverk eller allvarligt är på väg in i en livsstilskriminalitet är många, ska vi veta. Vi gjorde en utredning för några år sedan. Då sade man att vi hade ungefär 5 000–6 000 sådana ungdomar på väg upp i aktiv ålder. De är arga och destruktiva och drar med sig yngre kamrater. Jag menar att det är relevant och korrekt att i särskild ordning arbeta mot denna grupp. Det är väldigt många politiker som tycker att det är roligare att prata om de små barnen och göra mycket i den delen. Jag säger inte att det är fel, men jag menar att det också är helt nödvändigt att försöka ingripa mot den tyngre gruppen, som redan är där den är.

De sociala insatsgrupperna är ett försök som vi har gjort, och jag delar den här polisens uppfattning. Det är närmast självklart att man borde jobba så här, men man har inte gjort det. Det är inte heller en statlig sak. Det är ingenting för regeringen egentligen, utan vi drog i gång ett projekt för att få samarbetet mellan polis, socialtjänst, skola och andra att fungera. Det som har varit riktigt svårt har varit att få med skolan i det konkreta arbetet kring de här individerna.

Projektarbetet är avslutat. Resultaten visar att det fungerar väldigt bra och att det är väldigt många som begår färre brott eller till och med försvinner ur belastningsstatistiken, vilket är fantastiskt med tanke på urvalet av ungdomar. Därför har vi gett Rikspolisstyrelsen ett nytt uppdrag, att bidra till att öka intresset för arbetsformen och att bidra där man vill starta. Just nu är det ungefär 20 nya stadsdelar och kommuner som är på väg in för att arbeta på det här sättet. Jag tycker att det är bra.

Står detta då i konflikt med tidiga och tydliga insatser? Nej, naturligtvis inte. Vi är inte nöjda med resultaten när det gäller rättsväsendets redovisningar. Vi tycker att vi har satsat väldigt mycket pengar, och det borde kunna gå att få ut mer av dem. Av det skälet har vi bland annat gett Brå i uppdrag att titta på det hela. En sak som de säger i den utredning som kom häromveckan är att man har gjort mycket åt det brottsförebyggande arbetet, men att det är andra saker som brister. Jag tycker att det är viktigt att ta till sig den här typen av gedigen analys.

Vi ska fortsätta med de förebyggande insatserna, men det är utifrån det rättsliga perspektivet kanske inte där bristerna finns, utan vi måste satsa mycket mer på att korta handläggningstider och se till att det går

Prot. 2012/13:116
4 juni

Svar på
interpellationer

fort. Oavsett ålder på ett barn eller en ung människa är tidsperspektivet annorlunda än för vuxna. Precis innan jag gick hit tog jag emot ett förslag om tidsfristerna i handläggningen av ärenden som gäller ungdomsmål; man ska inte bara titta på den som är misstänkt för att ha begått ett brott utan också se om brottsoffret kan vara under 18. I barn- och ungdomsvärlden spelar det ibland lite mindre roll vem som är vem, men det är viktigt att rättsväsendet är snabbt i alla fall. Detta är en sak som jag tror är viktig.

Vi har också ändrat i andra regler och gjort det lite tydligare att polisen kan ingripa och ta undan en ungdom som befinner sig i miljöer som kan vara direkt skadliga därför att man kan hamna i kriminalitet. Vi gör alltså en hel del på det här området, och det händer en hel del just nu.

Anf. 12 LENA OLSSON (V):

Fru talman! Jag tror inte att jag inledningsvis sade att man inte skulle göra någonting åt det som händer och sker i dag med de ungdomar som sysslar med det här. Givetvis ska man det. Men om vi på lång sikt verkligen vill stoppa rekryteringen till kriminella nätverk måste vi börja tidigt. Det är också det som den här polisen uttrycker.

Jag tycker att det är ett väldigt klokt och långt brev han skrivit. Han har försökt ta upp det här, för han jobbar med det dagligen. Den som är närmast verksamheten brukar veta vad han pratar om. Jag är ganska säker på att jag vet vad han pratar om.

Han menar också att han inte stillatigande kan se på när samhället och hans egen arbetsgivare ständigt misslyckas med att jobba effektivt med problematiken kring ökad utslagning och kriminalitet bland unga. Han och många kolleger har i årtal ropat efter insatser mycket längre ned i åldrarna än vad som i dag sker. Många goda tankar har förts fram, men ekonomin tycks fortfarande vara det mest gångbara svaret. Finns det ingen bro ska man bygga en bro, menar han, och det är så man måste resonera. Allting kluddas ned i pengar och vad saker och ting kostar.

Man kan titta på *Gatuvåldets ekonomi – ett kommunalt perspektiv*, en rapport av Ingvar Nilsson och Anders Wadeskog från 2012 som i mycket handlar om den grupp vi pratar om i dag. Det är individer som lever i utanförskap och blir bekräftade genom att tillhöra ett kriminellt gäng. Detta kostar samhället miljontals kronor per individ. Slår man ihop det diskuterar vi miljardbelopp. Då har man faktiskt satt en prislapp på vad det här kostar. Vi ska naturligtvis, som ministern säger, jobba med dem som redan är i de här nätverken och begår brott. Men poängen är att man ska förhindra det så mycket man kan. Det ska finnas ett annat samhälle. Man ska bli sedd av någon annan och inte av de här gängen.

Ministern sade att vi inte kan dra in alltihop. Nej, men det gör hon själv när hon börjar prata om skolan och så vidare. Det finns ingen quick fix, som jag sade. Flera delar av samhället måste in i den här problematiken. Vi vet att kommunernas ekonomi är begränsad. Det kan inte jag beskylla någon annan än den sittande regeringen för. Så ser det faktiskt ut. Jag menar att de måste få muskler att samverka för att vi ska få ned kriminaliteten på lång sikt. Det är egentligen inte en polissak. Det har kommit dit, men om man hade fritidsgårdar och vuxna som såg de här barnen i skolan skulle vi kunna tjäna massvis med pengar.

Fru talman! Jag hörde ett uttalande som var lite tankeväckande: Om man såg till att barngrupperna var mindre i förskolan skulle det vara den viktigaste insats man kunde göra inför framtiden för att förebygga drog-användning och – självklart kopplat till denna – kriminalitet. Det är en tankeställare att sådana verksamheter kan vara väldigt viktiga för barn som redan är sårbara från början och som kanske har problem hemma eller olika typer av diagnoser. Redan i förskolan börjar det, och detta är en möjlighet för samhället att förebygga framtida brott.

Det är inte billigt att ta hand om ungdomsbrottslingar. Det är något av det dyraste man kan ägna sig åt. Många av de ungdomar som hamnat snett med droger, kriminalitet och gäng kostar i genomsnitt en miljon per år.

Man bryter inte brottsspiralen för det, utan många av dessa ungdomar går i olika former av det som man kallar för behandlingar, trots att de ofta inte är av den högsta kvaliteten. Det kostar mycket, och många av ungdomarna slutar ändå i fängelse när de blir lite äldre.

Om man ser rent ekonomiskt på det hela är det bra om man kan förebygga denna onda spiral så tidigt som möjligt. Man säger att det inte går att göra någonting innan ungdomarna har uppnått straffrättslig ålder. Men socialtjänsten har långtgående möjligheter att agera. Det gäller att de får resurser nog, och det gäller att man ställer krav på hanteringen av barnen. Den ska ske på ett sätt så att de kommer bort från drogerna och kriminaliteten. Redan där skulle man kunna förebygga att de senare hamnar i fängelse.

Det finns gäng, i till exempel Rosengård. Jag tror att det bor 8 000 barn där, och 50 av dessa barn är inblandade i grov kriminalitet. Om man kan punktmarkera ett sådant gäng minskar man rekryteringsgrunden för nya gängmedlemmar.

Fru talman! Jag är helt överens med Lena Olsson om det mesta. Märkligt nog brukar det vara så, i synnerhet när det gäller att ingripa tidigare och tydligare.

Jag vill påminna om att regeringen har sett till att polisen ska utreda om det finns barn under 15 år som är inblandade i någon typ av brottslighet även om de inte är straffmyndiga. Det är viktigt att man gör det. Det är polisen som är bäst på utredningar, och vi menar att ett bra utredningsunderlag är det bästa sättet för att få en utgångspunkt för de insatser som ska göras.

Vi har gått in och drivit igenom en möjlighet för polisen att drogtesta också den unge under 15 år utan föräldrarnas medgivande. Det är tyvärr ett känt faktum att det förekommer att föräldrar inte alls medger drogtestning av de egna barnen. De vill kanske inte tro att barnen har ett missbruksproblem. Men det finns också föräldrar som tycker att det är bekvämt om även barnen använder sig av droger eftersom de själva gör det. Här har vi gett polisen nya verktyg. Just nu pågår det uppdrag som vi har gett till Brå att i den delen utvärdera hur och om polisen har använt de nya bestämmelserna för att säkerställa att det blir verkstad också.

Vi har medverkat till att ta bort en del sekretessregler och tydliggjort möjligheterna att använda sekretessbrytande åtgärder mellan socialtjänst

och polis, bland annat, just därför att man ibland har använt lagstiftningen som en ursäkt för att inte samverka. Det ligger på något sätt i varje organisations inre själ att när man inte vill, inte orkar eller inte anser sig ha resurser säga: Vi kan inte, för vi har våra regler! Då handlar det ofta om sekretessregler. Vi har ökat möjligheterna och tydliggjort att man kan samverka och att det finns sådana möjligheter.

Det finns dock fortfarande ett motstånd mellan olika typer av myndigheter mot att samverka utifrån ett individperspektiv. Här är vi många som måste arbeta tillsammans.

Jag håller med om att hela samhället har ett uppdrag när det gäller att ge barn och ungdomar en bättre uppväxtmiljö och i den meningen förebygga brott. Det är väl känt att den absolut viktigaste brottsförebyggande faktorn är godkända resultat i grundskolan. Det finns ingenting som är så viktigt.

Vi vet också att om ungdomar bara har tagit sig igenom grundskolan med godkända resultat har vi mycket lättare att återföra dem om de har begått brott. Det finns forskning på detta; det är inga konstigheter. Där är utbildningspolitiken en utmaning, och man kan ha olika perspektiv på hur man ska göra. Jag tror inte att någon har svaret i dag. Vi är långt ifrån lösningar som är tillräckligt bra. Vi har stora ungdomsgrupper och stora grupper unga pojkar som faller ut ur systemet, och det är ett stort och växande bekymmer som också kan få implikationer när det gäller brottslighet och kriminalitet och annat elände.

När det gäller frågan om när man ska börja var Hillevi Larsson inne på att man måste vara inne redan på förskolan. Den polis hon talade om hade sagt att man skulle vara på förskolan. Det är möjligt.

Låt mig bara påminna om en sak: Det finns en diskussion mellan experterna om vilka riskfaktorer som finns. Det handlar också om det negativa som kan komma av att man stämplar barn för tidigt. Det blir en självuppfyllande profetia. Många säger: Vi ser redan av beteendet i förskolan att det kommer att gå illa för Nisse. Problemet är att om man utgår från det redan på förskolan kan man nästan ge sig på att det kommer att gå illa för Nisse. De allra flesta som uppvisar knepigheter i sitt uppförande eller annat kommer det att gå bra för. Detta är en svår diskussion där det krävs kunnande, pedagoger och ett stort engagemang för att vi så småningom ska hamna rätt.

Anf. 15 LENA OLSSON (V):

Fru talman! När det gäller tidiga insatser har expertisen uttryckt att man inte ska peka ut väldigt små barn. Varken jag eller polisen som har skrivit till mig menar något annat. Det ska vara en integrerad del att man besöker alla barn oavsett ålder, därför att man då skapar en mycket bättre relation. Det har jag sett poliser göra frivilligt, och det slår väl ut eftersom de lär känna de här personerna. Det är svårt att ge sig på poliser, kanske kasta en sten eller hota dem, om man redan är bekant med dem. Det finns ett motstånd mot det; det är det han menar.

Jag tror också att det finns en djup problematik innan man hamnar i kriminella gäng. Jag kan rekommendera en väldigt bra bok som heter *Två soldater* av Roslund & Hellström. De har studerat det här problemet. Har man ett sjyst samhälle och sjysta människor som bekräftar en, tycker

om en och älskar en tror jag att man har väldigt svårt att kliva över till den andra sidan.

Ingvar Nilsson har skrivit en jättebra rapport om kostnaderna och satt en prislapp på dem. Beatrice Ask, eftersom du har finansministern bakom dig skulle du kunna delge honom den rapporten. Jag tror nämligen att han skulle vara väldigt intresserad av hur mycket han skulle kunna tjäna på att förebygga detta.

Jag vill också önska ministern en trevlig sommar.

Anf. 16 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Jag vill naturligtvis önska interpellanten en trevlig sommar också, även om det är någon vecka kvar.

Ja, det förebyggande arbetet är oerhört väsentligt. Det är väl viktigt att polisen i mån av resurser, tid och annat besöker skolor och har ett aktivt arbete även visavi de yngre barnen. Det är bra, men det är alltid en fråga om prioriteringar.

Vad regeringen har försökt göra med sina resurssatsningar är att få ut fler synliga poliser i vardagen, i stadsmiljöerna nära barn och ungdomar. Detta har lett till att vi i dag har betydligt fler ungdomspoliser, det vill säga poliser som är ungdomsinriktade. I någon mån har vi alltså kommit närmare, men detta kräver alltid stora resurser.

Jag menar att det alltid måste göras prioriteringar, och ibland kan det faktiskt vara relevant att ägna sig åt ledarungdomarna för att så att säga plocka dem av mattan.

Ingvar Nilssons forskning och den nationalekonomiska rapport som han har skrivit – han har skrivit flera – är intressanta, framför allt eftersom de visar de ekonomiska konsekvenserna av våld. I det korta perspektivet är det naturligtvis kostnader för polis och sjukvård, men i det längre perspektivet är det socialförsäkringssystemet och bristen på skatteintäkter som är den stora kostnaden. Självklart har vi också inom regeringen diskussioner om långsiktiga effekter av olika typer av investeringar, och det är ett av skälen till att vi har satsat väldigt mycket på rättsväsendet. Vi ser ju att genom ett bra rättsväsen som fungerar bättre skapar vi bättre förutsättningar inom många områden. Det betyder dock inte att vi är färdiga, utan det finns mycket kvar att göra. Det ska vi fortsätta diskutera efter sommaren, Lena och jag.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2012/13:392 om effekten av bolagsskattesänkningen

Anf. 17 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Leif Jakobsson har frågat mig på vilket sätt den svenska konkurrenskraften stärks av en bolagsskattesänkning som pareras av våra konkurrentländer med liknande sänkningar.

Bolagsskatten har stor betydelse för investeringar, välfärd och tillväxt i Sverige. Tack vare bolagsskattesänkningen blir det lönsammare att genomföra investeringar i Sverige. Ökade investeringar ökar både kapi-

talstocken och kapitalintensiteten i den svenska ekonomin. En högre kapitalintensitet i företagen ökar produktiviteten, vilket skapar utrymme för högre löner. Vi för en politik som möjliggör en gynnsam reallöneutveckling för svenska löntagare. Högre löner ökar arbetsutbudet och på sikt sysselsättningen. Även då andra länder sänker bolagsskatten kommer en sänkning av bolagsskatten i Sverige att leda till fler investeringar i vårt land.

Anf. 18 LEIF JAKOBSSON (S):

Fru talman! Jag ska säga att anledningen till att jag lämnade in denna interpellation är att finansministern och jag hade en debatt om 3:12-reglerna för någon månad sedan, där finansministern bara ville prata bolagsskatt i stället. Jag tänkte därför ge möjligheten att diskutera bolagsskatten utan att riskera att bli avklubbad av presidiet.

Bakgrunden är naturligtvis den väldigt stora bolagsskattesänkning som genomfördes den 1 januari i Sverige – 16 miljarder kostar den. Det är två tredjedelar av hela budgetutrymmet. Det byggde i höstas på att regeringen hade en mycket mer optimistisk syn på tillväxt och sysselsättning än vad någon annan hade. Man behövde inte vara en dystergök för att inse att Anders Borg och regeringen var väldigt fel ute, och så har det också visat sig vara.

Vi lade fram en politik där en betydligt större del av utrymmet skulle läggas på köpkraftsstimulanser till barnfamiljer och pensionärer. När Europa och våra exportmarknader krisar vet vi nämligen att vi kan hålla uppe sysselsättningen i landet om vi kan ge köpkraft åt de grupper i samhället vi vet faktiskt använder pengarna och går och handlar. Därför lade vi fram en helt annorlunda politik. Därtill lade vi naturligtvis mer av investeringar, järnvägsunderhåll och annat som inte bara betyder jobb i dag utan också ger bättre förutsättningar för framtiden.

Som alltid när vi diskuterar den här frågan är det som om regeringen bara ser en enda möjlighet för Sverige att fortsätta att vara ett framstående land när det gäller export, industri och tjänster, och det är tydligen att ha så låga skatter som möjligt. Vi har en annan syn. Vi ser att Sverige nu gradvis halkar efter. Vi drar ned på utbildningsambitionerna. Vi drar ned på högskolan i min egen hemstad Malmö, som skulle behöva byggas ut men nu får dra ned. I Blekinge, som är det landskap som har den högsta arbetslösheten bland ungdomar, tvingas man dra ned på utbildningen.

Det är klart att man inte blir ett attraktivt land för ny produktion, nya tjänster, nya idéer och innovationer om man är ett land som drar ned på utbildningsambitionerna och innovationerna. Vår linje är precis tvärtom: Vi ska konkurrera med ett väldigt högt kunskapsinnehåll, innovationer, välfärd, rättssäkerhet och social stabilitet.

När förslaget lades fram i höstas varnade vi för att det är en ganska aggressiv handling att genomföra en så stor bolagsskattesänkning i en situation där största delen av Europas länder – våra konkurrentländer men egentligen både konkurrenter och grannar – behöver konsolidera och försöka få in mer skatteintäkter. Det kommer att tvinga de här länderna att följa med ned. Precis så har det blivit – tyvärr fick vi rätt. Danmark, Finland och Norge är allihop på väg ned till den, som man säger, svenska nivån. Vi har satt tröskeln och flyttat ned nivån.

Min enkla fråga till Anders Borg är: Vad vann vi allihop på detta? Den enda konsekvensen av detta är nämligen att alla dessa länder som sänker tillsammans får mindre skatteintäkter, inte kan ha högre ambitioner när det gäller kunskap och välfärd och kommer att bli förlorare i det långa loppet.

Prot. 2012/13:116
4 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 19 CARL B HAMILTON (FP):

Fru talman! Socialdemokraterna lade nyligen fram sin vårbudget, och inte minst många företag som funderade på att flytta verksamhet utomlands undrade om det skulle komma ett socialdemokratiskt besked om deras syn på bolagsskatten. Det beskedet kom dock inte. Vi vet inte vad Socialdemokraterna vill med bolagsskatten annat än att Leif Jakobsson har varit väldigt mycket emot det som hände i höstas. Då kan man möjligen påminna sig om att Socialdemokraterna gick halvvägs med på det regeringen föreslog. Den stora frågan för mig i dag är om Socialdemokraterna är beredda att gå hela vägen och ansluta sig till regeringens linje i bolagsskattefrågan.

Det här är intressant. I höstas beslutade alltså regeringen att sänka bolagsskatten till 22 procent. Därmed är det i dag den skattesats som gäller. Socialdemokraternas liggande motförslag sedan hösten 2012 är 24 procent. Därmed har vi en situation där Socialdemokraterna i dag står för en höjning av bolagsskatten med två procentenheter, från 22 till 24 procent. Nu är det så att Stefan Löfven och Socialdemokraterna gärna vill framställa sig som näringslivsvänliga, men den ambitionen stämmer illa med Socialdemokraternas liggande förslag om höjd bolagsskatt, som ju skulle göra Sverige mindre attraktivt för produktion och sysselsättning.

Vi står alltså inför ett lackmustest av den påstått positiva inställning till näringsliv Stefan Löfven sägs ha. Kommer han och Socialdemokraterna att kräva höjd bolagsskatt i valrörelsen 2014? Det är redan klart att partiet i så fall får ett urstarkt stöd av Vänsterpartiet. Frågan om Socialdemokraterna vill höja bolagsskatten aktualiseras ju, vilket redan har sagts här, av beskedet från Storbritannien att regeringen där föreslog sänkt bolagsskatt till 20 procent så sent som i mars. Det var inte Sverige som drev dem till det, kan jag säga. Även Danmark och Finland har sänkt sina bolagsskattesatser. Så ser det skattepolitiska landskapet ut, och det är inte Sverige som bestämmer hur det ser ut utan snarare andra länder och den pågående globaliseringen.

Med en socialdemokratisk höjning av bolagsskatten till 24 procent skulle Sverige bli väsentligt mindre attraktivt som bas för näringslivet. Bolagsskatten som skattebas skulle också ge lägre skatteintäkter eftersom skattebasen, alltså bolagen, i ökad utsträckning skulle flytta verksamhet från Sverige. Det socialdemokratiska partiet har dock anpassat sig förr – beträffande jobbskatteavdraget har partiet accepterat alla redan införda avdrag i efterhand. Stefan Löfven har dessutom redan annonserat att partiet skulle acceptera ett femte jobbskatteavdrag om det skulle införas av andra partier.

Vad vill alltså Socialdemokraterna med bolagsskatten? Ska bolagsskatten alltjämt höjas, trots Storbritanniens och våra nordiska grannländers sänkning av densamma? Ska ni höja bolagsskatten? Var vill Socialdemokraterna att framtidens jobb och produktion ska lokaliseras – i Sve-

rige eller i andra länder? Står ni kvar vid att höja bolagsskatten? I så fall kommer detta att bli en av de stora frågorna i valrörelsen 2014.

Anf. 20 ULF BERG (M):

Fru talman! Det är en intressant fråga, och man kan börja fundera lite. Naturligtvis tror jag att våra grannländer lyssnar mycket till vår finansminister, och det har de givetvis skäl att göra. Det skulle dock också kunna vara så att man har läst vad OECD har kommit fram till. Där sägs mycket klart och tydligt att bolagsskatten förmodligen är en av de mest skadliga skatter som finns.

Forskningen är ganska klar över att kapitalstocken i ett företag är någonting otroligt positivt. Många gånger brukar också fackföreningarna tycka att det är mycket bra om man ser till att den är stor och stark eftersom de vet att det gynnar företagen. De vet också att det på sikt leder till ökade reallöner.

Därför är Leif Jakobssons fråga lite underlig. Han tycker att det här är en mycket oklok åtgärd. Samtidigt tyckte man att en viss sänkning var bra, men inte så mycket som Alliansen klarade av. Det kan bero på att Alliansen och vi moderater klarade av en större sänkning i vår budget därför att vi hela tiden satsar på arbetslinjen.

Fru talman! Frågeställaren säger att grannländerna måste sänka sina skatter eftersom de känner av konkurrensen, och en av anledningarna till att bolagsskatten måste sänkas är att vi känner av konkurrensen. Men eftersom vi tidigare har haft världens högsta skatter bör vi, enligt den logiken, fortsätta att sänka våra skatter eftersom vi är med och konkurrerar på en global marknad.

Nästa fundering man kan ha är om det är ett problem med en stark krona. Problemet kan vara kortsiktigt om vi har företag och produktion som inte är effektiva. Men det är naturligtvis otroligt positivt att vi är ett rikt folk och att vår krona är värd någonting när vi köper varor eller reser ut. Samtidigt måste vi ha ett utbildningsväsen som står på tårna och en produktion som står sig i en internationell konkurrens.

Därför var det glädjande att statsministern var i Mora i måndags och tittade på ett företag som börjar ta hem produktion till Sverige därför att det lönar sig. Det finns närmare utvecklingsavdelningar och liknande, och det gör att det blir en vinst för företaget. Jag tror att vi måste fortsätta att jobba med den utvecklingen. Då är bolagsskatten en viktig del för att man ska kunna ta hem produktion.

När vi pratar om bolagsskatten måste vi komma ihåg att det handlar om företag som går bra och som ger vinst. Det är också de som kan fortsätta att expandera. Har man ett överskott måste man se över hur produktionen ser ut.

Vi ska vara rädda om de här företagen och se till att de blir fler och att de kan fortsätta att utvecklas och anställa fler människor.

Anf. 21 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Fru talman! Det finns ett antal mycket dåliga företag som inte bidrar med någonting till välfärden i Sverige. Det är framför allt de som inte går med någon vinst över huvud taget, och en annan grupp är de som har flyttat ut av skatteskal. Dem har vi ingen nytta av.

I någonting som heter *Skattestatistisk årsbok 2012* kan man läsa många siffror. Jag ska inte läsa upp allihop. Det skulle kanske vara för mycket. Men en siffra är mycket intressant, nämligen hur mycket ett fåtal företag betalar i bolagsskatt. I den löpande texten kan man läsa att det är 3 procent av företagen som betalar 80 procent av bolagsskatterna i Sverige. Vartenda ett av de företagen – det är stora företag – behöver vi i Sverige för att kunna finansiera vår välfärd. Om de flyttar ut till London eller andra platser har vi ingen nytta av dem. De kommer inte att betala några kapitalskatter alls i Sverige.

Vi kan dock notera att det har funnits en skattekonkurrens på bolagsidan under senare år. Det vore fel att bestrida detta. Så är det.

Om man läser den här boken kan man se att Danmark, Finland, Storbritannien och nu också Sverige har sänkt skatterna väldigt mycket. Undantaget är USA som har en högre skatt. Det är viktigt att komma ihåg. Men det finns många andra länder som redan ligger mycket lägre än Sverige och som konkurrerar på det sättet, till exempel Estland, det krisdrabbade Grekland, Irland, Island, Japan, Kanada, Polen, Slovakien, Slovenien, Tjeckien, Turkiet och Ungern.

Fru talman! Det här är det klimat som de svenska företagen lever i. De kan placera sig överallt för att inte längre bli skattebetalare i Sverige. Därför var det mycket klokt att den svenska bolagsskatten sänktes den 1 januari i år till 22 procent efter att för bara ett fåtal år sedan ha varit 28,3 procent. Det har haft betydelse för hur många företag som blir kvar i Sverige.

Jag tycker att man också kan notera att Socialdemokraterna någonstans har sett ljuset i detta. De föreslog inte en så kraftig sänkning som regeringen och riksdagen beslutade om, men de gick ändå halva vägen. Det exceptionella är ju den tilltänka samarbetspartnern, nämligen Vänsterpartiet, som föreslår att man ska höja bolagsskatten med ytterligare ett par procent från 26 procent. Det hade varit något som åtminstone i Finland hade kallats en Döbelnsmedicin.

Anf. 22 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Tack för en fin avslutning där du citerade någonting från Finland, Gunnar Andrén! Det gillar jag.

Fru talman! Jag tycker att det är lite märkligt att Anders Borg aldrig har haft fel. Han har aldrig erkänt att det har gått fel någonstans i den egna politiken. Han säger att det är räddningen för svenskt näringsliv att sänka bolagsskatten kraftigt och till och med låna pengar till att sänka den kraftigt. Det kommer att främja näringslivet.

Det är lite typiskt tänkt av Anders Borg och följeslagarna i den borgerliga regeringen. Det är nationalekonomisk teori som gäller, och den går väldigt ofta inte ihop med verkligheten.

Vad näringslivet behöver – det vet vi allihop – är en fungerande infrastruktur så att de verkligen kan sälja sina grejer, transportera dem och så vidare. Det behövs en samhällsstruktur som bygger på en fungerande infrastruktur så att vi kan leverera varorna från Korsnäs, Ovako, Holmens bruk och så vidare.

Näringslivet behöver också tillämpad forskning för att till exempel kunna vidareutveckla logistiken i företaget eller varför inte produkterna,

energianvändningen och så vidare. Det behövs mycket mer tillämpad forskning i företagen.

Företagen och näringslivet behöver kunna hitta kompetent arbetskraft så att företagen kan växa och utvecklas. Det klarar vi inte i dag. Matchningsproblemen är stora.

Företagen och näringslivet behöver framtida utmaningar, samhällsbeställningar på de stora hoten som ligger framför oss, så att man vet att det finns någon som gör en stor upphandling och att det finns affärer att göra för att tjäna pengar samtidigt som man utvecklar tekniken.

Men Anders Borg säger att lösningen är en bolagsskattesänkning. Det var visst 16 miljarder.

Tittar man på den här bolagsskattesänkningen ser man att de som verkligen håvar in pengar är bankerna. Då undrar jag, Anders Borg: Hur många fler anställda blir det på bankerna om de får en skattesänkning på någonstans mellan 4 och 5 miljarder kronor? Vad ger det för jobb? Det är ganska mycket pengar. Är det fler banker och större bankvinster vi är ute efter i det här landet? Nej, självklart inte.

Vad företagen behöver är att kunna agera på en marknad utan störningar, som inte är fylld av oseriösa aktörer och där det är ordning och reda.

Den förträfflige Gunnar Andrén räknade upp ett antal länder som har lägre bolagsskatt – jag uppfattade det så. Man kan titta på de här länderna och se hur det går för dem. Är det länder som ligger i topp när det gäller utveckling? Är det framtidsländer, Gunnar Andrén? Är det nivån på bolagsskatten som är avgörande för landets utveckling och framtid? Jag tror inte att det är så enkelt.

Jag måste säga att Anders Borg har fel i det här fallet också, som i så många andra fall som vi kommer att diskutera framöver.

Fru talman! Näringslivet behöver som sagt mycket för att klara sin framtid. Jag tror inte att det här är det rätta konceptet.

Anf. 23 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Sverige står ju ut lite grann i den europeiska utvecklingen just nu. Vi har en lite bättre och lite starkare position än de flesta andra, speciellt när det gäller tillväxtsiffrorna men också på andra områden, till exempel de offentliga finanserna och en arbetsmarknad som har klarat sig bättre genom krisen än arbetsmarknaden i många andra länder.

Det här beror på många faktorer. Den svenska modellen är en konkurrenskraftig och väl fungerande samhällsmodell. Men det är klart att det också bidrar att vi har kunnat föra en väl avvägd ekonomisk politik. När vi såg att det var en avmattning på väg i Europa och de mörka molnen tornade upp sig över himlen såg vi samtidigt att det var en tilltagande globalisering i världsekonomin med en allt tydligare internationell konkurrens. Vi vet att Kina redan är den största exportekonomin och den största ekonomin inom tillverkningssektorn. I den miljön ska Sverige möta två utmaningar. Dels ska vi hantera situationen att det är trögare i Europa, dels ska vi långsiktigt värna vår konkurrenskraft.

Regeringen lade fram en budget som hade fyra tunga beståndsdelar. Det handlade om en bred satsning på infrastruktur. Det är en av de största satsningar på infrastruktur som har gjorts i modern tid med den första nya stambanan, om jag minns det rätt, sedan ett århundrade tillbaka.

Det handlade också om en bred uppskalning av forskning och utveckling, där fördelningen av forskningsresurser i större utsträckning ska ske på konkurrensvillkor och forskningskriterier.

Vi lade betydande förstärkningar på att förbättra yrkesutbildningen, både genom att förbättra förutsättningarna för lärarna som jobbar inom yrkesutbildningen och genom att kraftigt lägga upp ersättningen för lärlingssystemet så att det ska kunna växa ut. Det är ju många som tror att lärlingssystemet är en viktig orsak till att exempelvis Tyskland och Holland har en lägre arbetslöshet.

Det här kompletterade vi sedan med en sänkt bolagsskatt. Två tredjedelar av budgeten var utgifter, en tredjedel var en skattelättnad. Det var alltså en balans mellan utgifter och skatter där tyngdpunkten låg på utgifterna. Det här gör att Sverige alltså dels motar krisen, dels bygger en starkare och bättre långsiktig konkurrenskraft.

Jag tror att det här också kan spela roll, även om jag inte tror att det är avgörande, när bolagsledningarna sitter och tittar på om de behöver göra uppsägningar. Vi hade en väldigt kraftig inbromsning i oktober, november och december då många bolag såg att lönsamheten gick ned. I ett sådant läge kräver aktieägarna avkastning och utdelning och annat, och då börjar man skära på kostnadssidan. Det är klart att lite lägre bolagsskatt i ett sådant läge pekar åt rätt håll.

Det här är inte en unik bedömning. I Danmark, där man har en socialdemokratisk finansminister, tänkte man igenom den här frågan noga och landade i att en sänkt bolagsskatt var viktig. I Finland, där man har en socialdemokratisk finansminister, tänkte man igenom frågan noga, och så landade man i att sänkt bolagsskatt nog är ett sätt att möta en besvärlig kris på. Och i Norge, där man har en socialdemokratisk finansminister, har man tillsatt en utredning för att se över om man inte kan sänka bolagsskatten.

Det faktum att övriga Norden följer oss gör inte argumenten svagare. Skälet till att OECD säger att detta är en av de farligaste och mest besvärliga skatterna i termer av förluster i tillväxt och förluster i jobb är just att man får en lägre kapitalstock om man inte har en konkurrenskraftig bolagsskatt. Man får mindre utländska investeringar, och man får en högre del lånat kapital, för det är inte bara hushållen som är skuldsatta i Sverige utan också företagen.

I sin fördjupade analys av Sverige trycker kommissionen på att de väldigt generösa avdragsreglerna kontra de relativt höga bolagsskatterna driver fram en högre skuldsättning. Det här är en politik som bildar en helhet. Med ökade anslag för forskning och utveckling och med djupare och bredare investeringar i infrastruktur skapar vi också bättre förutsättningar för en stark investeringskultur i Sverige.

Anf. 24 LEIF JAKOBSSON (S):

Fru talman! Det är en sådan alldeles uppenbar skillnad när vi socialdemokrater resonerar och när företrädare för Alliansen resonerar om sambanden mellan de samhälleliga insatserna, tillväxt, företagande och sysselsättning. Vi ser det som två sidor av samma mynt. Vi får inte den tillväxten, vi får inte de nya företagen, vi får inte innovationerna och vi får inte jobben om vi inte samtidigt har välfärdsstaten och ett ganska stort skatteuttag. Ni tycks resonera som att blir det pengar över kanske man

kan satsa på det, men det viktigaste för att företag ska kunna göra Sverige attraktivt är att ha en låg bolagsskattenivå.

Vi argumenterar inte för några höga bolagsskattenivåer. För oss är det en i högsta grad pragmatisk fråga. Vi landade i höstens budget på vad vi såg var snittet i EU-15, där också de nordiska länderna låg vid det tillfället. Vi kan inte ligga så mycket högre i det här landet, för då skapar vi ett hinder. Vi kanske till och med också måste ta hänsyn till att det är både kallt och mörkt här under stora delar av året.

Det är en väldig skillnad att argumentera om att det här är näringspolitik eller att det här är framtiden, för då är det en annan typ av företagande, precis som Raimo Pärssinen var inne på. Då handlar det om att jämföra sig med länder som har mycket lägre levnadsstandard och mycket sämre villkor än vad vi själva har.

När det gäller jämförelsen med andra länder ska det också sägas att i spåren av finanskrisen är det inte längre så att det finns något land som tror på att sänkt bolagsskatt eller skattekonkurrens är vägen framåt. Vi såg hur EU-länderna tvingade Cypern att, om än blygsamt, höja från 10 procent till 12,5 procent i bolagsskatt för att de skulle få ta del av stödet.

Den där tokrörelsen som pågick för några år sedan och racet mot boten – ja, den siste som hoppade på det var Sverige. Våra vänner i Danmark och de andra nordiska länderna säger inte: Oj, vad kloka ni är, det där borde vi ta efter. Resonemanget är snarare att man skyller på Sverige. De som inte tror på det kan besöka Folketinget och lyssna på debatten där.

Det finns lite annat att lära av Danmark och den bolagsskattesänkning man har bestämt sig för där. Den genomför man på sju år. Det är inte fråga om att göra det här på ett år, utan det är en gradvis anpassning fram till 2020. Därutöver undantar man bankerna. Bankerna i Danmark kommer alltså att få en motsvarande höjd löneskatt på finanssektorn så att man plockar tillbaka varenda krona som de annars skulle ha vunnit på en bolagsskattesänkning.

Det som kanske sticker ut mest i de här 16 miljarderna är de miljarder som har gått till bankerna. Anders Borg förmanar dem och säger: Våga er inte på att dela ut en enda krona! Sedan skickar man i väg några miljarder och konstaterar att nu kan bankerna dela ut till sina ägare, och plötsligt verkar man vara nöjd med det.

En del av finansieringen skulle omfatta räntesnurrorna, ja. Vi sade att det kunde vara en klok idé att resonera på det sättet. Jag blir dock orolig. Finanspolitiska rådet skriver att de är mycket tveksamma till de intäkter som man räknat med, att de 9 miljarderna ska komma in. Det beror inte minst på att finansministern hade bortsett från vad som skulle kunna hända med delade räkenskapsår och därför fick lägga fram en stoppskrivelse om den nya bolagsskatten till riksdagen. Det visar att det antagligen inte kommer att hålla, tyvärr.

Anf. 25 CARL B HAMILTON (FP):

Fru talman! Det finns en viktig sak som skiljer Socialdemokraterna från oss, nämligen att Socialdemokraterna anser att om man sänker bolagsskatten kastar man på något sätt bort ett antal miljarder. Men, Leif Jakobsson, om man inte sänker bolagsskatten och inte bryr sig om vad som händer i omvärlden så försvinner skattebasen och vi förlorar ännu

fler miljarder. De miljarderna finns inte kvar om bolagsskatten behålls på en hög nivå.

Min fråga till Leif Jakobsson kvarstår: Kommer ni att höja bolagsskatten, kommer ni att kräva en höjd bolagsskatt i höstens budgetmotion? Det är av intresse, för det rör sig om rätt mycket pengar. Dessutom sade Leif Jakobsson lite försiktigt att de gick med på halva sänkningen i höstas med tanke på, som han sade, hur skatterna låg vid det tillfället. Nu har skatterna sjunkit ytterligare jämfört med det tillfället i höstas. Därför är frågan om Socialdemokraterna kommer att insistera på att höja bolagsskatten utifrån hur det nuvarande läget är.

Jag tror att det är av stort intresse för den fortsatta behandlingen i kammaren men också för den fortsatta skattedebatten i Sverige om Socialdemokraterna vimsar runt, vacklar, är otydliga och tramsar när de talar om bolagsskatten eller om de faktiskt är beredda att höja den med 2 procentenheter. Det har enorm betydelse eftersom det är fråga om mycket pengar. Och vilken signaleffekt skulle det ha?

Anf. 26 ULF BERG (M):

Fru talman! Om vi tittar på prognosen för i år när det gäller att få in pengar i form av bolagsskatten ser vi att det handlar om närmare 100 miljarder. Om vi tittar på den statliga inkomstskatten ser vi att det är ungefär hälften så mycket. Därför finns det starka skäl, vilket Carl B Hamilton var inne på, att bevaka bolagsskatten så att vi inte får en flytt som leder till dränage. Det är nämligen mycket pengar som kommer in. Fler företag som går med vinst innebär att vi kan fortsätta att ha en hög nivå.

Raimo Pärssinen gjorde mig lite fundersam när han talade om infrastruktur och det ena med det andra. Han kommer från ett landskap där det inte bara finns öppna landskap utan också en hel del skog. Därför måste jag fråga hur han tänkt att skogsföretagen över huvud taget ska kunna gå med vinst när Socialdemokraterna tänker lägga på en kilometerskatt. En timmerbil, en som kör skogsråvara, kommer att beskattas med ytterligare närmare 300 000. Redan i dag är skatten för en sådan bil omkring 750 000, om vi ser till alla skatter. Därför är det viktigt att se till helheten.

Jag tror att Socialdemokraterna har en rejäl hemläxa att göra när de nu vill bli, som de säger, företagarnas parti. Som jag ser det finns det nämligen ingenting i deras politik som skulle underlätta för företagande.

Anf. 27 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Vi har en arbetsmarknad som klarat sig bättre, säger Anders Borg, för vi har gått igenom en stor finanskris. Mig veterligen har också länderna ute i Europa gått igenom en stor finanskris. Det finns ett antal länder som har lägre arbetslöshet än Sverige. Anders Borg säger att man har minskat utanförskapet, men arbetslösheten är nu högre. På område efter område på arbetsmarknaden är arbetslösheten högre. Den är högre bland ungdomar. Antalet långtidsarbetslösa har fördubblats. Vi har en total arbetslöshet som nu är mycket högre än när den nuvarande regeringen tillträdde. Då låter det i den moderata retoriken att vi har genomlevt en finanskris. Det har alla andra länder också gjort. De kanske hade

Prot. 2012/13:116
4 juni

Svar på
interpellationer

en bättre politik eller kom med bättre förslag om de har klarat krisen bättre än Sverige.

Vi skulle göra en bred satsning på infrastrukturen. Bara urholkningen på värdet av pengarna är minus 9 procent eller något sådant. Det är ganska mycket pengar som redan har sopats undan eftersom de inte stärkts sedan propositionen lades fram. En konkret fråga att ställa till Anders Borg, som hänvisar till infrastrukturen, är vad regeringen gör för att företagen efter Norrlandskusten ska få tillgång till mer järnväg och vad regeringen gör för att ta bort proppen i Ostkustbanan. Vi kanske kan få svar på det eftersom regeringen gör de stora satsningarna.

Sedan har vi yrkesutbildningen och matchningen på arbetsmarknaden som inte fungerar. Vi har en arbetsförmedling som inte heller fungerar som den ska. Anders Borg har dock aldrig gjort något fel, åtminstone aldrig erkänt något fel, men vi ser felen.

Anf. 28 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Regeringen lägger fram en bred politik för att stötta efterfrågan i Sverige, för att skydda och värna jobben i Sverige när vi har kris i Europa och för att stärka den långsiktiga konkurrenskraften. Politiken är bred eftersom den inkluderar infrastruktur, forskning, utveckling och yrkesutbildning samt förbättrar skatteklimatet. Socialdemokraterna accepterar huvuddelen av utgifterna, och sedan säger de nej till skattelättnader. Det är alltid nej när det handlar om att förstärka privata investeringar i sådant som skapar förutsättningar för reallöner och jobb.

Låt oss vara klara över att det vi gör är en ordentlig uppvridning av infrastrukturforskningen relativt det som Socialdemokraterna stod för. Vi nära nog fördubblar anslagen till infrastruktur. Vi börjar betala av de skulder Socialdemokraterna lämnade efter sig. Låt oss också vara klara över att vi i år gör den kanske största insats som Sverige upplevt vad gäller underhåll och renovering av vår infrastruktur. Det kommer vi att se på vägnätet i sommar. Det gör vi eftersom så mycket blev eftersatt under de socialdemokratiska åren.

När det gäller bolagsskatten vet vi, både från forskning och av erfarenhet, att resultaten är mycket tydliga. Finanspolitiska rådet ger regeringen rätt när de säger att bolagsskatten är en av de mest skadliga skatterna. Jag kan förstå att socialdemokrater ibland anser att man ska höja skatterna, men att så entydigt rikta in sig på en skatt som slår mot jobben och reallönerna, vilket bolagsskatten gör, känns för mig mycket, mycket märkligt.

Vi vet vad som händer om man har en för hög bolagsskatt. Det är alltså en skatt på kapitalstock. Vi vet vart den tar vägen. När man har en högre kapitalstock får man högre produktivitet, och då kan man bära högre reallöner, vilket leder till större välstånd. När man kan göra mer investeringar slår det naturligtvis igenom i reallönerna, och därigenom får vi fler och bättre förutsättningar för jobb. Därför kan vi konstatera att Sverige klarat krisen bättre än andra.

Vi har haft bättre ordning på offentliga finanser och därför år efter år kunnat lägga fram nya program för att stimulera jobb, efterfrågan och tillväxt i Sverige. Det har vi kunnat göra också i den nuvarande budgeten medan andra länder fått skära ned och därmed har sämre förutsättningar att klara jobben långsiktigt. Det råder ingen tvekan om det. Det räcker

med att titta på arbetskraftsdeltagandet, som är det högsta eller näst högsta i Europa. Det är bara att titta på sysselsättningen, som är högre i dag i Sverige än den var när krisen började.

Nu nämner Raimo Pärssinen långtidsarbetslösheten. Jag noterade att Expressen i sin partiledarintervju fick upplysa Stefan Löfven om att Sverige har den lägsta långtidsarbetslösheten av alla Europas länder.

Det är klart att Sverige i bred mening har stått sig starkt, och det är därför att vi har en effektiv samhällsmodell med väl fungerande lönebildning och ansvarsfulla parter och också därför att regeringen har kunnat tillföra energi och kraft under denna besvärliga period.

Det är centralt för konkurrenskraften och för jobben att man är attraktiv för utländska investeringar och att företagen vill investera just i Sverige. Då är bolagsskatten central.

Jag kan därför bara hålla med Carl B Hamilton i den fråga som ändå till slut måste landas: Kommer Socialdemokraterna att föreslå en höjd bolagsskatt? Jag kan inte tro att detta är sant.

Anf. 29 LEIF JAKOBSSON (S):

Fru talman! Det blev en hel del debatt, och Borg höll sig något så när till bolagsskatten. Men jag ska ändå koka ned det till det som jag egentligen ställde interpellationen om. Den handlar nämligen om den relativa nyttan av en sänkning av bolagsskatten. Det var det som resonemanget gick ut på och som jag ville ha svar på.

Resonemanget var helt enkelt följande: Sverige sänker bolagsskatten och tvingar grannländerna att göra samma sak. Sverige gör det med motivet att vi på det sättet ska bli attraktiva och kunna konkurrera bättre och dra till oss företag som annars kanske skulle ha varit i Danmark, Norge, Finland eller någon annanstans. Men eftersom dessa länder nu också sänker bolagsskatten blir summan av kardemumman att vår relativa konkurrenskraft inte ökar gentemot dessa länder.

Då säger Anders Borg i svaret att kapitalstocken ökar i företagen och de blir stabila. Då säger jag att minst en fjärdedel av denna bolagsskattesänkning hamnade i storbankerna, som har använt pengarna till vinstutdelning. Dessa 4 miljarder är dubbelt så mycket som beloppet i det socialdemokratiska förslaget som handlade om att vi skulle kunna minska storleken på varje skolklass i de lägre klasserna med fem elever. Jag tror att svenskt näringsliv och vår framtida försörjning hade varit mer betjänta av att kunna ha fler lärare per elev i de lägre klasserna än att de som har bankaktier fick utdelning trots att Anders Borg inte tyckte att bankerna skulle dela ut sådan.

Därutöver måste jag ställa följande fråga till Anders Borg när jag nu har möjlighet, även om det är en annan debatt om bolagsskatten: Varför deltar inte Sverige i det internationella arbete som nu pågår för att omstrukturera bolagsskatten? Sverige kan bli en stor förlorare när OECD och G8-länderna nu håller på att göra om hela bolagsskattesystemet. Vi är inte där. Varför är vi inte det, Anders Borg?

Anf. 30 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Vill vi värna jobb, välfärd och höga löner i Sverige måste vi ha förutsättningar för investeringar här. Det har regeringen lagt fram en bred budgetproposition för att uppnå. Det handlar om en historisk

satsning på att bygga ut infrastrukturen med ett nytt stamnät på järnvägs- sidan, det handlar om en historisk uppgradering av vår forskning och utveckling, och det handlar om en sänkning av bolagsskatten därför att vi vet att det är det som är marginalskatten på investeringar. Har man för hög bolagsskatt får man för låg kapitalstock, och man får för hög skuldsättning i företagen. Sänker man bolagsskatten och stramar åt räntereg- lerna blir svensk ekonomi stabilare, mer tillväxtorienterad och har bättre förutsättningar att bära höga reallöner. Sverige ska vara en höglöneeko- nomi, och då är sänkt bolagsskatt tillsammans med infrastruktur och forskning viktiga delar av en sådan strategi.

Det är inte så att Norden förlorar på att Norden blir mer konkurrens- kraftigt. Det är alldeles självklart att det är en fördel för Sverige om Danmark, Finland och Norge för en klok politik. Tittar vi på direktinve- steringar i vår region kommer det i grunden att handla om att man utvär- derar hela regionen. Om Norden är attraktivt växer vi starkt tillsammans. Det är en fördel för Sverige om man i Danmark, Norge och Finland för en klok politik. Har man en högre kapitalstock i Norge, Danmark eller Finland har man högre reallöner och bättre köpkraft utifrån att man då också kan importera mer av våra produkter.

Ett starkt Norden med ett konkurrenskraftigt näringslivsklimat, där kloka socialdemokrater i Norge, Finland och Danmark landar i att likt den svenska regeringen sänka bolagsskatten, är en del av denna typ av ramverk. Det är en klok politik, och den står regeringen för.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2012/13:393 om ekonomiska frizoner och avgiftsnedläggning

Anf. 31 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Leif Jakobsson har frågat mig hur jag ser på inlåsnings- effekten i förslaget om nystartszoner samt hur konkurrensneutralitet ska garanteras och omflyttning av jobb över gränsen från icke skattegynnade område till skattegynnade område ska undvikas.

Åtgärder för fler jobb och mer kunskap i skolan är grunden för att minska utanförskapet. Sedan 2006 har utanförskapet minskat med 200 000 personer från en hög nivå. Nystartszoner är ett ytterligare verk- tyg för att minska utanförskapet i områden där det är stort.

Att skapa sysselsättning i utsatta områden är av stor vikt för de boen- des möjligheter att få en första kontakt med arbetsmarknaden och i för- längningen avgörande för att hålla samman Sverige som land.

Kravet på att en fjärdedel av arbetad tid ska utföras av boende i en nystartszon syftar till att företag inte enbart ska använda lokaler utan även den arbetskraft som finns i zonerna.

Att skattemässigt gynna vissa områden innebär per definition att kon- kurrensneutraliteten frångås. Vissa företag kan välja att omlokalisera sin verksamhet till nystartszoner, samtidigt som nystartade företag i ökad utsträckning kan välja att etablera sig i dessa nystartszoner. Själva syftet med förslaget är just att göra dessa områden mer attraktiva för företa- gande.

Internationella erfarenheter visar att nystartszoner kan ha positiva effekter om de kombineras med andra åtgärder. Under förutsättning att det finns ett ekonomiskt utrymme och att Europeiska kommissionen godkänner förslaget är vi beredda att föreslå att nystartszoner införs på försök från och med den 1 januari 2014. Tillsammans med andra åtgärder såsom en stärkt arbetslinje, mer kunskap och ökad likvärdighet i skolan är detta ett steg för att minska utanförskapet och underlätta för framväxten av fler jobb.

Anf. 32 LEIF JAKOBSSON (S):

Fru talman! Det är ingen tvekan om att det behövs åtgärder med anledning av att vi har en massarbetslöshet i Sverige och att stora grupper ställs utanför möjligheten till egen försörjning. Därom råder det verkligen ingen tvekan. Vi socialdemokrater har mängder av förslag. De handlar mycket om att se till att människor blir rustade att kunna ta de jobb som finns, att förbättra utbildning, matchning och förmedling men också om att se till att det kommer fram nya jobb.

Regeringen slänger i något slags panik fram ett förslag om frizoner. Det innebär att man ska peka ut vissa områden – det handlar egentligen om statistiska zoner, om vi ska uttrycka oss rätt i detta sammanhang – där arbetslöshet och andra indikatorer talar för att det behövs extra insatser.

Förslaget innebär att om ett företag som är beläget i ett sådant område och har mindre än 50 anställda och om minst var fjärde av dessa anställda bor i ett sådant område skulle man få en kraftigt reducerad arbetsgivaravgift.

Det finns ett ideologiskt vägval i detta som gör att jag blir ganska orolig. Jag kommer från Malmö, jag bor i Malmö och jag verkar i Malmö. Vår idé – tack och lov styrs Malmö av en rödgrön majoritet – handlar om inkludering och mobilitet, om att man ska göra arbetsmarknaden stor och se hela staden och hela regionen som en gemensam arbetsmarknad.

När man i Malmö talar om att bygga spårvagnslinjer tänker man bygga den första till eller från Rosengård – det är valfritt – just för att människor ska få möjlighet att komma till andra delar av staden eller regionen för att få sin utkomst och sin sysselsättning där.

Men detta förslag från den borgerliga regeringen handlar om att man säger: Ni som bor i dessa områden, stanna där för allt i världen. Stannar ni där kommer vi att sänka avgifterna, och de företag som verkar där kommer att få lägre skatter. Detta är helt fel tänkt, skulle jag vilja säga. Om vi vill ha riktig integration är det inte så här man ska göra.

Jag har huvudsakligen ställt frågan i dag utifrån konkurrensneutralitet. Detta är huvudlöst. Jag ska ta ett exempel. Vi fortsätter med Rosengård. Det är ett område som egentligen inte är speciellt lämpat för näringsverksamhet, industrier och allt annat, men det finns handel.

Ett av de handelsföretag som är mest kända i Rosengård heter Citygross. Det gör ett fantastiskt arbete i Rosengård. Massor av Rosengårdsbor är anställda. Det är aktivt och stöttar lokalt föreningsliv, och en massa sådana saker.

Det har fler än 50 anställda. Det ska betala normala arbetsgivaravgifter. I samma centrum ligger andra livsmedelsaffärer – vi kan till exempel

Prot. 2012/13:116
4 juni

Svar på
interpellationer

ta Mixmat – som har färre än 50 anställda. De ska få en arbetsgivaravgift som är 20 procent lägre. Hur ska man motivera de stora och ofta väldigt seriösa företagen när de andra ska få en kraftig skatterabatt?

Det finns ett annat företag som heter Lucu Food och som ligger precis utanför Rosengård. Det har färre än 50 anställda, men adressen hamnar inte i den statistiska zon som gör att det får 10 procent i arbetsgivaravgift i stället för 31 procent.

Min fråga till finansministern är väldigt enkel. Hur har ni tänkt när ni ska vända upp och ned på allt vad konkurrensneutralitet och lika villkor för företagande heter?

Anf. 33 ANETTE ÅKESSON (M):

Fru talman! Sedan 2006 har regeringen genomfört omfattande åtgärder för att stimulera både utbud och efterfrågan på arbetskraft samt förbättra matchningen. Viktiga reformer har varit jobbskatteavdragen och en återupprättad arbetslinje i socialförsäkringssystemet.

Alliansen har reformerat arbetsmarknads- och utbildningspolitiken för att rusta människor för jobb. Åtgärder har vidtagits för att stimulera efterfrågan på grupper med en svag förankring på arbetsmarknaden, till exempel nystartsjobb och sänkta socialavgifter för unga.

Regeringens samlade jobbpolitik med en tydlig arbetslinje som har stärkt drivkrafterna att arbeta samt en arbetsmarknads- och utbildningspolitik som rustar människor för jobb har medfört att utanförskapet minskat och sysselsättningen ökat i Sverige sedan 2006.

Det finns ingen enkel lösning för att bekämpa arbetslösheten. Alliansregeringen har redan vidtagit många åtgärder, men det finns fortsatta problem, kanske framför allt på grund av utdragna efterverkningar av finanskrisen.

Utmaningen att etablera sig på arbetsmarknaden är störst för ungdomar som har ofullständiga betyg från gymnasiet och för personer som är födda utanför Europa. Då måste man börja titta på andra möjliga lösningsförslag. Nystartszoner är ett sådant. Det ska ses som ett viktigt komplement till andra åtgärder.

Att det går bra för Sverige beror på att alliansregeringen har fört en samlad ekonomisk politik som präglas av ansvar, arbete och kunskap. Jobbskatteavdrag, förändringar i socialförsäkringen och förändringar av a-kassan har gjort att det lönar sig bättre att arbeta.

Nystartsjobb och förändringar av arbetsmarknadspolitiken har gjort att vi stöttar dem som har svårigheter på arbetsmarknaden. Omläggning av utbildningspolitiken i riktning mot mer av kunskap, betyg och prov gör att vi lägger en starkare grund.

Bättre företagsklimat med borttagen arvsskatt och förmögenhetsskatt och sänkt bolagsskatt gör att Sverige står sig väl.

Socialdemokraterna förordar en politik där det ena benet är stora skattehöjningar. Höjda arbetsgivaravgifter för unga, höjd restaurangmoms och höjd bolagsskatt är hörnpelarna. Det ska användas till en bred utbyggnad av bidragssystemen.

Praktiskt taget varje bidragssystem ska byggas ut. Det som tillkommit under den senaste budgetomgången är barnbidraget. Men det gäller också a-kassan och sjukförsäkringen, och förtidspensioneringen ska öppnas, och så vidare.

I en välfärdsstat med en åldrande befolkning har Socialdemokraterna det relativt anmärkningsvärda receptet att de ska höja skatterna på arbete och efterfrågan för att kraftigt bygga ut socialförsäkringssystemet så att fler människor lämnar arbetsmarknaden. Hur tänker de?

Värre blir det när man inser att Socialdemokraterna skulle genomföra sin politik tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Då ska först efterfrågan skäras ned med höjd moms, höjd bensinskatt och höjda transportskatter. Sedan ska de lägga på kostnader i form av höjda arbetsgivaravgifter, höjd bolagsskatt och försämringar av företagsklimatet. Det är klart att den åtstramningspolitiken kommer att leda till färre människor i arbete.

Sverige behöver mer av arbete, mer av produktion, mer av välfärd, fler människor på arbetsmarknaden, högre sysselsättning och lägre arbetslöshet. Då kan man inte föra en politik som skattar bort jobb och trycker ut människor från arbetsmarknaden. Det är en bakvänd politik, fru talman.

Jag hade haft viss förståelse för kritiken om regeringen inte hade lagt fram nya förslag för att försöka komma åt de utmaningar som fortfarande finns utan slagit sig till ro och förnöjt konstaterat att Sverige i mätning efter mätning ligger väldigt bra till. Men det gör inte alliansregeringen.

Här kommer ett förslag som är väl värt att pröva. Nystartszoner kan vara ett sätt som tillsammans med andra åtgärder kan bidra till att minska utanförskapet i de mest utsatta områdena. Det har det visat sig göra i andra länder. Då är det väl värt att testa även hos oss. Kan andra länder klara diverse gränsdragningar utgår jag från att vi även klarar det i Sverige.

Jag välkomnar regeringens förslag till nystartszoner och ser fram mot den kommande debatten.

Anf. 34 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Nu har vi här fått en uppläsning av moderat retorik. Det tackar vi för.

Anders Borg svarar Leif Jakobsson att åtgärder för fler jobb och mer kunskaper i skolan är grunden för att minska utanförskapet. Skolan går tyvärr i dag baklänges i Sverige. Det kan man konstatera. Kunskap i skolan är inte det som prioriteras i dag.

Utanförskapet har krympt med 200 000 personer, säger Anders Borg. Arbetslösheten växer och växer. Jag vet inte om den räknas in i utanförskapet i moderat retorik nu för tiden. Men så är det.

Jag vill först kommentera detta med ekonomiska frizoner. Anders Borg håller på och syr ett lapptäcke. I dag betalar enskilda personer olika skatt beroende på om de är sjuka, pensionärer, jobbar eller är föräldralediga.

Han har ytterligare spätt på med olikheter. Man subventionerar arbetsgivaravgiften beroende på ålder. Sedan har han lagt in en subvention i olika branscher. Beroende på vilken bransch det är har man olika förutsättningar. Jag tänker på ROT och RUT.

Nu ska han lägga in ett subventionerat avdrag beroende på var man bor. Det är fantastiskt.

Fru talman! Jag är helt övertygad om att den gode Anders Borg egentligen inte tycker om det här förslaget. Jag tror att det är en eftergift för Centerpartiet och Annie Lööf, precis som det var när han gjorde för-

ändringarna av fastighetsskatten. Det var socialministern som drog i förändringarna av fastighetsskatten. Det var ganska häpnadsväckande.

Det kan inte vara så att det främjar en ekonomi att man lägger in olika regelsystem beroende på var människor bor. Precis som Leif Jakobsson säger påverkar det konkurrensneutraliteten. Om det blir mer förmånligt i ett område blir det naturligtvis mindre förmånligt i ett annat område. På vilket sätt skulle det gynna ekonomin?

Jag har för mig, Anders Borg, att Anders Borg i en tidigare debatt har sagt till mig att man som nationalekonom vill ha rent spel. Detta är inte rent spel. Jag förstår inte varför man kommer med detta förslag, förutom förklaringen att Annie Lööf är helt övertygad om att det är rätt sätt att gå fram på. Men jag tror inte att Anders Borg är så övertygad.

Fru talman! Anders Borg säger i svaret: Internationella erfarenheter visar att nystartszoner kan ha positiva effekter. Jag förstår att man då har tittat i Frankrike. Man införde det i Frankrike, och sedan gjorde man en utvärdering av det. Man kunde inte konstatera om det hade positiva effekter eller inte.

Det är ungefär som med de andra sakerna. Man kan inte föra till bevis att jobbskatteavdraget har lett till fler jobb. Det är fantastiskt. Det gäller också de andra subventioner som finns. Nu vet vi att Finanspolitiska rådet och andra kritiserar detta. Senast i dag var det några ekonomer som skrev i Svenska Dagbladet att olika subventionerade zoner inte fungerar.

Det har blivit ett lapptäcke. Vad blir nästa grej efter detta, Anders Borg? På vilket sätt främjar detta konkurrensen? Det blir en obalans i konkurrensen. Det blir inte konkurrensneutralt.

Här är man beredd att direkt lägga in ett sådant förslag. Men när det gäller andra områden, fru talman, till exempel taxibranschen och annat, där det är mycket fusk, där står Anders Borg tomhänt och säger att han inte kan göra något och inte vill lägga sig i.

Jag håller tyvärr med Leif Jakobsson, fru talman: Det här begriper jag inte hur du kommer fram med. Det måste vara Annie Lööf.

Anf. 35 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Sverige har gjort framsteg när det gäller utanförskapet. Det är i dag 200 000 färre som står utanför arbetsmarknaden än tidigare. Men det är klart att detta är ett av våra mest allvarliga samhällsproblem. Unga människor, människor som har kommit till Sverige, måste ha enklare och bredare väg in på arbetsmarknaden.

Det finns inte en enda lösning eller en universalmedicin som hanterar den svårigheten, utan det är ett brett reformpaket som regeringen jobbar med. Det handlar om att förstärka utbildningssystemet. Det handlar om att förbättra sfi. Vi får från den 1 juli en förändring av försörjningsstödet som ska göra att man får behålla mer om man arbetar. Vi håller på brett med parterna med yrkesintroduktion för att vidga och öppna vägarna in på arbetsmarknaden.

Då är frågan: Kan det vara värt att pröva den här typen av lösningar som vi nu talar om? Det finns en del som talar för att det kan fungera bra. Det kan vara så att de som har kommit till Sverige eller bor i områden med väldigt svag arbetsmarknadsförankring har sämre kontaktnät. Det finns en del som tyder på det. Många jobb tillsätts ju via kontakter. Vi

vet att det lokala näringslivsklimatet kan spela en roll för hur enkelt det är att hitta ett arbete.

Låt oss vara klara över att kriterierna för de här nystartszonerna är mycket tuffa. Det handlar om att det är ett mycket lågt arbetskraftsdeltagande. Det handlar om att det är många som inte klarar sig till gymnasiekompetens och en bra utbildning. Det handlar om ett utbrett bidragsberoende. Det är helt enkelt mycket strikta kriterier, och det gör att man landar i mycket utsatta bostadsområden.

Då kan man ställa sig frågan: Är det helt orimligt att pröva ett förslag om en liten lättnad på arbetsgivaravgiften? Det kan det inte vara, för Socialdemokraterna har under decennier administrerat stödområden med lägre arbetsgivaravgifter. Det är precis det system som Socialdemokraterna en gång införde och sedan har vårdat och behållit under decennier för våra stödområden. Där anser de tydligen att detta fungerar. Jag kan inte föreställa mig att det inte finns exakt samma gränsdragningsproblem fast på andra platser än dem som Leif Jakobsson nu anser vara så allvarliga att förslaget inte fungerar.

Eller är det möjligtvis så att det ska aviseras här så småningom från Socialdemokraternas ledare i skatteutskottet att också stödområdena ska avskaffas? Det skulle kunna vara en händelse som ser ut som en tanke, givet att man ska införa en lastbilsskatt, slå till med höjd bensinskatt och en massa andra pålagor som ska slå ut vår basindustri. Det vore kanske också logiskt att på detta systematiska sätt, för att missgynna glesbygden, ta bort stödområdena.

Men om man menar att det kan fungera där, då är man ändå skyldig svaret på frågan: Varför skulle det inte kunna ha en viss positiv effekt i de här områdena?

Jag vill inte förenkla diskussionen och säga att detta är en universalmedicin eller att vi är säkra på att detta kommer att fungera. Men det är en så pass begränsad kostnad och belastning att det är värt att pröva. Och det är värt att pröva i kombination med de andra åtgärderna: en bred satsning på svenska för invandrare, en bred förstärkning av utbildning och skola för dem som kommer till Sverige, en förändring av försörjningsstöd och andra bidragssystem så att det lönar sig bättre att arbeta och naturligtvis det vi gör för att generellt förbättra näringslivsvillkoren.

Det kan vara värt att prova detta. Vi är beredda att vända på varje sten för att skapa förutsättningar för full sysselsättning. Det är så vi tycker att ett rättvist samhälle som präglas av sammanhållning ser ut, att vi aldrig ger upp förutsättningar för att skapa jobb åt alla. Det är en politik för full sysselsättning.

Anf. 36 LEIF JAKOBSSON (S):

Fru talman! Jag får väl uppmana finansministern att lägga de här exemplen på minnet. Jag lovar att jag kommer igen med dem, om regeringen lägger fram det här förslaget till hösten, antingen i budgeten eller som en särproposition.

Kom ihåg City Gross i Rosengård Centrum, som sysselsätter väldigt många som bor i Rosengård, som tar en aktiv del i stadsdelens utveckling, stöttar barn- och ungdomsverksamhet och, vad jag misstänker, är den största privata arbetsgivaren. De kommer att straffas genom att få

Prot. 2012/13:116

4 juni

Svar på
interpellationer

betala betydligt högre arbetsgivaravgifter än andra konkurrerande företag i Rosengård.

Det andra är Lucu Food, som gör en stor insats och anställer väldigt många från de här områdena men har oturen att ligga några hundra meter utanför det som blir den statistiska zonen för den här arbetsgivaravgiften.

Jag tänker nog förfölja finansministern med de här frågorna och gärna höra svaret till de här företagen om varför de ska straffbeskattas.

Det finns en annan mycket intressant aspekt på detta. En företagare i Rosengård sade till mig: Om jag nu har fyra anställda, har företaget i Rosengård, där minst var fjärde anställd måste bo, och har en som bor i Rosengård, om det sedan går bra och den personen vill flytta någon annanstans, vad händer då med företaget? Ja, har man fyra anställda och den fjärde flyttar från den zonen och de tre inte bor där, då förstår jag förslaget så att företaget plötsligt ska betala full arbetsgivaravgift för alla fyra. Det blir väldigt dyrt för företaget om den personen ska flytta från det här området. Prata om inlåsnings effekter!

Ni har än så länge inte lagt fram propositionen, så ta och tänk igenom detta riktigt ordentligt!

Fru talman! Finansministern har varit i skatteutskottet tidigare i dag, och vi har pratat om överutnyttjandet av RUT-system och annat. Vem som helst inser att om adressen, vilken sida av gatan man bedriver verksamheten vid, ger så stor skillnad i hur stora lönekostnaderna kommer att bli, då kommer detta naturligtvis att användas på många konstiga sätt. Duktiga företag som ligger på fel sida av gatan slås ut av dem som ligger på rätt sida av gatan. Jag kan till och med tänka mig att fastighetspriserna för lokaler där man kan bedriva näringsverksamhet kommer att hamna på olika nivåer om de finns på ena eller andra sidan av de här zongränserna.

Sammantaget är det inte utan att man reflekterar – Raimo Pärssinen var inne på det – över att vi har en finansminister som i alla fall har en ungdomshistoria som teoretisk nyliberal men som nu på kort tid har presterat förslag på att staten ska reglera hur många anställda man ska ha, som ska vara max 50 för att man ska få ta del av detta, var de anställda ska bo, där minst var fjärde ska bo i en viss zon, och var man ska bedriva verksamheten, som ska vara i en viss zon. Läger man sedan till 3:12-reglerna och den diskussion som pågår där vill den före detta nyliberalen tydligen också reglera hur många delägare det ska kunna vara i ett företag.

Det är inte utan att man undrar. Nu har ju muren fallit. Annars tror jag att det hade funnits någon regleringskommission i gamla DDR som skulle ha dragit nytta av Anders Borgs kunskaper.

Anf. 37 ANETTE ÅKESSON (M):

Fru talman! Raimo Pärssinen är inne på Frankrike. Frankrike är ett av de länder som nämns i utredningen. Men det gör även Italien, Storbritannien och USA. Dessutom har Norge geografiskt differentierade arbetsgivaravgifter sedan 1975, och där har utvärderingar visat att det är ett såväl effektivt som träffsäkert styrinstrument när det gäller att stärka tillväxtsförutsättningarna i vissa områden. De i dag gällande reglerna i Norge godkändes 2006 av Eftas övervakningsorgan Esa, om det är någon som undrar.

Beträffande välfärden: Leif Jakobsson var inne på lärartäthet och annat, som är en del av välfärden. Socialdemokraterna vill på något sätt fördela skinnet innan björnen är skjuten. Nystartszoner är en strategi i jakten på björnen. Sedan finns det ekonomiskt utrymme att nyttja skinnet och köttet och fortsätta att solidariskt finansiera den svenska välfärden.

Prot. 2012/13:116
4 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 38 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Jag sitter och funderar här i kammaren när jag hör Anders Borg. Är det så att Anders Borg gör detta till en etnisk fråga helt och hållet? Han säger att det ska lösas med frizoner och mer sfi. Är det så han pekar ut detta, eller handlar det också om fler personer?

Ska man klara av att få tillväxt i ett land måste man få alla människor med sig och se till att de växer också.

I dag har vi en skola som går bakåt, och det vet Anders Borg. Han tänker lösa det här med att sätta in några områden på försök och säga att vi ökar på sfi och gör andra ekonomiska regler för de företag som finns där. Precis som Leif Jakobsson sade: Den som flyttar ut kanske mister hela stycket.

Det som är allvarligt, precis som det var i Husby, är att man gör frågor om utanförskap till etniska frågor. Det gör finansministern här i kammaren nu också. Han säger att det går så dåligt i dessa områden, så därför gör man det lite förmånligare för de företag som finns där om de anställer folk som bor där. Så pekar man ut det etniskt.

Jag vidhåller det jag sade tidigare. Anders Borg, jag tror inte att det här är ditt förslag. Jag tror inte att du är helt hemma med det här förslaget. Jag tror att det är en eftergift åt andra, som tror att det här ska vara lösningen.

Men ekonomin fungerar ju inte så! Nyss talade vi om bolagsskatten, och den gäller i hela Sverige. Nu pratar vi om delar i Sverige, och vi lägger en otäck etnisk krydda i det när vi säger att vi ska skapa tillväxt på det här sättet.

Pengar är inte allt här i livet, Anders Borg! Att det ska vara billigt är inte livet heller.

Anf. 39 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Vi vill att Sverige ska vara ett land som präglas av sammanhållning, ett land där skillnaderna mellan människor är små och där vi rör oss mot full sysselsättning eftersom det är det bästa sättet att bygga en inkluderande samhällsmodell. Det är klart att det måste handla om en bred politik. Det är alldeles tydligt att regeringen har gjort betydande framsteg när det gäller företagsklimat, att det ska löna sig att arbeta, strukturförändringar i socialförsäkringssystem och på en lång rad andra områden.

Vi har i våra storstadsområden besvärande hög arbetslöshet i ett antal områden. Vad ska vi göra åt det? Det är klart att det måste mötas med en bred politik. När människor kommer till Sverige måste vi rusta dem för den svenska arbetsmarknaden. Då handlar det om svenska för invandrare, om att vi har lagt om politiken så att det är Arbetsförmedlingen som sköter integrationen av dem som kommer hit och om att vi brett måste satsa på utbildningen i hela Sverige och särskilt för dem som löper större risk att hamna utanför arbetsmarknaden, liksom om det vi gör nu den

1 juli när det gäller försörjningsstödet för att säkra att det ska löna sig bättre. Det är en bred politik.

Då ställer man sig frågan: Kan det vara en idé att på försök sänka arbetsgivaravgifterna i de områden som har lägst arbetskraftsdeltagande, sämst förutsättningar på utbildningssidan och de högsta graderna av beroende av försörjningsbidrag? Jag är beredd att pröva den idén. Jag är inte övertygad om att den har några dramatiska effekter, men det är värt att vända på varje sten och försöka skapa förutsättningar för fler jobb.

Jag ser inte att det skulle vara så dramatiskt problematiskt att sänka arbetsgivaravgiften i ett visst område. Det är ju inte bara Sverige som har detta. Det är samma system som man har, som också påpekats här, inte bara i Norge utan också i Finland. Där har man regionalt sänkta arbetsgivaravgifter i de så kallade stödområdena. Det kan inte skilja sig radikalt från att man gör detta i mindre områden. Det kan inte vara så att det ena är en väl fungerande, integrerad del av vår regionalpolitik och det andra är komplett meningslöst, utan båda är nog försök att möta en besvärlig situation och en svag arbetsmarknad.

Sedan får Raimo Pärssinen och Leif Jakobsson det att låta som om det är ett problem att vi kompromissar i regeringen och att man gemensamt försöker hitta bra lösningar när man ger och tar. Låt mig bara påpeka hur kompromisserna kommer att se ut om vi, av olycka och misstag naturligtvis, skulle få en socialdemokratisk, miljöpartistisk och vänsterpartistisk regering. Det skulle vara intressant att höra hur Raimo Pärssinen hemma i Gävleborg förklarar vurmen för höjda bensinskatter, kraftig utbyggnad av lastbilsskatten och att stödområdena kanske ska försvinna för att det inte är viktigt med lägre arbetsgivaravgifter i regioner med svag arbetsmarknad. Jag vill höra hur man förklarar för väljarna att man så att säga har sålt ut glesbygden för att nå en kompromiss med Miljöpartiet.

Förslaget om nystartszoner är ett led i en bred politik för att skapa förutsättningar för full sysselsättning och sammanhållning. Då är vi beredda att vända på varje sten. Vi vet att Socialdemokraterna aldrig kommer att vara beredda att arbeta för fler jobb genom sänkta skatter, för där är det alltid höjda skatter som gäller – inte bara i de här områdena.

Anf. 40 LEIF JAKOBSSON (S):

Fru talman! Då fick vi faktiskt ett klarläggande om att detta inte var Anders Borgs egen idé. Det förklarar en hel del. Det kan inte vara en nationalekonom med hög svansföring och marknadsliberala idéer som lägger fram alla dessa regleringsförslag om hur företagen ska se ut, hur många anställda de ska ha, var de ska ligga, var de ska anställa, var de anställda ska bo och hur många delägare det ska finnas. Det är en regleringsiver som skulle ha passat på andra sidan muren när den fanns.

Men förklaringen är alltså att regeringskollegerna tvingar fram den här politiken. Icke desto mindre är naturligtvis finansministern precis lika ansvarig. Läggs detta förslag fram i höst, glöm då inte de här diskussionerna! Förbered ett svar till City Gross, som har över 100 anställda och är den största arbetsgivaren, som gör mycket för Rosengård. Varför ska de betala högre arbetsgivaravgift än de små livsmedelsföretagen? Och varför ska den butik som ligger på andra sidan gatan betala högre arbetsgivaravgift fastän man anställer folk i de zoner som regeringen pekar ut?

Jämförelsen med det regionala stödet är befängd. Det här förslaget handlar om att man går ned på väldigt små nivåer. Det är små rutor av Sverige som man klassar som antingen innanför eller utanför subventionssystemet. Det kommer att se väldigt konstigt ut. Regioner och regionalpolitik är en helt annan sak, liksom de generella verktyg man kan använda där. Men här handlar det om bostadsadress, var man är folkbokförd. Är man folkbokförd på en viss adress kommer arbetsgivaren att kunna betala en lägre arbetsgivaravgift. Vi tror inte på ett sådant system.

Anf. 41 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Ytterst handlar den här debatten om huruvida vi är beredda att göra allt som är möjligt för att skapa förutsättningar för full sysselsättning. Vill vi uppnå full sysselsättning och sammanhållning måste vi vända på varje sten. Då måste vi vara beredda att pröva förslag som kan ge lite bättre förutsättningar för att fler människor ska komma i arbete. Det är vår ambition och vår utgångspunkt.

Nystartszonerna innebär att man får en viss lättnad av arbetsgivaravgiften i de områden där vi har lägst arbetskraftsdeltagande, dåliga studieresultat och tunga förutsättningar i termer av högt bidragsberoende.

Kan det vara värt att göra ett försök i de områdena? Ja, absolut. Kan vi lova att det fungerar? Nej, det kan vi inte vara säkra på, utan vi behöver utvärdera det och se hur det fungerar och om vi ska gå vidare med det.

Jag kan inte förstå hur man från Socialdemokraternas sida kan tycka att det är bra, klokt och rimligt att ha sänkta arbetsgivaravgifter i vissa områden, där det är nödvändigt för att man har en svag regional arbetsmarknad, medan det samtidigt är helt meningslöst att ha det i andra områden. Det väcker den fråga som många i glesbygden kommer att ställa: Är Socialdemokraterna beredda att avskaffa stödområdena? Det vore som sagt en snygg komplettering till höjda arbetsgivaravgifter, lastbils-skatt och annat.

Vi står för en bred politik. Vi står för en bred politik för att skapa förutsättningar för människor att komma i arbete, för vi tror att sammanhållning är en viktig del av vår välfärdsmodell.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2012/13:400 om arbetslösheten i Sverige

Anf. 42 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Monica Green har frågat mig vilka åtgärder som jag avser att vidta för att minska arbetslösheten, bryta långtidsarbetslösheten och undvika att fler unga börjar sina yrkesverksamma liv som arbetslösa.

Regeringens strategi för full sysselsättning är en kombination av åtgärder. De stimulerar utbud och efterfrågan på arbetskraft samt förbättrar matchningen. Resurserna riktas i större utsträckning till dem som har störst behov av dem.

Viktiga utbudsstimulerande åtgärder har varit jobbskatteavdraget och reformeringen av socialförsäkringssystemen. Arbetsmarknadspolitiken

har lagts om. För att rusta ungdomar för jobb har regeringen genomfört omfattande utbildningsreformer.

Regeringen har också vidtagit åtgärder för att stimulera efterfrågan på arbetskraft. Dessa riktar sig i synnerhet till grupper med svag förankring på arbetsmarknaden. Exempel på detta är nystartsjobb och andra former av subventionerade anställningar.

Sverige drabbades hårt av den globala lågkonjunkturen. Trots detta har Sverige förmått öka sysselsättningsgraden och upprätthålla starka offentliga finanser. Sedan 2006 har sysselsättningen ökat med 200 000 personer samtidigt som utanförskapet har minskat. Under samma period har reallönerna och den disponibla inkomsten ökat. Detta är tydliga indikationer på att den förda politiken har verkat i rätt riktning.

Arbetet med att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt fortsätter. Sedan 2011 har regeringen samtal med parterna för att öppna nya vägar in på arbetsmarknaden. Regeringen för en politik för jobb.

Anf. 43 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Vi ska prata om jobben, Anders Borg och jag. Det är nödvändigt att vi gör det och att vi bestämmer oss för att vi ska knäcka arbetslösheten.

Det är ganska sorgligt. Vi har en borgerlig regering som med munnen säger att de ska minska arbetslösheten. De går till och med till val på det. De lovar att de ska sänka arbetslösheten. De lovar i två val att de ska sänka arbetslösheten. Men de gör inte någonting åt den. Det är tragiskt att vi har en sådan regering.

Det är oerhört tragiskt att vi har hamnat i det här läget. Sedan kan den borgerliga regeringen skylla på en massa andra saker. Det är naturligtvis inte deras fel. En regering kan inte hjälpa någonting, verkar det som i debatten. Man kan skylla på sossarna – det brukar ni göra. Man kan också skylla på den internationella lågkonjunkturen.

Nu visar det sig att det är tolv andra länder i EU som klarar arbetslösheten betydligt bättre än vad Sverige gör, och de är i samma internationella lågkonjunktur som vi är. Därför är det ganska märkligt att Anders Borg påstår att vi har klarat krisen bättre än andra länder. Det är ungefär som att man tänker: Jag fortsätter att säga det här. Antagligen märker inte folk något. Jag går på bara, och så låter jag mina kamrater i riksdagen hjälpa mig med att säga samma visa en gång till. Om vi bara säger det om och om igen tror nog folk att arbetslösheten har gått ned.

Men verkligheten kommer i kapp. Arbetslösheten är på över 8 procent. Anders Borg spår att den kommer att öka ytterligare. Massarbetslösheten har bitit sig fast. Långtidsarbetslösheten har bitit sig fast. Vi har en ungdomsarbetslöshet på 25 procent.

Skulle inte ni fixa jobben, Anders Borg? Nu säger Anders Borg: Ja, men det har vi gjort. Det är åtminstone 200 000 jobb, säger han i sitt svar.

Var är de jobben? Tänker inte Borg på att man måste räkna alla på arbetsmarknaden? Antalet personer i arbetskraften har faktiskt ökat med 321 000. Det är som om en lärare skulle säga: Jag hade 19 elever förra året. Nu är det så bra att jag kan lära 18 elever, fast bara 17 förra gången. Och så glömmer man att man kanske har tre elever mer. Man måste räkna alla. Man kan inte glömma att vi faktiskt är fler.

Arbetslösheten ökar, Anders Borg. Glöm inte det! Verkligheten visar det.

Sedan kommer Anders Borg med många bortförklaringar. Han säger att det inte är deras fel och så vidare.

Men ni har misslyckats. Vi socialdemokrater vill knäcka arbetslösheten. Vi sätter upp ett mål om att bli bäst i EU. Ni vågar inte ens sätta upp ett mål. Det är ganska fegt att inte ens våga ta en sådan utmaning för sig själv.

Vi vill satsa på utbildning. Ni sänker utbildningen i Sverige. Antalet gymnasieplatser sjunker. Ni satsar mindre på högskolorna trots att både Anders Borg och Jan Björklund brukar stå här i kammaren och säga att ni satsar. I realiteten visar det sig att utbildningsmöjligheterna i kommuner runt om i landet har minskat under den tid som ni har styrt.

Det är ett stort misslyckande. Så här kan vi inte ha det, Anders Borg.

Anf. 44 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Tack, finansministern, för svar på interpellationen! När jag går igenom svaret finns det några saker som jag tycker att finansministern möjligen skulle kunna förtydliga. Finansministern skulle kunna förklara hur han tänker.

Finansministern skriver bland annat i svaret, fru talman, att politiken har gått ut på att förbättra matchningen. Den moderata politiken har gått ut på att förbättra matchningen. Alla utom möjligen finansministern anser att matchningen i Sverige har försämrats och att matchningen på arbetsmarknaden är ett gigantiskt problem.

Nu säger finansministern att politiken har gått ut på att förbättra matchningen. Då måste detta vara ett gigantiskt politiskt misslyckande, fru talman.

I verkligheten är det så här: Trots att vi har en stor arbetslöshet – det är många hundra tusen människor som är arbetslösa – misslyckas var femte rekrytering, enligt Svenskt Näringsliv. Man misslyckas. Man kan inte anställa fast det finns ett behov av att anställa. Det finns en mängd arbetslösa, och det finns en mängd arbeten. Men man kan inte matcha dem. Det är en matchningsproblematik som ökar under finansminister Borgs regeringstid. Detta identifieras av de flesta som ett av de stora problemen på svensk arbetsmarknad.

På vilket sätt har regeringen förbättrat det här? Verkligheten visar ju på att det har försämrats. Vi har arbetslösa. Vi har lediga jobb. Då är det naturligtvis politikens uppgift att få ihop det här. Det har regeringen misslyckats med.

Finansministern säger också i sitt svar att arbetsmarknadspolitiken har lagts om. Han har aktivt medverkat till att lägga om arbetsmarknadspolitiken. Även där finns det anledning för finansministern att förklara lite grann hur han tänker. När man går ut och studerar läget på svensk arbetsmarknad kan man konstatera att matchningen inte fungerar och att nästan alla, utom möjligen finansministern, är överens om det. Nästan alla är också överens om att Arbetsförmedlingen inte fungerar.

Finansministerns arbetsmarknadspolitik, fru talman, har lett till en arbetsförmedling som inte fungerar. Trots att vi har hundratusentals arbetslösa där ute lämnar Arbetsförmedlingen varje år tillbaka upp till 3 miljar-
der. Det är pengar som är avsatta för att utbilda de arbetslösa och för att

lösa matchningsproblematiken. Så är det för att det regelverk som Anders Borgs regering, fru talman, är ansvarig för har blivit så stelbent och omöjligt att hantera. Trots att man har fått pengar av finansministern kan inte Arbetsförmedlingen använda de pengarna till att utbilda de arbetslösa så att de kan ta de arbeten som faktiskt finns.

Även när det gäller arbetsmarknadspolitiken, fru talman, har finansministerns regering fullständigt misslyckats.

Monica Green var inne på de omfattande utbildningsreformerna. Då är det bara att konstatera att även där talar verkligheten precis emot finansministern.

Skolresultaten faller. Yrkesutbildningen får sämre sökande. De förslag som slängs ut från regeringen är att man ska satsa på ettåriga gymnasieutbildningar och sänka utbildningsnivån i Sverige. Är det detta finansministern menar med omfattande utbildningsreformer, att vi ska möta framtiden med sänkta utbildningskrav? I så fall, fru talman, finns det all anledning för Sverige och svenskarna att vara mycket oroliga för den politik som finansministern står för.

Anf. 45 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Det yttersta målet för vår politik är full sysselsättning, att skapa förutsättningar för att alla som vill och kan ska ha ett arbete. När världen går igenom den värsta ekonomiska krisen sedan depressionen sätter det vår samhällsmodell, vår regering och vårt land på svåra prov.

Socialdemokraterna säger att Sverige är raserat, att Sverige inte fungerar och att alla andra länder klarar sig bättre. Det är inte en korrekt beskrivning. Vi fick för några dagar sedan tillväxtsiffror för detta års första del, och de visar att det är Litauen och Lettland som växer snabbare än Sverige. Sverige har den tredje högsta tillväxten av alla europeiska länder.

Arbetslösheten har ökat mindre i Sverige än i de flesta jämförbara länder. Sverige har en arbetslöshet på 8 procent. I eurozonen ligger den på 12 procent. Sysselsättningen i Sverige har ökat med 200 000 personer sedan 2006. När det gäller arbetskraftsdeltagandet står vi ut i termer av att det är fler som har klivit in på arbetsmarknaden än tidigare. Och när det gäller långtidsarbetslösheten var det upplysande att höra när Expressen fick redovisa siffrorna för Stefan Löfven och klargöra för honom att Sverige har den lägsta långtidsarbetslösheten av alla europeiska länder.

Låt oss titta på reallönerna. Vi har kunnat höja reallönerna under de här åren mer än vad man gjort i andra länder. När det gäller disponibel inkomst, vad folk har kvar i plånboken, har vi, trots en ekonomisk kris där inkomsterna brukar sjunka, haft en standardförbättring i Sverige. Det beror på att vi har fört en konsekvent politik. Vi inser att det ska löna sig att arbeta. Det ska finnas drivkrafter för att man ska vara på arbetsmarknaden. All forskning och erfarenhet visar att det är det effektivaste sättet att skapa förutsättningar för att fler människor ska vara på arbetsmarknaden.

Vi vet att det behövs fler företag som vill och vågar anställa. Då måste vi förbättra företagsklimatet. Då måste vi sänka kostnaderna för att anställa. Då måste vi öka företagets förmåga till omställning och flexibilitet.

Vi vet att på lång sikt sammanhänger ofta arbetslöshet med brister i utbildningssystemet. Där måste vi reparera det som tidigare har varit fel. Då får vi mer av betyg, mer av nationella prov, bättre lärarutbildningar, mer av lärlingar och mer kvalitet i yrkesutbildningen.

Det är en väldigt konsekvent politik för att förbättra matchningen. Det är därför Finanspolitiska rådet och andra drar slutsatsen att jobbskatteavdrag och drivkrafter är så centrala och har så stora effekter på sysselsättningen.

Mot detta står en mycket märklig socialdemokrati – en mycket märklig *svensk* socialdemokrati skulle jag nog säga. I vår åldrande välfärdsstat med fler äldre att försörja som står utanför arbetsmarknaden vill man bygga ut bidragssystemen och höja skatterna. Vi ska alltså möta demografiska effekter och en globaliserad världsekonomi med att bygga ut vartenda bidragssystem och höja skatterna på jobb. Det är till och med socialdemokrater i andra länder som inser att det inte fungerar. Vi fick höra Hollande stå på Socialdemokraternas jubileum i Tyskland och hylla Gerhard Schröder för att han sänkt a-kassan. Vi vet att Tony Blair sänkte den. Vi vet att Gordon Brown var ansvarig för det. Vi vet att danska socialdemokrater nu halverar tiden i a-kassa. Man inser nämligen att det måste finnas drivkrafter för omställning. Det är så ett land når full sysselsättning.

Det är klart att vi förstår vad den socialdemokratiska politiken, att bygga ut vartenda bidrag och höja skatten på vartenda jobb, leder till. Den leder till att det blir mindre lönsamt att jobba, att det finns färre som är beredda att anställa och att det finns färre som är beredda att driva företag. Det är en politik som inte tar människor till något annat än utanförskap.

Anf. 46 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Jag vet att Anders Borg har lärt sig att man måste upprepa och upprepa för att se till att väljarna tror på det. Det är bara det att verkligheten talar ett helt annat språk. Verkligheten visar hur klyftorna ökar i Sverige, hur människor har fått det tuffare, hur utbildningssystemet raseras och att det inte blir bättre resultat i skolan.

Anders Borg kan stå här och peka på att det ska vara så eller så i teorin, men han måste titta på hur det ser ut för människor i samhället. Neddragningar sker i kommunerna. Lärarna sliter och hinner ändå inte med eleverna. Förskollärarna sliter. Fritidspedagogerna satsar allt vad de kan, och ändå hinner de inte med barnen. Kommunerna måste göra neddragningar därför att ni har slutat att höja anslagen till kommunerna. Ni har inte räknat upp siffrorna därför att ni inte tycker om det som ni kallar för offentlig sektor, men det handlar om människor. Det är människor i vård, skola och omsorg som drabbas när ni gör sådana här gigantiska övervältningar på kommunerna, och skolresultaten sjunker.

Anders Borg säger att vi måste ha ordning och reda och mer prov, och ordning och reda ska vi verkligen ha i skolan.

Svenska utbildningsutskottet var i Finland förra veckan eftersom man i Finland klarar utbildningen väldigt bra och har goda resultat. Där säger de: Grisen väger inte mer bara för att man väger den ofta. Med det menar de att det inte hjälper att ha tusen nationella prov om man inte sedan också hjälper eleverna att lära sig. Det är det som har drabbat skolsyste-

met i Sverige i dag. Hösten går åt till att lära ut, och hela våren ska lärarna sedan ägna sig åt de nationella proven. Så kan vi inte ha det.

Anders Borg säger: Vi har fixat 200 000 nya jobb. Och Anders Borg vet när de kom till. Det har vi talat om tidigare i den här kammaren, att 2006 tillkom 132 000 nya jobb. Det var det senaste året som vi styrde. Anders Borg har själv sagt att det tog två år innan er politik började bita. Ert första år i regeringsställning, 2007, tillkom visserligen 70 000 nya jobb men då hade fortfarande inte er politik börjat bita. När sedan er politik började bita, 2008, kom jobbstoppet. Sedan ramlade vi in i den internationella lågkonjunkturen, och ni förvärrade den eftersom ni slog sönder trygghetssystemet.

Anders Borg talar om bidrag och tror att han ska nå väljare på det sättet, men det handlar om människor som blir utsatta – människor av kött och blod som nu inte får en försäkring när de blir sjuka eller arbetslösa. Människor får gå från hus och hem därför att Anders Borg inte tycker om ordet bidrag. Men det är inte fråga om bidrag. Det är ett försäkringssystem, en omställning som man ska ha i de svåra situationerna. En försäkring är det som gör människor trygga. Ni har slagit sönder tryggheten i Sverige. Det visar verkligheten och också hur det ser ut i våra förorter nu för tiden.

Ni vill ha skillnader. Anders Borg säger: Vi ska hålla ihop samhället. Samtidigt säger han: Men vi måste ha större skillnader. Hur ska han ha det egentligen? Är det skillnader som driver samhället framåt, eller är det ett tryggt samhälle där vi litar på varandra, där vi håller ihop och hjälper varandra?

Anf. 47 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Anders Borgs retorik kanske fungerade 2006, men nu har verkligheten kommit i kapp. Nu räcker det inte att bara vara en duktig talare. Nu måste Anders Borg också leverera lägre arbetslöshet, och det misslyckas han med.

Dessutom är Anders Borg nöjd med långtidsarbetslöshetsstatistiken under sin regeringstid. Då kan jag bara upplysa dem som eventuellt lyssnar att Anders Borg har lyckats tredubbla den. Jag skulle inte ha varit nöjd med det om jag hade varit ansvarig för det. Men Anders Borg är nöjd med långtidsarbetslösheten.

Jag ställde tre ganska enkla frågor som det skulle vara spännande att få svar på.

Den första frågan var: Anser Anders Borg att matchningen på arbetsmarknaden har förbättrats under hans regeringstid? Det är en enkel fråga. Det finns nämligen rätt många uppfattningar om det. Det skulle vara spännande att höra Anders Borgs uppfattning.

Den andra frågan var: Anser Anders Borg att Arbetsförmedlingens funktionssätt har förbättrats under hans regeringstid? Det skulle också vara spännande att höra. Är Anders Borg nöjd med hur Arbetsförmedlingen fungerar? Det är en enkel fråga som man skulle kunna kräva ett svar på.

Den tredje frågan var: Anser Anders Borg att skolresultaten har förbättrats under hans regeringstid? Det är också en enkel fråga som är enkel att besvara och faktiskt väldigt viktig för väljarna.

Fru talman! Det handlar lite grann om att klargöra vilken verklighetsbild vår finansminister har. Är finansministern tryggt förankrad i den verklighet som vi andra finns i, eller lever möjligen Anders Borg i en drömvärld?

Har matchningen förbättrats på arbetsmarknaden under Alliansens regeringstid? Har Arbetsförmedlingen blivit bättre? Fungerar den bra nu när Anders Borg är ansvarig? Har skolresultaten förbättrats nu när Anders Borg är ansvarig?

Det är tre enkla frågor. Jag hoppas, fru talman, på tre enkla svar.

Anf. 48 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Sverige har alltså klarat den ekonomiska krisen bättre än praktiskt taget alla andra. Vi har haft mindre genomslag på svensk ekonomi. Vi har starkare offentliga finanser. Vi har inte drivit upp klyftorna, utan vi har kunnat värna en svensk modell.

Nu säger Monica Green att man inte har fått det bättre i Sverige. Låt mig då bara påpeka att reallönerna i Sverige 2006–2014, om vi får titta på kommissionens prognoser, kommer att ha ökat snabbare än i något annat europeiskt land, om jag har förstått statistiken rätt. Det är 8 ½ procent i Sverige, avsevärt snabbare än genomsnittet. Det är nästan dubbelt så mycket som det vi har upplevt i till exempel Tyskland, nästan tre gånger så mycket som i Danmark och för den delen högre än vad Finland har upplevt. För en sjuksköterska handlar det om en reallöneökning efter skatt på 15,7 procent. Låt mig bara påpeka att under 2002–2006 var det en ökning på 5 procent.

Det har alltså varit en väsentlig förbättring av vanliga människors ekonomi i Sverige under den svåraste ekonomiska krisen sedan depressionen. Vi vet att det normala under en så pass allvarlig kris är att man får fallande inkomster och att man därför får en svag konsumtion som driver upp arbetslösheten. Vi har kunnat säkra att vanliga människor har mer pengar kvar i plånboken. Jag förstår att det är upprörande för Socialdemokraterna. Vi ser ju hur den socialdemokratiska politiken är uppbyggd. Logiken är väldigt tydlig.

Först ska man fördubbla arbetsgivaravgiften för unga. Sedan ska man lägga på restaurangmoms på alla företag inom den sektorn. Därtill ska man höja bolagsskatten för våra storföretag. Sedan ska man slå till med en lastbilsskatt, och på slutet kommer naturligtvis Miljöpartiets komplettering med en bensinskatt.

Alla de pengar man drar in genom att beskatta människor ska sedan tillbaka genom den bredaste utbyggnad av bidragssystemen som Sverige någonsin har upplevt: det är a-kassa, det är sjukförsäkring, det är förtidspension, det är barnbidrag, det är bostadsbidrag och det är föräldrapenning. Det är vartenda bidragssystem som man kan hitta på som ska byggas ut. Det här är ju på tok och bakvänt.

Om vi lever i en mer globaliserad värld, där våra företag ska konkurrera med Kina, Asien, Latinamerika och Afrika, där vi ska kunna hålla vår levnadsstandard uppe, kan vi ju inte öka skattebelastningen på jobb. Det är ju inget land i Europa som gör det. Det är ingen som följer den vägen. Tvärtom jobbar ju alla, från Hollande till vänster till Merkel i Tyskland, för att förbättra villkoren. Då ska Sverige kliva fram med en massiv höjning av beskattningen på jobb. Inte ens krisländerna lägger ut

en sådan här bombmatta av skatter på arbete, företagsamhet och anställningar.

När andra länder, inte minst socialdemokraterna i Danmark, jobbar med att trimma välfärdsstaten för att matchningen ska fungera bättre ska svenska socialdemokrater göra den mest massiva utbyggnaden av bidragssystemen vi har upplevt. I ett land som har högre sociala utgifter än praktiskt taget alla andra länder ska vi alltså gå i den riktningen. Det är ju en verklighetsfrämmande politik. Vi måste föra en politik för jobb. Det är det som är viktigt. Socialdemokraterna är så fixerade vid att bygga ut bidragssamhället att de inte ser att deras politik skulle skada full sysselsättning, öka utanförskapet och driva isär vårt fina land. Det är en politik jag vill varna för.

Anf. 49 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Det är ju tjugigt med de där fina pamfletterna. Åtminstone några i kammaren tror nog på Anders Borg. Men det hjälper ju inte med tjugiga pamfletter när det är jobben, jobben, jobben som måste fram. De finns ju inte. Arbetslösheten ökar ju. Ni har sänkt skatterna med 120 miljarder. Ni har subventionerat anställningar till höger och vänster, till restauranger och krogar, till alla som anställer unga, men det hjälper inte. Det hjälper inte, Anders Borg. Er politik fungerar inte.

Då kan Anders Borg säga så här: Men det går ju inte att göra som ni säger. Grejen är ju att vi en gång i tiden har lyckats med det. Vi har gjort det flera gånger, och vi tänker göra det igen. Vi är modiga nog att sätta upp mål. Ni vågar inte ens sätta upp mål om att halvera arbetslösheten. Vi tänker bli bäst i EU. Vi tänker inte ge oss förrän vi har klarat det.

Snart kommer Anders Borg i sitt sista inlägg och sin vana trogen att i en harang till oss socialdemokrater, som vi inte ska kunna bemöta, säga: Ni vill ha lastbilsskatt, ni vill ha ungdomsskatt och ni vill ha den och den skatten, för han har tränat på det hos någon och det ska vara bra och gå hem hos väljarna. Grejen är bara att väljarna kan genomskåda det. Väljarna ser ju att er politik inte har fungerat.

Dessutom har din egen infrastrukturminister i helgen sagt att hon tänker beskatta bilisterna. Pensionärerna som åker ut till sina sommarstugor på helgerna ska hon beskatta, men lastbilarna som sliter ut vägarna ska ni skydda. De stackars pensionärerna som vill åka till sina sommarstugor på helgerna tänker ni däremot beskatta och sätta åt. Det är väl ingen bra politik, Anders Borg.

Anf. 50 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Sverige är ett bra land. Sverige har en samhällsmodell som kombinerar sammanhållning, tillväxt och en god utveckling för alla människor med starka offentliga finanser. Det är så vårt land ser ut. I den svåraste internationella krisen sedan depressionen har Sverige stått starkt. I de senaste siffror vi har är det alltså bara Lettland och Litauen som har högre tillväxt än vad Sverige har.

I det här läget väljer Socialdemokraterna att ta fram de mörkaste färgerna: Sverige raderas, faller samman och ingen har fått det bättre. Ändå visar det sig att inget land har haft större öknings av reallönerna än Sverige. Vi ser att arbetskraften har utvecklats bättre i Sverige. Vi ser att arbetslösheten har ökat mindre i Sverige än i andra länder, att sysselsätt-

ningen har ökat med 200 000 personer och att utanförskapet har pressats tillbaka med 200 000 människor. Det här beror på en politik, på att vi har kunnat ta ansvar och föra en expansiv politik. Vi har inte velat strama åt som andra under krisen, utan vi har kunnat lägga ett skyddsvärn runt Sverige för att skydda jobben.

Då vill Socialdemokraterna att vi inte ska tala om Socialdemokraternas politik. Jag förstår det, för det finns inga socialdemokrater som är beredda att stå upp för att höja arbetsgivaravgiften för unga, lägga på moms på restaurangerna, höja bolagsskatten och slå till med lastbilsskatt mot glesbygden för att bygga ut bidragssystemen. Det är den märkligaste ekonomisk-politiska kombination som något parti i Europa har gett sig på att pröva, och vi vet vad det skulle leda till: färre jobb, högre arbetslöshet, ökat utanförskap och ett samhälle som drivs isär och präglas av orättvisor. Det är inte en klok väg för Sverige, fru talman.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2012/13:401 om matchningsproblem och otillräckliga drivkrafter

Anf. 51 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Monica Green har frågat mig om ett femte steg av jobbskatteavdraget skulle förbättra matchningen på arbetsmarknaden.

För att förbättra matchningen är det centralt att skatte- och socialförsäkringssystemet ger tydliga drivkrafter att aktivt söka jobb, att utbildnings- och arbetsmarknadspolitiken rustar människor för jobb samt att det är ett väl fungerade företagsklimat. Vidare är det viktigt med en väl fungerade lönebildning.

Regeringen har sedan den tillträdde 2006 genomfört omfattande åtgärder för att minska jämviktsarbetslösheten och förbättra matchningen. Viktiga reformer har varit jobbskatteavdraget och återupprättad arbetslinje i socialförsäkringssystemen. Vi har också reformerat arbetsmarknads- och utbildningspolitiken. Åtgärder har också vidtagits för att stimulera efterfrågan för grupper med svag förankring på arbetsmarknaden, till exempel nystartsjobb.

Trots den utdragna lågkonjunkturen har utanförskapet minskat och sysselsättningsgraden ökat i de allra flesta åldersgrupper jämfört med 2006. Det är tydliga indikationer på att den förda politiken har verkat i rätt riktning. Bedömningen att regeringens politik leder till en lägre jämviktsarbetslöshet delas av Riksbanken och Konjunkturinstitutet.

Stärkta drivkrafter till arbete och minskade trösklar in på arbetsmarknaden är effektiva sätt att öka sysselsättningen och förbättra matchningen. När budgetutrymmet så tillåter vill vi därför ytterligare förstärka jobbskatteavdraget.

Anf. 52 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Jag vill diskutera matchningsproblemen i Sverige med Anders Borg. Det är ett stort problem att det finns så många arbetsgivare

Prot. 2012/13:116

4 juni

*Svar på
interpellationer*

som söker människor med rätt kompetens, men man klarar inte att leverera dem. Det finns inte ett system i Sverige som gör att människor kan söka de jobb som finns. I stället tvingas människor söka andra jobb därför att de ska leva upp till Arbetsförmedlingens krav, och arbetsgivarna hittar inte rätt kompetens. Det är ett gigantiskt problem.

Kanske borde vi titta lite mer på frågan om utbildning, Anders Borg. I teorin satsar ni på utbildning, men i praktiken har det visat sig att ni slår sönder möjligheterna att förbättra befintlig utbildning, att komplettera utbildningar, bygga på tidigare gymnasieutbildningar eller att hjälpa de elever som inte klarar gymnasieskolan. Ni försämrar gymnasieskolan, och ni tycker att det är bättre att gå ett år i gymnasieskolan. Så drar ni isär samhället ännu mer.

Anders Borg säger att jämviktsarbetslöshet är okej och att många håller med om det. Men om bnp skrivs upp blir det i praktiken ingen bättring. Jämviktsarbetslöshet hjälper inte människorna. Det råder massarbetslöshet nu. Människor får inte de jobb de egentligen skulle kunna få om de lätt kunde validera sina utbildningar, men det kan samhället inte ställa upp med i dag.

Anders Borg säger att Sverige har klarat sig bra. Men då är det märkligt att det inte finns ett utbildningssystem som fixar problemen, till exempel att hjälpa de människor som behöver få sin kompetens validerad. Ni påstår att Sverige har klarat sig ekonomiskt bra. Det är bra. Ni har inte förstört så mycket av det vi byggde upp. Det rädde ändå ett överskott på 3,5 miljarder när ni tog över. Nu är underskottet 1,5 miljarder. Visst är det mycket sämre nu ekonomiskt, men ni har inte förstört ramarna. Vi lade upp ramarna, och ni har inte ändrat på dem. Det håller jag med om.

Men det hela beror på vad man använder pengarna till, om man vill satsa för att utjämna skillnaderna. Anders Borg säger både och. Han säger att det ska vara mindre skillnader för att hålla ihop samhället, för att slippa bråk och oroligheter, men i samma andetag säger han att det måste finnas större skillnader eftersom folk annars inte söker jobb.

Vi vet att människor vill ha jobb. Människor går inte arbetslösa på pin kiv. De vill ha hjälp av samhället för att validera kompetens eller för att skaffa sig den utbildning de behöver. Det har inte den borgerliga regeringen klarat.

Ni påstår att ni satsar på skolan. I själva verket gör ni tvärtom. Ni påstår att ni fixar jobben, men i själva verket ökar arbetslösheten. Matchningen är ett gigantiskt problem som Anders Borg inte har klarat.

Anf. 53 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Tack för svaret, finansministern!

I den tidigare interpellationsdebatten ställde jag tre enkla frågor, nämligen om Anders Borg anser att Arbetsförmedlingen fungerar väl, om Anders Borg anser att matchningen fungerar väl och om Anders Borg anser att skolresultaten har stigit under hans regeringsperiod. Jag fick naturligtvis, fru talman, inga svar på frågorna.

Frågorna var inte retoriskt menade utan konkreta och viktiga. Det är viktigt för väljarna att få finansministerns svar. Svaren avgör, naturligtvis, finansministerns verklighetsbild och gör det möjligt för oss andra att bedöma Anders Borgs politik.

Nu fick jag inga svar på frågorna, och vi får fortsätta att söka efter svaren på dem. Men jag tänkte ställa en annan fråga, och denna gång ska jag, fru talman, hålla mig till en fråga, för att se om möjligheten att få ett svar ökar.

Min fråga gäller vad som tas upp i interpellationen, nämligen om att skatte- och socialförsäkringssystemet ska ge tydliga drivkrafter och om att jobbskatteavdraget, arbetslinjen och socialförsäkringssystemet är viktiga reformer. De ska leda till en väl fungerande lönebildning. Det skulle vara spännande om Anders Borg kunde förklara hur den mekanismen är tänkt att fungera.

Det finns en del ekonomer som har förklarat hur mekanismen är tänkt att fungera. Nu ska jag göra det så enkelt för Anders Borg att jag inte tänker fråga om den har fungerat. Jag tänker inte be Anders Borg redogöra för om 8 procents arbetslöshet är lägre än 6 procents arbetslöshet. Den typen av matematiska cirkuskonster ska Anders Borg få slippa. Men förklara enkelt hur det är tänkt att jobbskatteavdraget och en försämrad arbetslöshetsförsäkring ska ge fler jobb. Hur påverkar de en så kallat väl fungerande lönebildning?

Anf. 54 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Interpellationen handlar om matchning. Vi vet ungefär vilka faktorer som påverkar hur väl matchningen i en ekonomi fungerar. Det är naturligtvis det generella efterfrågeläget. Vi vet att en allvarlig ekonomisk kris får effekter på hur arbetsmarknaden fungerar. Det handlar också om ifall vi har rätt utbildningar som gör att man är kompetent och har en kompetens som efterfrågas. Det handlar också om hur mycket man söker och om man är beredd att söka jobb utanför sitt boendeområde, utanför sitt tidigare yrke och i vidare kretsar. Sedan handlar det naturligtvis också om hur många arbetsgivare som är beredda att anställa dessa personer till dessa löner.

Det är väldigt tydligt att kärnan i regeringens politik har varit just att förbättra arbetsmarknadens funktionsstöd. För att fler ska söka jobb behöver drivkrafterna stärkas. Då har vi sänkt skatten på arbete. Det gör att en sjuksköterska i dag har 15 procent bättre disponibel inkomst än när vi tillträdde. Det handlar om att socialförsäkringar, a-kassa och andra bidrag ska uppmuntra människor till omställning och till att söka sig tillbaka till arbetsmarknaden.

Detta är ingen kontroversiell uppfattning. Riksbanken har beräknat att det handlar om ½ till 1 ½ procents sänkning av jämviktsarbetslösheten. KI ligger på liknande siffror. OECD och IMF drar samma slutsatser, och Finanspolitiska rådet säger att en åtgärd som jobbskatteavdraget har betydande effekter på sysselsättningen.

Detta är centrala och viktiga åtgärder för att matchningen ska fungera väl. Då försöker Patrik Björck insinuera att mekanismen – den som vi då inte skulle vilja nämna – skulle handla om lönesänkningar. Jag vet inte hur många interpellationsdebatter vi har haft om detta.

Upplysningsvis vill jag konstatera att reallönerna i Sverige under denna perioden har ökat *snabbare* än i något annat europeiskt land. Vi har reallöneökningar som jämfört med den förra socialdemokratiska perioden är tre gånger så stora för en sjuksköterska. Tre gånger så stora!

Patrik Björck vill få fram att vi skulle ha haft lönesänkningsspolitik i Sverige. Det är ju ett häpnadsväckande sätt att försöka förvrida debatten.

Vi har haft en bred och samlad politik med jobbskatteavdrag så att det lönar sig att arbeta, med åtgärder för företagsklimatet så att det lönar sig att anställa, med nystartsjobb och andra arbetsmarknadspolitiska insatser, med en väl fungerande arbetsförmedling och med mer aktiva insatser än i andra länder för att det ska finnas ett stöd för dem som står längst bort från arbetsmarknaden.

Den samlade politiken säkrar att Sverige förblir en höglöneekonomi. Vi ska inte konkurrera med låga löner. Vi ska konkurrera med kompetens, utbildning och drivkraft. Det är så vi ska konkurrera.

Det är därför vi kan erbjuda tre gånger så stora ökningar av den disponibla inkomsten som under den socialdemokratiska perioden. Det är inte lönesänkningsspolitik. Det är höglönepolitik som också är förenlig med att vi kan erbjuda vanliga löntagare mer pengar kvar i plånboken.

Det är där skon klämmer för Monica Green och Patrik Björck. Det får ju inte bli bättre för vanliga människor. Det ska i stället bli mer kostsamt för alla som tar ansvar och sätter sig i bilen, startar motorn och åker till jobbet för att kämpa och slita. Det är dem som Socialdemokraterna vill lägga belastningen på därför att det *alltid* landar i att det är bidragssystemet som ska byggas ut. Där ligger Socialdemokraternas kärnpolitik. Det ska inte löna sig att arbeta. Vi ska driva ut människor i arbetslöshet och utanförskap. Hur skulle Socialdemokraterna annars kunna nå sina mål? Det var så man gjorde förra gången, vilket ledde till 400 000 förtidspensionärer. Det är naturligtvis det som är svaret den här gången också.

Socialdemokraterna har inte en arbetslinje. De har en antijobbpolitik. (forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.59 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

14 § (forts.) Svar på interpellation 2012/13:401 om matchningsproblem och otillräckliga drivkrafter

Anf. 55 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Anders Borg kom i gång med sin vanliga harang om att han har gjort allt och att allt som är dåligt är sossarnas fel. Vi som är ute och träffar människor och ser hur bedrövt många har fått det under den här tiden med ökade klyftor ser dock en annan verklighet än den Anders Borg ser i sina budgetsiffror.

Däremot var det faktiskt så att Anders Borg själv, i sin egen vårproposition för bara någon månad sedan, erkände att de har misslyckats med matchningsproblemen och att det har blivit svårare med det under de borgerliga regeringsåren. Ni skriver det i er egen budgetproposition. Samtidigt berömmar ni er för att ha ökat söktrycket. Bara människor vilt springer fram och tillbaka och söker jobb på jobb tror ni att det ska räcka. Det är dock inte så det ligger till, Anders Borg – man måste gjuta mod i ungdomarna.

Man måste se till att varje barn och varje ungdom får en trygghet och en bra utbildning. De måste få egna möjligheter och en tro på sig själva – de måste tro att det är möjligt att de kan etablera sig på arbetsmarknaden. Då måste man ha trygghet i uppväxten. Vi måste se till att vi har en bra förskola med bra kvalitet och gott om personal. Vi måste ha fritidshem till barnen, och vi måste ha en bra skola med många lärare som är pedagoger och kan möta varje barn på deras nivå. Det handlar om att ge dem möjligheter och en tro på sig själva. Vi måste gjuta mod i våra unga.

Finansministern säger att de har förbättrat matchningen. Man kan dock också säga att ni har fifflat med siffrorna eftersom ni fejkar det här med bnp-gapet och påstår att lågkonjunkturen är djupare än vad ni trodde tidigare. På det sättet kan ni säga att jämviktsarbetslösheten nog inte skulle ha varit högre. Det går alltså att trola med siffror, och Anders Borg trollar tydligen så som han vill ha det. Han vill inte se hur det ser ut, nämligen att det är mycket stora matchningsproblem och att ni har skurit ned på utbildningsmöjligheterna. Det handlar om möjligheter att validera, möjligheter till komvux, möjligheter till högre utbildning för fler och inte färre samt en bättre gymnasieskola. Det har ni inte lyckats med. Skolresultaten sjunker, och ni påstår att ni har en bättre skola.

Felet ligger inte alltid i problemet med sökaktiviteten – att människor springer omkring och söker 400, 500 eller 600 jobb och får nej och att arbetsgivare blir frustrerade när de inte vet hur de ska hantera alla ansökningar. Nej, felet ligger nog någon annanstans. Regeringen har systematiskt skurit ned på arbetsmarknadsutbildningar, komvux och högskoleplatser. Det är så man kväver ungdomarnas möjligheter i framtiden.

Ni tror på ökade klyftor. Ni kallar det inte så, utan ni säger att vi ska hålla ihop samhället – men samtidigt måste vi ha större skillnader. Alltså måste vi ha ytterligare ett jobbskatteavdrag. Hittills har de ökade skillnaderna inte hjälpt. På vilket sätt skulle alltså det femte jobbskatteavdraget förbättra matchningsmöjligheterna, Anders Borg?

Anf. 56 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Jag får tacka finansministern för att jag i den förra omgången fick svar på en fråga jag ställde i en tidigare interpellationsdebatt men inte fick svar på då. Jag frågade i den tidigare interpellationsdebatten Anders Borg hur han ville betygssätta Arbetsförmedlingens funktionssätt, och jag fick i denna debatt svaret att Anders Borg menar att vi har en väl fungerande arbetsförmedling. Jag tackar för att jag fick det svaret. Jag delar kanske inte fullt ut finansministerns uppfattning, men det var ändå intressant att vi fick det svaret fört till protokollet. Jag tackar för det.

Den fråga jag ställde i denna interpellationsdebatt var dock hur det är tänkt att jobbskatteavdrag och försämrade a-kassa ska skapa jobb. Jag var

noga, herr talman, med att poängtera att jag inte frågade om Anders Borgs politik hade fungerat utan hur det var *tänkt* att den skulle fungera. Då är det så spännande att Anders Borg svarar att det är meningen att jobbskatteavdrag och sänkt a-kassa ska skapa högre löner. Det är jätteinträsant om det är Anders Borgs uppfattning, och då får min nästa fråga bli: Hur ska det skapa nya jobb?

Det intressanta med Anders Borgs politik är nämligen att den när den definieras av ekonomer – av regeringens egna experter – väldigt tydligt beskrivs som en politik som ska sänka lönerna och på det sättet skapa mer jobb. Det är teorin bakom den. Jag frågade inte hur den hade fungerat; jag frågade om teorin bakom den. Då säger Anders Borg att teorin bakom den är att jobbskatteavdrag och sänkt a-kassa ska skapa högre löner.

Det är väldigt intressant, men det ska också bli spännande att höra Anders Borg när han kommer ut i paneldebatter, i Almedalen och bland ekonomer och fack och får ställas till svars för sin teori. En sak, herr talman, är nämligen jag och finansministern helt överens om: Anders Borgs politik har inte fungerat. Jobbskatteavdrag och sänkt a-kassa har inte lett till fler jobb. Vi är helt överens om det. Frågan var: Hur var det *tänkt* att det skulle fungera?

Anf. 57 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Monica Green har två påståenden. Det ena är att det har gått bedrövligt i Sverige och att människor har fått det sämre. Det andra är att klyftorna har ökat.

Bedrövligt är det alltså när en sjuksköterska får 15 procents ökning av den disponibla inkomsten – tre gånger så mycket som under perioden innan – och när vi har reallöneökningar på 8 procent under den värsta krisen sedan depressionen. Det är två gånger så mycket som Tyskland och tre gånger så mycket som Danmark. Då är utvecklingen i Sverige bedrövlig. Vilka ord har Socialdemokraterna kvar för att beskriva vad andra länder nu går igenom?

Det andra gäller klyftorna. Under den här perioden har låg- och medelinkomsttagare fått 14 procent högre disponibel inkomst, och höginkomsttagare har fått 11 procent högre. Det låter mycket med 11 procent för höginkomsttagarna, men 2002–2006 fick de 30 procents ökning – 30 procents ökning! Det är ingen nyhet. Vi vet att det var under den socialdemokratiska tiden klyftorna ökade i rekordtakt i Sverige. Det var då Gini-koefficienten i Sverige steg snabbare än i något annat jämförbart land. Det är nu IMF använder Sverige och Brasilien som exempel på länder som kan hantera krisen utan växande klyftor. Det är det som är skillnaden: Arbetslinjen ger en förutsättning för människor att vara en del av vårt samhällsliv.

Vi vet hur det ser ut på arbetsmarknaden – arbetslösheten i Sverige har ökat mindre än i många andra europeiska länder. Arbetskraften har ökat snabbare, sysselsättningen har utvecklats bättre och långtidsarbetslösheten är den lägsta. Det är sanningen om den svenska arbetsmarknaden. Det socialdemokratiska försöket att delegitimera den svenska modellen, att försöka göra Sverige till ett bedrövligt land, har inte med verkligheten att göra.

Alla utvärderingar pekar också i samma riktning – Riksbanken, Konjunkturinstitutet, OECD, Finanspolitiska rådet, IMF landar alla i slutsatsen att sysselsättningen stiger när man för en politik som samlat leder till ett ökat arbetsutbud, samlat stöttar dem som har svagast ställning på arbetsmarknaden och samlat förbättrar företagsklimatet. Då klarar man högre reallöner, och det är då man får den bästa reallöneutvecklingen i Europa.

Det måste dock Patrik Björck börja förklara som en låglönepolitik. Jag bara undrar hur han beskriver situationen i det socialdemokratiska Danmark. Vad för de för politik om de högsta löneökningarna i Europa är låglönepolitik? Jag bara undrar. Men det kanske är därför de också gör en uppstramning av a-kassan; det kanske är den logik Patrik Björck behöver åka och förklara för dem nere i Danmark.

Det som gör mig bekymrad är dock när jag blickar ut över vårt fina land och de utmaningar vi står inför och det socialdemokratiska svaret kommer.

Nu har vi en globalisering. Vi är i globaliseringens barndom. Trycket på oss och jobben här när Kina och andra länder utvecklar allt bättre produkter avtar inte, utan det kommer att tillta. Kravet på oss att klara omställningen ökar. Befolkningen åldras, vi vill ha bättre sjukvård, bättre barnomsorg och bättre äldreomsorg, och då kommer Socialdemokraternas recept, den här unikt märkliga kombinationen med en massiv skattechock på jobben. Ni föreslår ju inte höjd fastighetsskatt, höjd matmoms, höjd skatt på bensin eller något sådant som man tvingas göra i andra länder. Ni föreslår höjda arbetsgivaravgifter för unga, höjd restaurangmoms och höjd bolagsskatt. Att ni sedan också ska höja lastbilsskatten och bensinskatten tillsammans med Miljöpartiet har vi förstått. Det kommer att göra paketet samlat. Det innebär att det kommer att bli dyrare att anställa och att vi får en svagare efterfrågan. Det blir en perfekt mix av ologisk politik.

Anf. 58 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Retoriken håller inte, Anders Borg. Det är väldigt kul för dig att stå här och säga samma sak vecka efter vecka, men i praktiken fungerar det inte. Jobben har inte strömmat till. Vi har en massarbetslöshet i det här landet. Vi har en arbetslöshet på över 8 procent. Er politik har inte fungerat. Det har inte fungerat att subventionera krogarna. Det har inte fungerat att subventionera arbetsgivaravgiften för unga. Det har inte gett ett enda nytt jobb. Och om politiken inte fungerar borde man kanske vara beredd att fundera på hur man ska göra för att hjälpa människor att få ett arbete.

Ni påstår att ni har en jobblinje, men i själva verket har ni en linje som bara gör att människor ska rusa omkring och söka de jobb som inte finns. Den här så kallade jobblinjen gör att människor ska söka, söka och söka jobb, för annars mister de sin *försäkring*. Det är en *försäkring* vi har för våra arbetslösa. Söker de inte tillräckligt många jobb mister de den. Det är er så kallade jobblinje. Den har inte lett till fler jobb.

Nu kommer Anders Borg dragandes med sin skattechock eftersom han har testat den på någon testgrupp och kommit fram till att det är så bra att säga det, för då vinner han säkert några väljare till. Men hans egen infrastrukturminister ska beskatta pensionärernas bilresor till landet på

helgerna. Så ska hon göra. Hon ska inte beskatta de tunga lastbilarna som sliter ut våra vägar utan de hårt arbetande människorna som ska åka ut till landet på helgerna. Dem ska hon beskatta.

Din retorik stämmer inte ett enda dugg med verkligheten, Anders Borg. Ni har inte fixat jobben, och matchningsproblemen kvarstår.

Anf. 59 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Sverige är ett bra land. Den svenska modellen är stark. Vi kombinerar sammanhållning med utvecklingskraft. Vi kombinerar sammanhållning med konkurrenskraft. Vi bygger full sysselsättning i ett inkluderande samhälle. Det är därför vi har kunnat se att sjuksköterskan nu har en 15 procent högre disponibel inkomst. Det är därför Sverige har de bästa reallöneökningarna under perioden 2006–2014. Det är två gånger högre än i Tyskland och tre gånger högre än i Danmark. Det är ett bra resultat av en konkurrenskraftig samhällsmodell som både värnar människor och har dynamik och konkurrenskraft.

Det bygger på att vi har fört en samlad politik där det ska löna sig att arbeta, där det ska finnas en vilja att anställa och där vi ska ha konkurrenskraftiga företag som gör att vi kan möta globaliseringen och en åldrande befolkning på ett offensivt sätt.

Vad är alternativet? Vi kan inte backa tillbaka till bidragspolitiken. Låt oss förstå vad det skulle innebära. Om vi driver ut människor från arbetsmarknaden har vi inte pengar till välfärd. Då kan vi inte prioritera välfärdens kärna i barnomsorg, skola och äldreomsorg, utan då får vi ta skatter till växande bidrag, förtidspensioneringar och utanförskap.

Med en politik som belastar företagen och jobben försämras konkurrenskraften. Då blir priset för globaliseringen och konkurrensen i världen tyngre för Sverige, och det är då vi får tillbaka de ökande klyftorna, vilket vi upplevde 1995–2006 när Sverige stack ut därför att utanförskapet rev sönder sammanhållningen. Låt oss vara medvetna om vilka risker vi tar med vårt fina land om vi går tillbaka till bidragspolitiken.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 2012/13:447 om EU:s hot om strafftullar mot kinesiska solpaneler

Anf. 60 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Herr talman! Carl B Hamilton har frågat mig vad jag har gjort i frågan om EU:s hot om skyddstullar mot kinesiska solpaneler samt vad jag avser att göra framdeles för egen del och i samarbete med andra EU-länder. Carl B Hamilton har även frågat mig hur jag ser på riskerna för kinesiska motåtgärder, deras effekter och sannolika WTO-processer.

Låt mig börja med att säga att det har kommit en del nyheter under eftermiddagen i dag, men på grund av formalia ska jag ändå läsa mitt svar. Jag får återkomma i replikerna med senaste nytt.

Regeringen står fast vid den vedertagna svenska frihandelslinjen. Som en del av denna frihandelslinje ser jag antidumpningsåtgärder, liksom de EU-kommissionen nu föreslagit, som en form av protektionism.

Sverige är det EU-land som är i särklass mest kritiskt mot EU:s användande av handelspolitiska skyddsåtgärder. Som en följd av detta är Sverige, med gott stöd i riksdagen, det land som oftast motsätter sig EU-kommissionens förslag på nya åtgärder.

Mitt arbete mot handelspolitiska skyddsåtgärder vilar på två ben. För det första granskar vi noggrant och kritiskt varje enskilt förslag som kommissionen lägger fram. För det andra bedriver vi, tillsammans med likasinnade länder i EU, ett arbete för att EU ska modernisera sitt regelverk för handelspolitiska skyddsåtgärder och ta större hänsyn till intresset hos importörer, användare och konsumenter. I detta arbete driver vi även att EU:s regelverk ska ta hänsyn till vikten av att EU:s industri ska kunna ingå i globala värdekedjor och därmed öka sin konkurrenskraft. Det är dock ingen hemlighet att EU:s medlemsstater är starkt splittrade i frågan och att många andra EU-länder gärna ser ett ökat användande av skyddsåtgärder.

Vad gäller specifikt de nu föreslagna åtgärderna mot kinesiska solpaneler är detta ett fall som regeringen ägnat extra uppmärksamhet, givet de stora värden som kan drabbas. Regeringen motsatte sig att undersökningen inleddes och bad samtidigt EU-kommissionen att särskilt beakta åtgärdernas effekter på EU:s klimatpolitik. Regeringen motsatte sig även beslutet att registrera importen av solpaneler, vilket är ett administrativt förfarande som gör det möjligt att i ett senare skede ta ut tull retroaktivt. Regeringen har nyligen motsatt sig kommissionens förslag om provisoriska åtgärder.

Det stämmer, som Carl B Hamilton påpekar, att våra argument varit tekniska och juridiska till sin natur. Det är enligt min erfarenhet dessa argument som i dessa förberedande led har störst möjlighet att påverka de tjänstemän i kommissionen som genomför utredningar. De grundläggande och viktigare argumenten om frihandel, klimat och våra ekonomiska förbindelser med Kina har tyvärr ingen självklar plats i det tekniska regelverket och lämpar sig därför bäst för den politiska diskussionen som förs i ministerrådet. I denna diskussion avser regeringen att fortsatt aktivt, tillsammans med likasinnade länder, argumentera mot åtgärder.

Jag har nyligen nåtts av den goda nyheten att en stor majoritet av EU:s medlemsstater motsatt sig kommissionens förslag om provisoriska åtgärder. Även om kommissionen själv beslutar om provisoriska åtgärder bådär detta resultat gott för den fortsatta diskussionen.

Avslutningsvis vill jag säga några ord om riskerna för kinesiska motåtgärder och sannolika WTO-processer. Åtgärder mot den kinesiska solpanelsindustrin kommer att drabba EU:s export till Kina alldeles oavsett om Kina vidtar några motåtgärder eller inte. Detta följer av att EU:s industri redan i dag är intimt sammankopplad med den kinesiska och levererar både maskiner och insatsvaror till Kina. Minskad export av solpaneler från Kina till EU innebär därför minskad export av insatsvaror från EU till Kina. Det är en naturlig konsekvens av den globala värdekedja som solpanelstillverkning utgör.

Däremot bedömer jag inte risken för aktiva kinesiska motåtgärder som överhängande.

Kina är redan i dag målet för nästan hälften av EU:s skyddsåtgärder och har trots det ett relativt begränsat antal åtgärder mot EU. EU:s an-

vändande av handelspolitiska skyddsåtgärder i sig riskerar dock generellt att ha en spridningseffekt till andra länder.

Vad gäller andra WTO-processer har Kina aktivt, och med stor framgång, ifrågasatt EU:s antidumpningsåtgärder i WTO:s tvistlösningsorgan. Kina har nu även valt att ifrågasätta det som man uppfattar som diskriminerande element i vissa EU-länders subventioner till solenergiutbyggnaden. Även om det är olyckligt att EU befinner sig bryta mot sina WTO-åtaganden i vissa fall har dessa tvister bidragit till att utveckla EU:s egna regelverk i en frihandelsvänlig riktning, vilket är någonting som jag välkomnar.

Anf. 61 CARL B HAMILTON (FP):

Herr talman! Jag vill tacka Ewa Björling för ett utförligt svar och för att hon under sin tid som handelsminister så väl har hävdad den svenska frihandelslinjen.

Fallet med de här kinesiska solpanelerna kan ju låta lite bagatellartat, men det är faktiskt ett viktigt fall. Det gäller naturligtvis rätt mycket pengar, men det visar också globaliseringens mekanismer och effekter och hur handelspolitiken i vissa fall kan bli helt stollig när den kommer i kollision med inhemska mål och den förda politiken. Vi har ett stort problemområde redan i dag där det finns motstridigheter mellan miljöintressen och handelspolitiska intressen. Vi kan eventuellt återkomma till det.

Det här stora prisfallet på soler med uppåt 70–80 procent är fantastiskt ur klimatsynpunkt och även ur energisynpunkt och helt rätt med tanke på EU:s klimat- och energimål. Där har vi den delen av EU och EU-politiken. Sedan har vi den andra delen som vi nu diskuterar där man har förberett åtgärder som står helt i konflikt med EU:s målsättningar på EU 2020-området när det gäller klimat och energi.

De här solpanelerna till låga priser som man skulle få vid frihandel gör rätt mycket av de här subventionerna som framför allt finns i Tyskland överflödiga, och det blir naturligtvis också en utmaning för certifikatsystemen som också kan bli överflödiga. Man ska vara medveten om att ligger man kvar med de här stödsystemen är det naturligtvis ett utmärkt skäl för till exempel kineser att klaga på EU hos WTO. Det är viktigt för framtiden att bättre binda ihop handelspolitiken med andra politikområden.

Sedan är det så, precis som Ewa Björling sade, att den här typen av överväganden passar längre fram i beslutsprocessen när politikerna och ministerrådet sammanträder och inte kanske just nu. Där kommer också frågorna upp om den övergripande relationen mellan EU och Kina. Det finns många aspekter på den.

Det som också är intressant med det här fallet är att det inte skyddar jobb. Visserligen kanske det skyddar jobb i produktionen av solpaneler i Tyskland och några andra länder, men eftersom till exempel installation och service av solpaneler ger tre eller kanske fyra gånger så många jobb innebär det att om man minskar antalet paneler, varifrån de än kommer, blir ännu fler människor arbetslösa. Det är paradoxalt men intressant att det faktiskt blir färre jobb i EU om man skulle införa de här handelspolitiska restriktionerna.

Det är också intressant att om EU skulle införa detta skulle, vilket redan har skett beträffande USA, en del av produktionen flytta över till andra asiatiska länder, till exempel Taiwan och Malaysia. Man sprider då produktionen till andra länder som exporterar till EU och som inte ligger under handelsrestriktioner. Det har vi sett på tekoområdet. Det senaste exemplet är intressant, därför att kineserna tycker att kinesiska löner har blivit för höga och lägger sin skoproduktion i Etiopien. Produktionen sprids alltså på olika sätt. Vi får återkomma till det.

Slutsatsen av det här är att i slutändan kanske det bara blir kostnader, och man skyddar varken jobb eller hindrar icke-europeiska solpaneler från att komma till Europa.

Anf. 62 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Herr talman! Som jag inledde med att säga har en hel del nytt hänt i frågan. Så sent som kl. 15.30 i dag hade man en presskonferens i Bryssel med handelskommissionären De Gucht, som gick ut och sade att man nu inför dessa skyddstullar provisoriskt i ett första steg fram till den 5 augusti i år med en höjning på 11,8 procent. Därefter kommer ytterligare en höjning på 47,6 procent under en sexmånadersperiod, och sedan ska ytterligare beslut tas i rådet.

Man kan säga att detta är något preliminärt som bara gäller en kortare period. Troligen, om majoriteten liknar den som finns i dag, kommer detta att försvinna. Men jag tycker att skadan redan är skedd, därför att vad det här egentligen handlar om är att kommissionen går rakt emot en majoritet av EU:s länder som faktiskt inte vill införa dessa skyddstullar. Det var endast ett fåtal länder som röstade ja till detta och några som avstod. En stor majoritet var emot.

Dessutom ska jag säga att det skadar inte bara klimatet, utan vi har också en stor industri i EU i dag med över 200 000 anställda som arbetar med att utveckla, montera och underhålla solpaneler i EU. Det är alltså inte i första hand Kinas industri vi förstör, utan det är vår egen europeiska industri som drabbas. Därför tycker jag att det är högst upprörande att kommissionen nu fattar det här beslutet och säger som man gör i dag. Det verkar som att man varken lyssnar på EU:s medlemsstater eller på industrin. Det är fortfarande en stor majoritet av dem som i dag sysslar med solpaneler i EU som inte heller vill se detta.

En snabb parallell kan man dra till ytterligare skyddstulldiskussioner som vi har haft tidigare. För några veckor sedan handlade det om telekomindustrin. Man har från industrins sida tydligt motsatt sig att ens undersöka om skyddstullar ska införas. Även där är kommissionen ute på en helt egen beslutsbana som skiljer sig från vad medlemsstaterna säger.

Det här är en obehaglig utveckling, och det är också otäckt att man inte ser hur viktigt det är med globala värdekedjor i dag. För att ta ett exempel är ungefär 30 procent av den export som bedrivs från Sverige och ut i världen i dag helt beroende av import från andra länder, i första hand länder utanför EU. Till syvende och sist handlar det om risken för förlorade jobb inom Europeiska unionen och att vi sänker eller försvagar vår handel med omvärlden, vilket är precis tvärt emot vad EU behöver och, ska jag säga, även tvärt emot vad Kina behöver. Hela världen har befunnit sig i en ekonomisk recession, och det här är absolut ingenting som gagnar världshandeln, tvärtom.

Ovanpå detta ser vi att när det gäller det som EU inför som anmäls till WTO av Kina får vi oftast backa tillbaka. Det tycker jag är pinsamt för Europeiska unionen.

Anf. 63 CARL B HAMILTON (FP):

Herr talman! Som jag sade inledningsvis tycker jag att det här är intressant, för det visar att den här gamla protektionistiska modellen där man smäller upp tullmurar runt ett land och sedan hoppas på att rädda jobb och vinster i företag inte fungerar. Det är precis som Ewa Björling säger att de här solpanelerna som kommer till EU har komponenter som tillverkades i EU innan de skickades till Kina för att sedan skickas tillbaka till Europa.

Det kan också finnas komponenter i de produkter som kommer från Kina som har sitt ursprung i Taiwan, Malaysia eller Japan. Det innebär att vi i det fallet inte på förhand vet om ursprunget är tillräckligt mycket kinesiskt för att man ska kunna lägga en tull på det. Man kanske inte kan fastställa ursprunget till produkterna, och då faller det hela av det skälet. Det är en illustration av hur de globala värdekedjorna gör att den gamla tidens protektionism, som skulle ha kunnat användas mot Kina, utvecklade i dag drabbar Europa kanske mer än Kina. Det är viktigt att komma ihåg.

Sedan har vi nyheten som jag fick reda på alldeles nyss. Det kommer att leda till, såvitt jag förstår, att man har två månader med 11 procents tull, och sedan kan den gå upp till 47. Ministerrådet sammanträder i december för att slutligen avgöra frågan, så det är kanske den tidpunkten vi ska sikta på. Fram till dess får vi anta att det blir ett väldigt race att under de första två månaderna få in så mycket produkter som möjligt i Europa till 11 procents tull. Därefter är det väl stopp ett tag på grund av mättnad.

En annan fråga är huruvida den kinesiska regeringen faktiskt har sådan kontroll över sina exportörer att den kan hantera situationen med ganska korta frister. Jag antar att kommissionen i detta fall vill uppmuntra den kinesiska regeringen att se till att deras exportörer sätter så höga priser att man inte behöver lägga på en tull, utan det ska komma ändå, så att säga. Jag är inte så säker på att den kinesiska regeringen faktiskt behärskar det.

Om vi ser lite längre fram i tiden, till december, som trots allt är en avgörande tidpunkt, vore det intressant att höra hur ministern bedömer prognosen och uppmarschen för det mötet, hur de olika regeringarna kommer att agera. Om det redan från början framstår som att förslaget kommer att falla i december kommer det att påverka både exportörer och producenter i närtid. Det vore intressant att höra hur ministern tror att detta kommer att sluta.

Är det så att Sverige skulle vilja ha en förhandlad uppgörelse, eller skulle vi hellre vilja eliminera tanken, planerna, på tullar helt och hållet? Är det den valsituationen vi står inför?

Anf. 64 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Herr talman! Formellt är det i dag så att kommissionen ensam beslutar om provisoriska åtgärder, det vill säga det som nu sker, som nu är föreslaget. Det finns möjlighet för rådet att ändra kommissionens beslut i december om en kvalificerad majoritet av medlemsländerna stöder det. I

dag gäller egentligen enkel majoritet, men när förslaget om Trade Omnibus träder i kraft kommer det att bli kvalificerad majoritet. Det är en anpassning av handelspolitiska rättsakter till Lissabonfördraget. Då gäller kvalificerad majoritet även för slutliga åtgärder.

Min förhoppning är att handelskommissionär De Gucht tar till sig medlemsstaternas kritik av förslaget och ändrar sig. Som det ser ut i dag är det en majoritet emot – jag tror till och med en kvalificerad majoritet, men där är vi inte ännu. Det återstår att se hur det blir i december.

Det är oroväckande att man går ut med detta samtidigt som det pågår en utredning om kinesiska subventioner till export. Den utredningen är inte färdig, och ändå väljer De Gucht att redan nu gå ut med dessa provisoriska åtgärder. Utredningen kommer att vara färdig först i sommar. Det man nu har gjort är en antidumpningsundersökning, och det enda man kommit fram till i den undersökningen är att vissa kinesiska tillverkare säljer till lägre pris än en enskild tillverkare i Bangalore i Indien, nämligen Tata Industries. Det är det man menar med dumpning. Jag tycker att kommissionen borde ha väntat tills utredningen om subventionen var klar. Skulle det visa sig att Kina använder sig av stora och skadliga subventioner är det någonting som vi då bör förhandla med Kina om.

Man kan se ytterligare paralleller i detta. Vill man gå vägen med att hota med skyddsåtgärder, vill man skapa en negativ spiral för handel, vilket det troligtvis kommer att sluta i om det fortsätter på den inslagna vägen, eller vill man försöka nå samförstånd genom dialog? När vi tittar på statsstödda exportkrediter, som ju är ett generellt problem med Kina, inte minst för stora företag och särskilt inom telekomindustrin, ser vi att USA väljer vägen att föra en dialog med Kina samtidigt som de diskuterar innovationer; båda områdena är mycket viktiga. Den vägen tycker jag att också EU skulle välja. Jag tror att den är mer framgångsrik än att ägna sig åt att försöka isolera och stänga ute.

Som jag sade i min inledning är vi mer än någonsin beroende av globala värdekedjor. Det är ett steg i vår internationalisering, vilket vi måste inse och agera därefter. Då handlar det inte om att stänga utan om att föra en bra dialog och se till att vi får konkurrensneutralitet mellan oss. Det är den vägen jag ser att vi ska gå, inte tvärtom som just nu sker. Jag tycker att det är mycket oroande.

Anf. 65 CARL B HAMILTON (FP):

Herr talman! Jag har två frågor i detta mitt sista inlägg. Övervägandena och diskussionerna som kommer att ske under hösten kan ha en ganska viktig och prejudicerande betydelse. Det vi ser, tycker jag, är att medlemsländerna med stor majoritet sagt att nej, det agerandet gentemot Kina är inte acceptabelt, utan vi vill ha något annat. Riktigt vad detta annat är vet vi inte ännu. I spetsen går Tyskland, som ju härbärgerar de flesta producenterna, vilket är värt att lägga märke till, men även Storbritannien.

För Tysklands del förefaller motivet vara de allmänna ekonomiska eller politiska relationerna med Kina. Kina är ett stort land, och man vill ha goda relationer. Jag antar att det kan spela roll också för andra länder. Kan det peka fram mot att man kommer att bli mycket mer försiktig i agerandet gentemot Kina på handelspolitikens område och att man inte enbart tittar på det exakta handelspolitiska regelverket?

Prot. 2012/13:116
4 juni

Svar på
interpellationer

I vilken utsträckning kommer de frågor som jag tycker är oerhört viktiga att komma upp i den politiska behandlingen, nämligen klimathänsynen? De olika delarna av kommissionen driver helt olika linjer. Den ena vill främja klimatsmart teknik, och den andra försöker hindra att den kommer in till låg kostnad. I vilken utsträckning kommer det att spela roll? Det blir besvärligt om Europeiska unionens olika delar motarbetar varandra.

Anf. 66 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Herr talman! Jag vill tacka Carl B Hamilton för en viktig interpellation. Den är dessutom högaktuell eftersom det varit nyheter om den inom EU i dag.

Vad jag förstått är det en splittrad kommission när det gäller den här frågan. Som Carl B Hamilton mycket riktigt säger går åsikterna vitt isär. Det kommer inte att göra det lättare att nå våra klimatmål, tvärtom. Samtidigt vill man lyssna på industrin, fortfarande en minoritet av industrin.

Jag tycker att vi hela tiden måste ställa oss frågan vem vi är till för, detta oavsett om vi är politiker i Sveriges riksdag, sitter i Sveriges regering, i EU-parlamentet eller i kommissionen. Jag tycker att vi är till för människorna som lever i EU och därmed för människorna som driver företagen i EU. Då handlar det om att lyssna på dem. Det handlar om att se till att vi får en så billig, enkel och klimatvänlig energikälla som möjligt. Då handlar det naturligtvis om att fler människor ska ha tillgång till solcellspaneler, också i takt med att vi uppnår klimatmålet.

Det handlar om att en majoritet av våra företag fortfarande är öppna för Kina och vill se konkurrens från Kina. Jag är övertygad om att det i längden bara stimulerar oss att bli ännu bättre och ännu mer innovativa. Det är den vägen som jag ser att vi ska gå och inte tvärtom, alltså att stänga vårt Europa. Det kommer inte att göra det billigare och enklare för människor som lever inom Europeiska unionen. Tvärtom kommer det att göra att det blir sämre klimat. Det kommer att hota tusentals jobb inom EU. Det kommer också att göra det dyrare att leva klimatvänligt.

Jag är därför mycket orolig för den väg som vi nu ser från kommissionens sida. Det återstår att se vad nästa steg blir – om det blir ytterligare tullar inom ett annat område och hur detta sedan kommer att fortsätta i december.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på interpellation 2012/13:425 om vård inom rehabiliteringsgarantin

Anf. 67 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Wiwi-Anne Johansson har frågat mig vilka åtgärder jag kommer att vidta för att öka mångfalden av behandlingar inom rehabiliteringsgarantin och om jag kommer att verka för att öka kvaliteten på den psykologiska behandlingen genom att införa högre krav på terapeuternas utbildning och kompetens genom att exempelvis ställa krav på legitimation.

Utgångspunkten för den rehabilitering som berättigar till ersättning från rehabiliteringsgarantin är vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Vad det är definieras av Statens beredning för medicinsk utvärdering, SBU, och av Socialstyrelsen. I Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård vid depression och ångestsyndrom från 2010 är kognitiv beteendeterapi, alltså KBT, den terapiform som har högst evidensstyrka vid båda tillstånden.

Av ISF:s – Inspektionen för socialförsäkringen – utvärdering av rehabiliteringsgarantin från förra året framgår det att satsningen på KBT har förebyggt sjukfrånvaro. I den patientgrupp som fick KBT och inte var sjukskriven var sjukfrånvaron lägre än i en motsvarande grupp som inte fick behandling inom rehabiliteringsgarantin.

Att vissa behandlingsformer ger ersättning från rehabiliteringsgarantin upphäver naturligtvis inte hälso- och sjukvårdslagens allmänna krav på sjukvården att ge den vård som bedöms vara verkningsfull för den enskilda patienten.

Sedan rehabiliteringsgarantin infördes 2008 har kraven på terapeuternas utbildning successivt ökat. Medel har årligen avsatts i rehabiliteringsgarantin för att landstingen bland annat ska höja behandlarnas kompetens ytterligare. Ambitionen är att samtliga behandlare inom ramen för rehabiliteringsgarantin på sikt ska vara legitimerade psykoterapeuter.

Anf. 68 WIWI-ANNE JOHANSSON (V):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Vi träffades tidigare i förmiddags under en hearing om de ökande sjuktalen. Den största delen sjuka har just psykisk ohälsa, och den psykiska ohälsan ökar.

Det är märkligt att höra att det finns en modell som passar alla – one size fits all. Jag tror inte att det är rimligt. Statsrådet säger att det är för att KBT är den terapiform som har högst evidensstyrka. Men det stämmer inte, vilket man ser om man uppdaterar sig.

I flera internationella studier, precis som i forskningsöversikten från det amerikanska psykologförbundet APA och deras slutsats förra året, har det slagits fast att etablerade psykoterapimetoder som psykodynamisk terapi och KBT i genomsnitt ger lika bra resultat.

Det är klart att en metod inte kan passa alla. Därför måste man kanske ha en kombination av olika metoder. Men i regeringens rehabiliteringsgaranti har man gjort precis tvärtom. Man försöker anpassa patienterna efter den metod som man har bestämt sig för är den bästa. Men det saknar faktiskt vetenskapligt stöd.

Denna idé som regeringen har fått när det gäller rehabiliteringsgarantin, att kognitiv beteendeterapi är den enda gångbara, är mycket speciell för just Sverige. I andra länder, exempelvis Finland, som utskottet besökte för en tid sedan, och Tyskland är rätten till psykoterapi lagstadgad. Där har patienten själv möjlighet att välja mellan olika etablerade metoder.

Det är naturligtvis som statsrådet säger, nämligen att ingen blir nekad någon annan form av terapi. Nej, det är det förstås inte. Men det ingår inte i rehabiliteringsgarantin, och då talar vi om helt andra resurser. Vi vet också att vårdcentralerna dimensionerar för vad de får betalt för inom rehabiliteringsgarantin.

Den är inte ens den succé som regeringen försöker ge sken av. Det visar sig i två helt oberoende utvärderingar – dels i en från Karolinska Institutet, dels i en från Inspektionen för socialförsäkringen – att satsningen på en enda terapiform inte alls har minskat sjukskrivningarna. Det är väl ändå i högsta grad en vetenskap och beprövad erfarenhet som man borde dra lärdom av och göra om?

Man säger att sjukfrånvaron för den som fick KBT och inte var sjukskriven var lägre än i motsvarande grupp som inte fick behandling. Det stämmer inte heller. Läser man båda dessa rapporter framgår det i stället att 25 procent av dem som fick KBT avbröt denna behandling kort därefter. Andra alternativ fanns inte inom rehabiliteringsgarantin. Sjukskrivningarna ökade faktiskt bland dem som inte var sjukskrivna när de började. Det är en liten ökning men ändå en ökning. För de 30 procent som var sjukskrivna minskade sjukskrivningarna inte alls. Det blir inte ens kostnadseffektivt.

Kan inte regeringen med ny vetenskap och beprövad erfarenhet tänka om? Är det inte rimligt att det är en terapeut – en välutbildad och legitimerad psykoterapeut – som tillsammans med patienten kan avgöra vilken terapiform som bäst kan hjälpa just honom eller henne? Vi är ju individer, eller hur?

Anf. 69 FINN BENGTSSON (M):

Herr talman! Detta är en intressant interpellation med många aspekter. Jag börjar med att tacka socialförsäkringsministern för ett uttömmande svar om hur regeringen har agerat.

I svaret framskymtar också vilka betydande medel som har avsatts för att inrikta rehabiliteringsinsatser på olika sätt till dem som berörs av detta för återgång i arbete.

Sedan 2008 när man satsade både på rehabiliteringsgarantin och på sjukskrivningsmiljarden har inte mindre än 3 ½ miljard kronor avsatts för detta ändamål. Därtill har Socialdepartementet i form av socialministern satt in och permanentat en så kallad psykiatrimiljard. Dessa saker tillsammans kommer med stor säkerhet att rikta fokus på det ökade ohälsotalet inom just psykiatrin.

Man blir då lite förvånad när man läser bland annat Vänsterpartiets och även Socialdemokraternas förslag till budgetsatsningar. Då är det mycket satsningar på rehabilitering. Men under den tid som Socialdemokraterna regerade lyste till exempel riktade satsningar på psykiatrin helt med sin frånvaro fastän ohälsotalet inom psykisk ohälsa då var på väg upp. Men det doldes av det allmänt höga trycket på sjukförsäkringarna. Man kunde inte identifiera det problem som vi nu så tydligt ser och som vi måste attackera på ett konstruktivt sätt. Jag tycker därför att det är vällovligt att man gör dessa insatser.

Rapporten från Karolinska Institutet är den enda som nämns i interpellationen. Då tar socialförsäkringsministern upp myndigheten ISF:s utvärdering. ISF har tillsammans med IFAU, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, konstaterat att just kognitiv beteendeterapi förebyggande hindrar individer från att hamna i sjukskrivning. Man har faktiskt kunnat konstatera 26 procent lägre sjukfrånvaro i denna grupp. Man har även kunnat konstatera att mindre läkeme-

del konsumerades och att framför allt de unga som vi värnar mycket i detta sammanhang fick en mycket bra effekt av denna typ av insatser.

Det scenario vi nu ser framför oss med psykisk ohälsa handlar inte bara om kärnpsykiatriska tillstånd som depression och kronisk ångest. Det handlar också om stressutlöst psykisk ohälsa. Den är oerhört mycket svårare att komma åt. Framför allt finns det tyvärr väldigt lite belagda terapiformer som hjälper mot den typen av situationer, som resulterar i sjukskrivning och drabbar individer väldigt mycket i dag.

Min tro är att det väldigt mycket handlar om ett förebyggande arbetsmiljöarbete framför allt inom kvinnodominerade yrken där tyvärr överrepresentationen är som störst. Riktade insatser mot arbetsmiljön på kvinnligt dominerade arbetsplatser skulle kanske vara den allra bästa lösningen innan vi kan hitta effektiva behandlingsmetoder även mot stressrelaterad psykisk ohälsa. Den är tyvärr inte så väl dokumenterad som det som kognitiv beteendeterapi framför allt riktar in sig på.

Herr talman! Sammantaget vill jag nog ändå betona att alliansregeringen på ett väldigt förtjänstfullt sätt genom både förra socialförsäkringsministern och inte minst den nuvarande men även socialministern har tagit ett generalgrepp över psykiatrins dilemma. Det gäller det utanförskap inte minst från arbetslivet som människor så lätt hamnar i.

Herr talman! Jag tror sammanfattningsvis att dessa insatser kommer att vid fortlöpande uppföljning visa sig ge ännu bättre resultat än vad vi har sett i dag. Det väntar vi oss redan nästa år.

Anf. 70 TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet. Jag blev lite besviken när jag hörde Finn Bengtsson. Det här är en fråga som rimligtvis inte handlar om partipolitiskt käbbel. Det borde vara så att vi har en gemensam inriktning på att hitta vad som är rätt behandlingsmetod och se till att personer har bästa möjliga stöd för att komma tillbaka in på arbetsmarknaden.

Många av oss har varit förvånade över den ensidiga betoning som har funnits på kognitiv beteendeterapi inom rehabiliteringsgarantin, inte minst med de svaga resultat som denna stora satsning har inneburit. Det har inneburit att erfarna och duktiga psykodynamiskt inriktade terapeuter har fått skola om sig för att få rätt behörighet för att kunna utföra KBT. Men resultaten för enskilda har inte varit så översvällande.

Ska vi lyckas få tillbaka väldigt många människor och inte minst kunna möta den utveckling vi har av psykisk ohälsa i arbetslivet måste verktygslådan innehålla väldigt många olika saker. Det är alldeles rätt som Finn Bengtsson säger och som statsrådet också säger vid flera tillfällen, att åtgärder inom arbetsmiljön och mot stress i arbetslivets organisation är oerhört viktiga insatser.

Det är därför olyckligt att det första alliansregeringen gjorde en gång i tiden var att ta bort arbetsgivarens rehabiliteringsansvar. Det skulle man kanske återinföra. Men vi måste framför allt se till att rehabiliteringsgarantin utformas på ett sådant sätt att man kan göra rätt insatser.

Det är för mig obegripligt att det i dag är så ensidigt inriktat på KBT som den enda behandlingsmetoden. Det talas om att den har högst evidensstyrka. Jag undrar om det verkligen tål en djupare granskning med oberoende experter även från andra länder än Sverige. Jag tror nämligen att erfarenhet från andra länder talar ett annat språk.

Prot. 2012/13:116
4 juni

Svar på
interpellationer

I utskottet har vi uppvaktats i den här frågan av företrädare för andra inriktningar inom psykologin. De har påvisat goda effekter och goda behandlingsresultat. Det handlar ibland om att personer ska komma tillbaka till livet och sedan till arbetslivet. Det handlar om att över huvud taget komma upp efter en svår utmattningsdepression eller efter ett psykiskt trauma. Då måste man kanske ha lite allvarigare och tyngre metoder än enbart kognitiv beteendeterapi.

Vi måste ta det på allvar. Det handlar i dag om unga människor i 35–40-årsåldern som drabbas av svåra psykiska sjukdomar. De har ibland en lång rehabiliteringsperiod innan de kommer tillbaka. Då måste det finnas adekvata behandlingsmetoder.

Frågan tillbaka till statsrådet blir den som Wiwi-Anne Johansson så förtjänstfullt redogör för: Finns det något utrymme att förändra upphandlingen inom rehabiliteringsgarantin så att man får en bredare verktygslåda och också kan använda sig av psykodynamiskt inriktad terapi och säkerställa att man gör insatser som är individuellt rätt utformade?

Vi måste lära oss av de senaste årens problem inom rehabiliteringsgarantin. Det har varit trubbigt, fyrkantigt och storskaligt, men det har inte alltid varit träffsäkert. Vill vi få bättre resultat måste vi också säkerställa att det är rätt utformade insatser för de problem som individen har.

Grundfrågan är: Kan man förändra upphandlingsstrukturen och se till att det också blir andra kompetenser som används så att vi når målet att fler kan komma tillbaka? Det handlar inte bara om att förhindra sjuk-skrivning, som miljarderna hittills har resulterat i, utan om att människor kommer tillbaka i arbete. Det måste väl ändå vara ett gemensamt mål?

Anf. 71 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag tror att man vågar säga att det är få saker som väcker så mycket starka känslor och så många tvärsäkra åsikter som diskussionen om psykisk ohälsa. Det gäller i hög grad mellan lekmän men också ibland mellan professionella. Det finns mycket bestämda åsikter om olika saker.

Den här diskussionen handlar lite om fel sak. Det är inte så att socialförsäkringen går in och har synpunkter på hur den medicinska professionen arbetar. Det är inte socialförsäkringens roll. Det har det aldrig varit, och jag avser inte heller att driva det dit.

Om däremot ett land har valt en modell som den svenska, där socialförsäkringarna har sin logik, sin ordning, sina regler och sin plånbok, och den medicinska sjukvården har en annan logik, en annan ordning, en annan plånbok och ett annat beslutsfattande, måste man då och då ställa sig frågan: Kan vi med socialförsäkringens resurser på något vis påverka det som inte är sjukvårdens huvuduppgift, nämligen att människor kommer tillbaka till arbete om det är möjligt?

Jag har all respekt för att det sjukvården sysslar med ibland är helt andra och mycket mer livsavgörande saker. Att komma tillbaka till livet är en bra formulering. Det handlar om att överleva och må bättre. Socialförsäkringen handlar om att ersätta människor som på grund av sjukdom inte kan arbeta. I det ligger den fundamentala ambitionen att få tillbaka människor i arbete så fort som möjligt, om det är möjligt, och annars över huvud taget komma tillbaka i arbete.

Då prövas frågan, och det är en traditionell metod i Sverige: Kan vi med resurser och medel från socialförsäkringen understödja en utveckling där man prövar saker och ting i en annan profession som inte socialförsäkringen äger beslutanderätt över, för att därmed undersöka om man kan förbättra själva socialförsäkringen? Det är grundfrågan.

Det är min uppfattning att svaret på den frågan är ja. Jag är inte alls säker på att man ska göra det för evigt. Det kan vara ett smörjmedel. Man kan uppmuntra till nya insatser som sedan utvärderas. Jag tycker att vi gör det rätt systematiskt och helt utan prestige.

Jag tar lika gärna emot kritiska rapporter som håller hög kvalitet som uppmuntrande rapporter. De leder oss framåt i beslutsfattandet. Vad bör vi systematiskt arbeta med i socialförsäkringen för att hjälpa människor tillbaka till arbete?

Det finns en ordning för detta. Socialförsäkringen tar inte ställning till olika medicinska behandlingar. Det bör vi hålla oss borta från. Vi går strikt på de beslut och rekommendationer som andra myndigheter gör. Det är SBU och Socialstyrelsen vi lutar oss mot. Skulle de ändra ståndpunkt skulle vi inte stå kvar vid en gammal ståndpunkt och säga: Det är så det ska vara. Vi följer deras rekommendationer.

Vi gör det inom ramen för den garanti som är begränsad i tid och som utvärderas. Det ska först ske en mycket tidig utvärdering, därefter en något längre utvärdering och sedan en slutlig utvärdering år 2014. Där är frågan helt öppen.

Ska vi nöja oss med vad vi lärt oss hittills – att tidiga insatser för människor som ännu inte är sjukskrivna kan begränsa risken för sjukskrivning senare?

Vi vet också att insatser för dem som är sjukskrivna, vilket väl följer internationell kunskap på andra områden, riskerar att förlänga sjukskrivning jämfört med om man inte gjorde insatser över huvud taget. Det låter märkligt, men det är inte alls konstigt i internationell jämförelse. Ska vi nöja oss med det, eller ska vi pröva andra saker? Vad säger den medicinska vetenskapen att vi då bör pröva? Jag är helt öppen för detta.

Låt oss nu slutföra detta, se vilka lärdomar vi har och därefter pröva frågan på nytt efter 2014.

Anf. 72 WIWI-ANNE JOHANSSON (V):

Herr talman! Det är klart att det inte är via socialförsäkringen som man helt och hållet bestämmer – eller inte alls bestämmer – hur professionen ska sköta sitt jobb. Det är självklart att det inte ska vara på det viset.

Men på ett sätt är det precis det man gör, genom att man uppmuntrar en viss metod, som man betalar miljarder för, när man räknar ihop de senaste åren. Då stöder man ju en viss form på bekostnad av en annan. Vi vet ju att vårdcentraler och andra vårdgivare dimensionerar för vad de får betalat för, det som ingår i rehabiliteringsgarantin.

Det skulle inte behöva bli dyrare om man gjorde på något annat sätt. Det visar det finska exemplet, där de har mycket bra resultat. Då krävs det också att det är legitimerade psykoterapeuter och att det är de legitimerade psykoterapeuterna som tillsammans med den som är sjuk – och riskerar att bli sjukskriven eller redan är det – avgör vilken metod som passar personen bäst. Men i stället lägger vi alla pengar i en enda korg.

Det är inte så att det inte finns nyare forskning. Jag försökte relatera till flera internationella studier. Den forskningsöversikt som det amerikanska psykologförbundet, APA, har gjort visar lika bra resultat. Då tycker jag att det är synd att man låser sig för en viss form. Det utesluter förstås inte att jag, om jag inte får detta inom rehabiliteringsgarantin, kan gå ut på staden och få en psykoterapeut, förutsatt att jag har råd att slänga upp 800–900 kronor, om jag inte får det inom systemets ram, och det är verkligen inte alla som kan göra det, om man behöver gå en gång i veckan.

Det är lite grann detta att man bara bestämmer sig för en enda form och betalar för just den som är lite egendomligt.

Jag frågade också om legitimerade terapeuter. Då säger statsrådet: Jo, vi håller på att jobba på saken. Då är det jättekonstigt att man under åren har snabbutbildat socionomer, mentalsjuksköterskor och andra för att kunna bli ”experter” på KBT. Vi har 3 000–4 000 legitimerade psykoterapeuter som skulle kunna göra jättegoda insatser, förutsatt att de inte måste ges i den här formen. Jag tycker att det är egendomligt att man låser sig på det sättet, när man kan ta till sig mer forskning än den vi har i Sverige.

Jag förstår fortfarande inte. Vi måste ändå vilja samma sak: att folk ska bli friska så fort som möjligt. Då måste det vara professionen som avgör. Men med regeringens rehabiliteringsgaranti styr man in alla i en enda fälla och säger: Ni är inga individer utan ska alla behandlas på samma sätt. Det tycker jag är alldeles galet.

Anf. 73 FINN BENGTSSON (M):

Herr talman! För att börja med den sista frågan först, frågan om hög kompetens, det vill säga legitimerade psykoterapeuter eller för den delen psykiatriker: Det är precis som Wiwi-Anne Johansson säger. Problemet för Wiwi-Anne Johansson är väl bara: När satte hennes parti tillsammans med Socialdemokraterna av resurser för att faktiskt se till att vi ökar legitimationsgraden för psykologer och psykiatriker? Detta finns bland annat som en medresurs i den stora rehabiliteringsgarantisatsning som görs från regeringen, med krav på att sjukvårdshuvudmännen följer upp och ser till att man har hög kompetens och legitimationskrav. Det är nog alliansregeringen som även där har visat på initiativkraften.

Sedan beträffande verktygslådan och resonemanget om metod: Det är inte så det fungerar. Det fungerar så att många olika metoder kan användas parallellt och kan kombineras på olika sätt. Man är olika expertduktig på att sköta det.

Jag tillhör dem som definitivt inte räknar bort vare sig kognitiv beteendeterapi eller interpersonell psykoterapi, som också har bra vetenskapligt stöd och hög evidensgrad för traditionella kärnproblem inom psykiatrin. Jag är inte heller negativ till psykodynamisk terapi så länge det sker inom ramen för en kompetens som är legitimerad. Det är tyvärr en bristvara.

Det finns också de som är mycket duktiga på att hantera nya, moderna läkemedel. De heter psykiatriker, och de är ofta kompetenta att även hantera psykoterapi av kognitiv art, men tyvärr är det alldeles för få som kan detta med psykodynamisk terapi. Men att samverka med den typen av insatser är professionens utgångspunkt. Därför är det lite förklenande,

tycker jag, att prata om vilken metod man ska välja, om man ska subventionera den ena eller den andra.

Notera att när det gäller psykodynamisk terapi, som jag själv som sagt inte alls är negativ till, har ännu ingen regering ställt sig bakom att det ska gå ingå i det offentliga åtagandet, vare sig alliansregeringen nu eller den tidigare socialdemokratiska regeringen.

Prot. 2012/13:116
4 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 74 TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Det finns väl två saker man skulle kunna bemöta i detta.

När det gäller volym i rehabiliteringsinsatser noterar vi att när vi hanterade rehabiliteringsinitiativet i riksdagen kunde ansvarig myndighet inte ens tala om hur mycket rehabilitering som hade utförts. Det var väl skälet till att utskottet, gemensamt så småningom, gav en beställning till regeringen att återkomma med insatser som säkerställer att man får rehabilitering. En mycket stor del av de resurser som används i dag går ju åt till att kartlägga och identifiera men inte att utföra rehabilitering. Det är ett stort bekymmer, med de miljarder som har lagts på rehabiliteringsgarantin. Än så länge är det mycket få som kan tala om vilka effekter de resurserna har haft.

Men det är ju allmänpolitisk debatt, så den kommer vi att återkomma till vid många tillfällen.

Jag tolkar det så – men jag kanske tolkar fel, så Ulf får väl rätta mig sedan – att statsrådet ger en öppning för att efter den här perioden pröva en annan typ av upphandling, där man inte så ensidigt låser till enbart KBT som behandlingsmetod utan faktiskt väljer att dra nytta av de erfarenheter som vi har fått under den här perioden. De erfarenheterna torde väl ändå påvisa att det ensidiga valet och utpekandet av en enda metod inte är så bra. Där delar jag statsrådets uppfattning, för sjukförsäkringen ska inte välja metod för behandling, utan det ska professionen göra. Men genom den upphandlingsstruktur som vi har i rehabiliteringsgarantin har det bakvägen kommit att bli så, och det är det bekymmersamma.

Om vi nu – efter den här debatten och efter gemensamt arbete i utskottet – kan få en ordning som gör att vi inom ramen för rehabiliteringsgarantin kan få en verktygslåda med flera olika metoder som erkänns för att människor ska få chans och stöd för att komma tillbaka till arbetslivet, då har vi nått framgång.

Jag hoppas att Ulf KristerSSon kan bekräfta att vi efter utvärdering av den här rehabiliteringsomgången kan se till att öppna upp för flera olika metoder – jag tror att det kommer att vara nödvändigt för att fler ska kunna komma tillbaka i arbete – i stället för att lägga resurser på en enda metod. Människor behöver olika former av stöd.

Anf. 75 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag tycker att det är bra att vi nu börjar ställa höga, väl-motiverade krav på att våra insatser ska ge resultat, att det är en legitim ståndpunkt att socialförsäkringen vill att människor kommer tillbaka i arbete så fort som möjligt – det står inte på något sätt i strid med den vanliga hälso- och sjukvårdens ambitioner att människor ska bli friska – och att vi nu faktiskt inte bara låter tiden gå.

Jag tycker att det finns en hälsosam grundton i detta som jag också kände från utskottets hearing i dag, att vi i dag bryr oss om frågorna på

ett annat sätt än vad jag tycker att vi gjort historiskt i Sverige, och det är bra.

Vi behöver evidens. Hela idén med att utvärdera detta så pass noggrant och systematiskt är att skaffa kunskap. Det är ingen upphandling, utan det är stimulansmedel som används för att vi ska se till att de metoder som SBU och Socialstyrelsen bedömer som verkningsfulla ska få ökad volym, så att vi kan undersöka vilka resultat vi får – inte mer och inte mindre. Detta sker redan 2014.

Återigen: Jag är helt öppen för att dra slutsatser därefter, att detta ska vara en stor och väsentlig del av socialförsäkringsinsatserna eller tvärtom att det ska kompletteras med helt andra saker. I detta ligger inget annat ställningstagande. Därvidlag riktar man sin synpunkt till fel institution: Det är inte socialförsäkringen som går in och leker doktor och försöker bestämma vad som ska hända.

I den bredare frågan vill jag säga att hela diskussionen kring psykisk ohälsa nu är hälsosamt stor. Det är bra att vi nu har en bred diskussion om psykisk ohälsa i Sverige, både därför att den speglar att vi har blivit så mycket bättre på att hjälpa människor med somatiska sjukdomar och fysiska besvär tillbaka till arbetet och därför att det moderna arbetslivet i dag understryker så mycket att det är den psykiska ohälsan som riskerar att bli den nya utslagningen från arbetslivet.

Jag tycker att det är utomordentligt bra att vi visar så stort och brett intresse för allt detta. Men då måste vi också leta oss fram till metoder som tidigt gör att människor inte slås ut i långa sjukskrivningar, och där har vi ingen god historik.

Där tycker jag att vi gemensamt kan säga att vi borde ägna mycket möda åt att samspela med den medicinska professionen för att sjukförsäkringen ska fylla den funktion som människor i grund och botten vill att den ska fylla. Den ska vara till för att människor ska få lugn och ro under den tid som behövs för att de ska komma tillbaka till arbete, men det ska inte bli en parkeringsplats för människor som inte får komma tillbaka över huvud taget.

Låt oss avvakta till 2014. Jag kvitterar gärna en betydande öppenhet inför att vi kanske kommer att läsa en och annan utredning lite olika, men i grund och botten är vi intresserade av ny kunskap som hjälper människor att komma tillbaka till arbetet även om de inte fullt ut har blivit friska eller återställda. Det är en missuppfattning i den svenska sjukförsäkringen att man alltid först ska bli helt och hållet frisk, och därefter ska man se om man kan arbeta. Sjukförsäkringen syftar till att människor ska undvika att människor arbetar med sådant som sjukdom hindrar dem att göra, men det är inte någon yrkesförsäkring som garanterar att man alltid kommer tillbaka till jobbet. Där tycker jag också att vi nu börjar få lite större tydlighet.

Anf. 76 WIWI-ANNE JOHANSSON (V):

Herr talman! Det gör ju inget om de blir friska samtidigt som de går tillbaka till arbetet innan de är fullt återställda, apropå det som statsrådet sade.

År 2014 är snart här. Jag är glad för det i några avseenden. Jag är i så fall också glad om man kan utvärdera att det blir annorlunda, så att man inom rehabiliteringsgarantin kan anpassa kostymen efter människan och

inte tränga in människan i en kostym som det bara finns en storlek på. Jag tycker att det är bra att detta kommer att utvärderas.

Det är dock synd att det har gått så pass mycket tid. Vi brukar ju ofta titta på våra grannländer. Återigen tar jag Finland som exempel. Där har man minskat sjukfrånvaron med 30 procent med gott ekonomiskt resultat, men där gäller att det ska vara legitimerade psykoterapeuter. Det är de som tillsammans med patienten väljer vilken vårdform som passar just den personen.

Man skulle alltså kunna kika på detta lite tidigare, tycker jag. Det är inte att gå över ån efter vatten utan snarare att gå och hämta det man behöver. Jag pekar också på den stora amerikanska studien som det refererades till och inte bara till den utan till andra internationella studier.

Vi ska försöka komma i gång med utvärderingsarbetet. I morse sade Ulf Kristersson apropå att sjukskrivningarna på grund av ångest, depressioner och stress ökar att det beror på att vi har mycket bättre sätt att diagnostisera. Vi ökar också medicineringen. I det härade är jag bekymrad.

Anf. 77 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag har uppfattat interpellantens uppfattning. Jag vidhåller det som jag har sagt tidigare. Jag uppfattar också en ibland ideologiserad syn på psykiatri, som jag på lång sikt tror är problematisk. Jag försökte i morse beskriva att det finns många skäl, både problematiska skäl och glädjande skäl, till att vi i dag talar mycket om psykisk ohälsa. Ett sådant skäl är att fler människor i dag kan få en tydlig diagnos. Det finns i dag en helt annan medicinsk utveckling när det gäller detta. En del tycker att detta är kontroversiellt. Andra välkomnar det.

Jag är inte medicinare och tar inte ställning i medicinska frågor. Jag är dock övertygad att om vi kan hjälpa människor att komma till sin rätt i arbetslivet är det en fundamental uppgift för socialförsäkringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på interpellation 2012/13:438 om rättssäkerheten inom sjukförsäkringen

Anf. 78 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Thomas Eneroth har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa enskildas rättssäkerhet inom sjukförsäkringen.

Justitieombudsmannen har i ett beslut kritiserat Försäkringskassans handläggning av ett antal ärenden där arbetsmetoden *gruppkonsultation* används. JO anser även att metoden i sig innebär en risk för förvaltningsrättsliga brister.

Arbetsmetoden går ut på att en handläggare föredrar ett oidentifierat ärende för en försäkringsmedicinsk rådgivare, en försäkringsexpert och ett antal kolleger i syfte att få hjälp med en frågeställning. I den mån det vid en gruppkonsultation framkommer nya uppgifter, till exempel en bedömning av den medicinska rådgivaren, ska dessa enligt Försäkringskassans interna riktlinjer dokumenteras skriftligt. JO kritiserar att detta inte alltid sker.

Prot. 2012/13:116
4 juni

Svar på
interpellationer

Inspektionen för socialförsäkringen, ISF, publicerade 2011 en rapport angående gruppkonsultationer och kunde då notera både fördelar och nackdelar med denna metod.

Bristande dokumentation försvårar den enskildes insyn i ärenden och kan leda till att Försäkringskassan inte fullgör sin skyldighet att inför beslut kommunicera sådana uppgifter som legat till grund för beslutet. Regeringen fattar dock inte beslut om Försäkringskassans interna arbete eller hur man väljer att organisera sina myndighetsuppgifter. Inom gällande rätt är det Försäkringskassans eget ansvar.

Förvaltningslagens bestämmelser om dokumentation, partsinsyn, kommunikering och motivering av beslut är centrala delar av rättssäkerheten, och det är förstås av stor betydelse att myndigheternas handläggning sker i enlighet med dessa regler.

Försäkringskassan har nu också, som svar på JO:s beslut, presenterat ett antal åtgärder för att säkerställa att enskildas rättssäkerhet alltid värnas. Jag avser att i mina kontakter med myndigheten följa upp att de försäkrades legitima krav på insyn och delaktighet tillgodoses.

Anf. 79 TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det sägs i riksdagen att interpellationer och interpellationsdebatter är ett ganska dåligt instrument och att det bara är gamla argument som tjasas fram och tillbaka. Det här är dock ett exempel på att en interpellation har effekt. Det tog inte många dagar från det att jag lämnade in interpellationen tills Försäkringskassan gick ut med ett pressmeddelande och meddelade att man nu ändrar arbetssätt. Man fogar sig i kritiken och kommer inte längre att använda sig av gruppkonsultationer på det sätt man har gjort tidigare. I den meningen har interpellationen onekligen haft en bra effekt.

Det är väl, för bakom detta ligger en process med flera års arbete. Heder åt Ulf Björk i Umeå och flera andra och som under rättsprocessens gång flera gånger har fått påpeka i dialog med myndigheterna att man där har ett arbetssätt som inte tillgodoser grundläggande krav på rättssäkerhet. Den enskilde får inte reda på vilka nya fakta som kommit in för Försäkringskassans bedömning av arbetsförmåga, utan det är kanske först vid ett överklagande som den typen av uppgifter framkommer.

Justitieombudsmannen var också väldigt tydlig i kritiken. Det är ”allvarliga förvaltningsrättsliga brister i handläggningen”, skriver JO. ”Försäkringsmedicinska gruppkonsultationer anses därför överhuvudtaget inte lämpa sig för konsultationer i enskilda ärenden.” Det är ord och inga visor från Justitieombudsmannen när det gäller det arbetssätt som Försäkringskassan har haft. Det är väl bra att Försäkringskassan i det här fallet också ändrar sig.

Min fråga var dock något bredare: Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta för att säkerställa enskildas rättssäkerhet i sjukförsäkringen? Här kan man inte bara, som Ulf Kristersson, hänvisa till att det är Försäkringskassans ansvar att hantera myndigheter. Min fråga var lite vidare.

När JO säger att det ur rättssäkerhetssynpunkt inte heller är acceptabelt att Försäkringskassan använder en metod som allmänheten inte känner förtroende för tangerar hon det som är min huvudpoäng. Vi har sett ett sjunkande förtroende för sjukförsäkringen i flera år. Vi har sett ett sjunkande förtroende för sjukförsäkringens administration. Stefan Svall-

fors, forskare i Umeå, redovisar återkommande den svenska befolkningens förtroende för olika samhällsinstitutioner, och det varierar. Det stiger för stora delar av välfärdsproduktionen, men det sjunker för sjukförsäkringen.

Inte minst frågor som rör den enskildes rättssäkerhet som sjukförsäkrad har kommit att bli omdiskuterade i allt större utsträckning. Har man rätt stöd under den process som pågår?

Vi har i dag tidsgränser som stipulerar skyldigheter för den enskilde men inte för arbetsgivare, sjukvård eller Försäkringskassan.

Vi har ett initiativ i riksdagen. Vi har ställt krav på regeringen att det ska säkerställas att man också får rehabilitering, så att inte den enskilde ska stå där och behöva kräva detta själv.

Det var nyligen i riksdagen ett förslag från regeringen om att man enbart ska ha två veckors överklagandetid när man är missnöjd med beslutet från Försäkringskassan och andra myndigheter. Tack och lov ändrade justitieutskottet det till att vara den tid som gäller i dag.

De tyckte, precis som vi i oppositionen, att det kanske inte är riktigt rimligt att man, när man är som mest skör, enbart ska ha två veckor på sig att försöka ta nya kontakter med läkare och ta in nya underlag och på det sättet försöka driva sitt ärende vidare.

Man ska inte behöva ha advokater och jurister för att få rätt i sjukförsäkringen. Man ska inte behöva driva processer i två år. Det ska vara enkelt att få en rättstillämpning, och det ska vara ett bra stöd för den enskilde.

Mot den bakgrunden är återigen frågan till statsrådet: Avser statsrådet att ta några initiativ för att stärka rättssäkerheten för enskilda i sjukförsäkringen, eller är statsrådet nöjd med rättssäkerheten i sjukförsäkringen i dag?

Anf. 80 FINN BENGTSSON (M):

Herr talman! Det är en viktig frågeställning som reses i denna interpellation om rättssäkerheten inom sjukförsäkringen. Jag ber återigen att få tacka socialförsäkringsministern för ett uttömmande svar. Han försöker också i svaret att kommunicera gränsgången mellan vad som är regeringens ansvar och vad som är Försäkringskassans interna arbetsansvar när det gäller gällande rätt.

Det är ganska tydligt att just det exempel som tas upp i den här interpellationen är ett ansvar för Försäkringskassan att sköta. Statsrådet förtydligar att man kommer att följa upp detta noga från departementet. Det är förtjänstfullt.

Men vi kan ta den större frågan. Rättssäkerhet inom sjukförsäkringen – vad innebär det? Ja, när Socialdemokraternas tidigare socialförsäkringsminister Anna Hedborg fick uppdraget att utreda den icke fungerande sjukförsäkringen under den senaste socialdemokratiska regeringstiden 2002–2006 konstaterade hon bland annat att den som ville bli sjukförsäkrad blev det.

Det är klart att ur det perspektivet kommer inte någon rättssäkerhetsfråga att resas från någon försäkrad, som själv bestämmer när man ska bli sjukskriven. Men om man nu försöker få den här försäkringen mer försäkringsmässig och därmed, så att säga riktig, enligt vad lagstiftarens

intention har varit, där myndigheterna ska utöva sitt ansvar för att förmedla rätt till sjukförsäkring, är det klart att det sätts på större prov.

Då tycker jag att det är intressant att läsa hur Försäkringskassan har reagerat just på Justitieombudsmannens skarpa – jag håller med interpellanten – uttalande om att det här med gruppkonsultationer behöver skärpas.

Jag vet att Tomas Eneroth är en uppburen socialdemokratisk politiker. Men kanske är det så, vilket jag tror, att Försäkringskassan reagerade redan i slutet av februari på JO:s kommentar kring gruppkonsultationer. Man kom i maj med ett pressmeddelande och sedan ett förtydligande om hur man verkligen har försökt att tillmötesgå de krav som JO rättmätigt, kan man säga, ställer.

Det finns dock en sak, herr talman, som jag vill fästa uppmärksamheten på i Tomas Eneroths interpellation. Han säger entydigt på en rad så här: ”Förutsättningarna för den enskilde att såväl förstå som kunna överklaga beslutet försvåras högst väsentligt.”

Han syftar då på dessa gruppkonsultationer.

Jag läser vad Dan Eliasson, generaldirektör för Försäkringskassan, uttrycker i motivet för att införa gruppkonsultationer och sedan även i den uppföljning som i dag gör att man är väldigt tydlig med att det inför en konsultation ska dokumenteras vad syftet med den är och efter konsultationen ska dokumenteras vad den resulterar i. Det är alltså en skärpning av just dokumentationskravet. Han vill betona värdet av den typen av gruppkonsultationer. Han säger nämligen så här:

”Det är viktigt att alla som får besked om till exempel sjukpenning förstår vad beslutet grundar sig på. Den här utvecklade metoden kommer ytterligare att förstärka tryggheten hos dem som ansöker om olika förmåner hos Försäkringskassan”.

Generaldirektören för Försäkringskassan har det egna ansvaret att föra fram en allt rättssäkrare bedömning som inte minst bygger på att den försäkrade själv förstår motiv när det gäller bifall och framför allt de undantagsfall där det blir avslag. Då är gruppkonsultationerna ytterligare, när de väl är dokumenterade, ett led i att ta fram ett ännu bättre underlag som gör det lättare för Försäkringskassan att motivera inför en försäkrad varför man i vissa fall tyvärr inte får bifall utan avslag. På det sättet stärks rättssäkerheten.

Anf. 81 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Det vore mig främmande att ringakta min politiska favoritmotståndares betydelse för Försäkringskassans svar. Vi ska inte utesluta möjligheten att kassan hade tänkt svara på JO:s kritik ändå. Så brukar det nämligen gå till. Men det kan sammanfalla, trots allt.

Det är viktigt att man svarar på sådan kritik. Det brukar myndigheter göra. Ibland är man rätt överens om att kritiken har täckning och så ändrar man sig. Ibland tycker man olika. Då kan det så småningom landa i krav på regelförändringar. Det är inget ovanligt i detta.

Jag och Eneroth är helt överens om att handläggningen i alla myndigheter ska följa lagen och följa den anda som ligger bakom. Man ska kunna överblicka vilka beslut som är fattade. Och den enskilde som ofta sitter i en svår situation ska utan problem kunna värna sina rättigheter. Därom råder det ingen tvekan. Jag uppfattade också att JO i den korta

kommentar jag hörde tyckte att Försäkringskassan drog korrekta slutsatser av den kritik de hade fått.

Sedan vidgar Tomas Eneroth hela frågeställningen. Det tycker jag är bra. Ibland riktas kritiken mot en myndighet. Då är det myndigheten som inom gällande rätt ska svara på den kritiken. Ibland riktar JO sin kritik mot ett regelverk som riksdag och regering bär ansvar för. Ett sådant tillfälle har det faktiskt varit när JO har pekat på att de inte tycker att det räcker att JO är den enda instans där enskilda kan framföra sina klagomål när det gäller handläggning utanför själva förvaltningsrättens krav på ändrade beslut.

Denna kritik har kommit vid flera tillfällen, och vi har diskuterat det under rätt lång tid. Som Tomas Eneroth möjligen vet tillsattes det den 23 maj i år, alltså bara för en vecka sedan, en ganska omfattande utredning som tar fasta på just detta.

Hur ska den enskildes rätt värnas i en ganska komplicerad socialförsäkring där vi inte har en tradition av att vi har advokater inblandade? Vi har dessutom laglig skyldighet att värna den enskildes intresse i den rättsliga prövningen. Hur ska då klagomål, JO-anmälningar och interna överklaganden på Försäkringskassan förhålla sig till hela rättsapparaten?

Allt detta förtjänar verkligen en genomlysning. Jag tycker att det är utomordentligt bra. Det fanns skäl till att vi tillsatte denna ganska rejäla utredning. Inte minst eftersom vi i Sverige gör rätt olika på olika områden är detta mycket bra.

Sedan vill jag bara säga att socialförsäkringen är en ganska omfattande verksamhet. I en värld där vi har 47 miljoner utbetalningar och fattar 20 miljoner individuella beslut per år finns det ett visst utrymme för enskilda att inte alltid tycka att Försäkringskassan fattar rätt beslut. Det är ingen nyhet. Det är heller ingen nyhet att enskilda som anser att Försäkringskassan gör fel blir upprörda över detta. Det är heller ingen nyhet att de ibland överklagar och får rätt i förvaltningsdomstol. Det är mycket bra. Ibland råder det till och med osäkerhet. Då överklagar man i flera instanser. Till slut måste Högsta förvaltningsdomstolen, det som förut hette Regeringsrätten, bestämma vad som är gällande rätt i nu gällande lagstiftning.

Det är utomordentligt bra. Allt detta ska värnas. Men jag tror inte att vi ska låtsas som att upplysta självständiga medborgare som värnar sina egna rättigheter alltid kommer att uppskatta när de får ett vänligt, korrekt och serviceinriktat beslut om ett avslag. Då kommer de alltid att ha synpunkter.

Anf. 82 TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det är möjligt att jag överdriver min betydelse. Men det var faktiskt den 3 juni som meddelandet gick ut om att man ändrade sig och fogade sig till de riktlinjer som Justitieombudsmannen hade skrivit. I dag, den 4 juni, har vi dagens debatt.

Det är inte bara JO som påpekar den här distinktionen. Inspektionen för socialförsäkringen skriver: IFS uppfattar att syftet med gruppkonsultationerna är oklart. De ska ge handläggarna en generaliserbar kunskap, men den ska inte användas i individuella ärenden.

Man kan konstatera att även inom Försäkringskassan, bekräftar JO, finns det en diskussion bland omprövningshandläggarna där det fram-

kommer att de gärna vill se skriftliga yttranden från en försäkringsmedicinsk rådgivare redan i grundbesluten. Ett av skälen var att man under processen har märkt att den enskilde, dess eventuella jurister men även de som har att fatta beslut känner att de inte har haft rätt underlag för att fatta rätt beslut. Och rättssäkerheten och dess principer bygger just på att man ska ha de rätta underlagen och kunna fatta rätt beslut. Det innebär inte lika beslut för alla, men det innebär att man har en ordentlig ordning för vilket underlag som ska finnas.

Jag är naturligtvis nöjd med att Försäkringskassan i det här fallet har ändrat sina rutiner. Jag är också nöjd med att utredningen har tillsatts den 23 maj med detta uppdrag. Inom ramen för Socialförsäkringsutredningen har vi vid några tillfällen försökt föra diskussioner om rättssäkerheten inom socialförsäkringen. Men det är inte alldeles enkelt, för vi har en stor arbetsbörda och väldigt mycket annat att göra.

Jag ska möjligtvis väl villigt tolka Ulf Kristersson som att han ändå är beredd att gå vidare med initiativ som stärker den enskildes rättssäkerhet. Det tycker jag är viktigt.

Den bild jag har av sjukförsäkringen i dag är att människor inte känner att man har rättssäkerhet. Förr kunde man åtminstone vända sig till lokalt förtroendevalda i en socialförsäkringsnämnd för att ventilerat sin fråga. Man kunde möta en handläggare och argumentera och diskutera. Nu är hanteringsordningen väldigt annorlunda. Det har sina fördelar att centralisera och strukturera, och det har sina fördelar att ta bort förtroendevalda. Men det innebär att människors insyn i beslutsprocessen och förståelsen för densamma har minskat ordentligt. Det tycker jag att Stefan Svallfors utredningar bekräftar i allra högsta grad.

När det gäller den ordning i sjukförsäkringen som vi har i dag visar även Läkarförbundets egna undersökningar att en betydande del av de sjukskrivande läkarna i dag inte riktigt kan avgöra om de intyg som de skriver ger den försäkrade möjligheten eller rätten till sjukpenning, trots att de har gått utbildningar i arbetsförmågebedömning och annan kompetensförstärkning.

Vi har en gemensam uppgift framöver att stärka rättssäkerheten för den enskilde. Jag gillar inte en utveckling som skulle leda till att man som sjuk behöver anlita advokater eller juridiska ombud. Men vi har haft en process och en utveckling i försäkringen under senare tid som leder till att allt fler känner att det är den vägen man måste gå, alternativt hoppas att Aftonbladet eller någon annan skriver om deras fall.

Låt oss gemensamt värna om en försäkring som legitimt kan fatta beslut, även svåra beslut, som man uppfattar som korrekt, att man får rätt information och känner sig trygg med beslutet.

Jag tänker skicka med en avslutande fråga till Ulf Kristersson, även om jag i huvudsak är nöjd med svaret. Med de initiativ som tas, innebär det att vi inom det kommande året kommer att få se ytterligare initiativ eller förslag från regeringen som stärker rättssäkerheten för den enskilde? Vilket tidsperspektiv finns? Jag tror att det är angeläget om vi ska återupprätta förtroendet för en sjukförsäkring som väldigt många just nu har lågt förtroende för.

Herr talman! Låt oss stanna vid detta med rättssäkerheten och fokusera på det som interpellationen handlar om, nämligen gruppkonsultationerna. De infördes 2009. Redan då fanns det ett krav på dokumentation, ett krav som efter JO:s påpekande har skärpts betydligt och på ett förtjänstfullt sätt av Försäkringskassan. Jag betonar att Försäkringskassans generaldirektör och de som arbetar inom Försäkringskassans ledning är övertygade om att det är rätt väg att gå också för att få fram en ökad kollegial kompetens. Det ger ett bättre underlag – inte minst för den sökande att få ett så bra underlag som möjligt i slutändan – för att motivera i värsta fall ett avslag, även om det väldigt sällan sker, som vi hörde här tidigare.

Hur var det före 2009? Var det så att man inom Försäkringskassan då inte konsulterade varandra? Det är klart att man konsulterade varandra. Man dokumenterade inte alls detta utifrån något krav, utan det skedde säkert mycket efter eget gottfinnande. Genom införandet av gruppkonsultationen upplever jag att det är en stramare reglering av när man bör dokumentera men också när konsultationerna tillsammans ska ske för att öka kunskapen i varje enskilt ärende.

Jag jämför detta lite grann med min erfarenhet från sjukvården där man ofta har en liknande process. Man låter kolleger titta på ett komplicerat fall. Den föredragande doktorn äger patientens identitet medan specialisterna får lägga fram sina synpunkter. Därefter dokumenterar doktorn som har patientansvaret vad som egentligen har kommit fram av konsultationen. Detta är ett sätt som jag tycker liknar väldigt mycket de här gruppkonsultationerna.

Blir de nu uppstramade vad gäller dokumentationen vill jag påstå, herr talman, att det är ett betydligt mer rättssäkert sätt att hantera interkollegial kommunikation kring enskilda fall. Tidigare, framför allt under många år av socialdemokratisk regering, fanns det inte någon struktur för hur det skulle dokumenteras mellan kollegers kompetensutveckling.

Herr talman! Vi är helt överens om att handläggningen på myndigheter ska vara rättssäker och korrekt. De ska också ta till sig av kritik, besvara kritik och göra ändringar efter sådan kritik som är motiverad.

Vi är också överens om att det är viktigt med legitimitet och förtroende när det gäller något så stort, svårt och viktigt som socialförsäkringar.

Jag är möjligen lite oroad för att jag egentligen hör något delvis annat, att legitimitet och förtroende får man om fler är oftare och längre sjukskrivna. Jag har sällan hört synpunkten att allting var väldigt välmotiverat och väldokumenterat och att det var bra att jag på denna välmotiverade och väldokumenterade grund fick ett avslag. Den synpunkten hör jag väldigt sällan.

Det är en resa som har gått ut på att gå från väldigt höga sjukskrivningstal och långa sjukskrivningstider till en mer normal svensk tradition, nämligen att vara sjukskriven under den tid då man på grund av sjukdom inte kan arbeta och att förmågan sedan provas när man kommer tillbaka igen. Den kommer då och då att landa i olika ståndpunkter om

huruvida jag kan arbeta eller inte. Jag hoppas att det inte är det som ifrågasättandena från interpellanten handlar om. Jag blev lite osäker.

Att öppna upp för mer lokalt beslutsfattande och mer politisering av beslut tycker jag snarare talar för mer av rättsosäkerhet, mer av lokal variation och mindre av likabehandling. Det tror jag att vi ska akta oss noga för.

Tidsramarna kan man säkert diskutera. Utredningen har fått tid på sig till den 1 april 2014. Det här är stora och svåra saker. Jag är alldeles övertygad om att de kommer att lägga fram förslag som handlar om hur enskilda människors röst gentemot Försäkringskassan ska bli stark och korrekt men att man också kommer att hantera en annan fråga: Hur kan vi utan att gå igenom hela den förvaltningsrättsliga traditionen se till den enskildes möjlighet att få rätt i svåra frågor där man dessutom själv inte alltid är bäst att företräda sig själv?

Det här är stora och svåra frågor, men jag är övertygad om att utredningen kommer att lägga fram förslag som ger skäl till både en politisk diskussion och så småningom nya och förändrade regler.

Anf. 85 TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Min reflexion över socialförsäkringsnämnder och tidigare processer med beslut var mer ett försök att ge en bild av att då fanns det för den försäkrade någon att vända sig till för att få stöd. Beslutsprocessen var synlig och tydlig. Man kunde till och med besöka den instans som fattade beslut. Men jag var ju själv med om att avskaffa en del av den typen av förtroendemannastyrning. Där tar jag på mig ett ansvar. Det fanns å andra sidan goda skäl för att en del av detta reformerades.

Det jag eftersökte var just synligheten och tydligheten så att man ska känna legitimitet, och JO påpekade också i sitt svar att det finns betydande bekymmer med en beslutsprocess där den enskilde inte känner förtroende för hur besluten fattas. Det tror jag är helt avgörande. Det kommer inte att innebära att alla får ett ja vid beslut om sjukpenning. Däremot kan jag nog säkerställa att en socialdemokratisk valseger med möjlighet att driva igenom vår politik i riksdagen kommer att innebära att vi inte får 65 000 utförsäkrade.

Jag träffade nyligen en kvinna som berättade att hennes mor hade blivit utförsäkrad månaden innan hon avled i en svår cancersjukdom.

Jag tycker inte att man har hanterat människor väl i sjukförsäkringen under de här åren. Vi har kritiserat det ofta. Vi tycker att det finns starka skäl att både förbättra ersättningar och höja taken i sjukförsäkringen, ta bort den borte stupstocken och förändra beslutsprocessen. Där har vi olika uppfattningar mellan moderater och socialdemokrater. Vi har olika synsätt på varför sjukförsäkringen finns. Vi tycker att man ska vara tydlig med vilka krav man ska ha på arbetsmarknadens parter och hur vi ska säkerställa att människor får rehabilitering.

Men det jag har försökt att föra en debatt om här i dag handlar om det vi borde vara överens om, även om vi har olika politiska ambitionsnivåer när det gäller sjukförsäkringen. Det är att rättssäkerheten för den enskilde ska säkerställas. Där finns det skäl att göra förbättringar. Jag hoppas att vi gemensamt kan hitta sådana insatser. Det torde vi vara överens om,

även om vi sedan har olika budgetalternativ när det gäller vilken ersättning man ska ha.

Prot. 2012/13:116
4 juni

Anf. 86 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag kvitterar gärna att vi säkert kan hitta enighet i olika hanteringar kring såväl myndighetshantering som rättssäkerhetsfrågor.

Jag känner mig också trygg i att det alltid kokar ned till att vid en socialdemokratisk valseger kommer fler människor att vara sjukskrivna oftare och under en längre tid. Det känns ju bra att vi åtminstone är överens om vad vi inte är överens om.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

18 § Svar på interpellation 2012/13:408 om dålig mobiltäckning och långsam övergång till 4G

Anf. 87 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! Monica Green har frågat mig vad jag avser att göra åt det faktum att vart femte hushåll på landsbygden fortfarande fyra år efter introduktionen saknar täckning av 4G-nät samt om jag avser att motverka bristerna i marknadens effektivitet som bromsar användningen av 4G i Sverige. Monica Green ber mig också ta reda på förklaringen till att den lägre användningen av 4G också har lett till problemen med den dåliga mobiltäckningen.

Låt mig börja med att slå fast att vi ska ha bra mobiltäckning i hela Sverige. Det är en mycket viktig fråga för mig och dessutom en förutsättning för att människor ska kunna leva och utvecklas i hela landet. Vi svenskar tillhör dem som allra snabbast har tagit och tar till oss den moderna tekniken. Ska vi kunna möta människors allt starkare önskan att kunna leva alltmer mobila liv måste vi se till att allt fler kan få tillgång till allt bättre och allt snabbare mobila kommunikationer.

År 2009 blev Sverige det första landet i världen där 4G lanserades kommersiellt. År 2011 blev Sverige ett av de första länderna i EU som började använda 800-megahertzbandet för mobila tjänster, något som blev möjligt tack vare att regeringen 2008 fattade beslut om att öppna upp det bandet för mobil kommunikation. Det innebär att stora geografiska områden, framför allt på landsbygden, nu kommer att kunna få mobiltelefoni och mobilt bredband samtidigt som mottagningsmöjligheterna inomhus blir bättre.

Sverige är drivande internationellt för att frigöra ytterligare frekvensutrymme för mobila tjänster. För att de mobila bredbandsnäten ska kunna erbjuda den kapacitet och täckning som framtidens kunder kommer att efterfråga kommer vi framöver att behöva fortsätta frigöra alltmer utrymme för det. Enligt EU-kommissionen är Sverige det land i EU som har frigjort mest spektrum för mobila tjänster.

För att slutkunderna ska kunna ta del av 4G-tjänster behövs också fler telefoner som klarar av 4G-tekniken. Nu anpassar den globala mobilindustrin sina produkter till denna teknik och de nya frekvensbanden. Alla

Prot. 2012/13:116
4 juni

kunder byter givetvis inte ut sina telefoner på en gång, men när fler går över till 4G-anpassade telefoner kommer förbättringarna att märkas.

Sedan 2011 har täckningen med 4G i 800-megahertzbandet gått från 0 till 93 procent av Sveriges hushåll. Tvärtemot vad Monica Green skriver i sin interpellation är det en rekordsnabb utbyggnad.

Nu ser vi också hur allt fler operatörer till följd av att konsumenternas krav växer ökar investeringarna i sina nät. Till exempel har Telia Sonera nyligen meddelat att de nu ska göra en storsatsning på att uppgradera och bygga ut sina mobilnät. Det innebär att de kommer att bygga ut sitt nät för 4G till mer än 99 procents befolkningstäckning redan nästa år och till mer än 90 procents yttäckning under 2015. Telia Sonera satsar också på att bygga ut 3G-näten så att även dessa konsumenter kan få bättre mobiltäckning.

Det här är nödvändiga åtgärder eftersom alltför många konsumenter runt om i landet upplever att de inte får den mobiltäckning som de har blivit utlovade.

För att underlätta och skynda på denna utveckling har regeringen nyligen tagit tre viktiga initiativ för att ytterligare förbättra mobiltäckningen i Sverige. För det första ska Post- och telestyrelsen, PTS, nu genomföra stickprovsmätningar av mobiloperatörernas täckning i olika delar av landet. För det andra ska PTS arrangera regionala dialogmöten runt om i landet i syfte att underlätta frivilliga lösningar och utbyggnad av mobilnäten genom ökad samverkan mellan operatörer och exempelvis länsstyrelser, landsting, kommuner och samverkansorgan. För det tredje ska PTS samla in detaljerad information från operatörerna över hur utbyggnaden av deras respektive mobilnät fortskrider och utifrån det återkomma med en långsiktig plan för hur mobilnät kan byggas ut ännu mer.

Vad gäller Monica Greens andra fråga måste jag tyvärr meddela att den inte är alldeles tydlig, och därför ber jag interpellanten förtydliga vad hon menar med den i sitt första inlägg.

Anf. 88 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Det här är ju en fortsättning på de många debatter vi har haft om mobiltelefon-täckningen och att mobiltelefonerna ska fungera i hela landet. Vi har gång på gång i den här kammaren diskuterat huruvida mobiltelefonerna fungerar eller inte, och Anna-Karin Hatt har gång på gång talat om hur fantastiskt bra det är i Sverige. En nöjd minister har vi fått kännas vid ett antal gånger. Ministern har hela tiden hävdat att 99,9 procent har bra kapacitets- och yttäckning där de bor.

Efter vår förra interpellationsdebatt vände ministern plötsligt. Dagen efter att vi hade haft en lång interpellationsdebatt om de dåligt fungerande mobilerna i det här landet ställer sig ministern på PTS marknadsdag och talar om att det här inte duger längre. Det är jättebra att ministern lyssnar på oss i oppositionen. Jag kan tänka mig att ministern också har tagit till sig synpunkter från en och annan ilsken väljare och att det har varit ett tryck på ministern även utan oss i oppositionen, men vi har tryckt på hårt för att ministern skulle ställa hårdare krav, vilket ministern nu tänker göra och redan har introducerat. Men jag noterar, precis som den förra interpellanten Tomas Eneroth sade, att det är bra med interpellationer för då åtgärdar regeringen vissa saker. I det här fallet har ju ministern gått oss till mötes till viss del, och det är bra. Det är jättebra. Sverige ska ju fortsätta ligga i framkant. Det är alldeles utmärkt.

Sedan är det väl inte så att Sverige driver på hela EU och hela världen och att vi ligger först i allting. Det är faktiskt så att det finns ett antal länder som ligger i startgroparna för 700-bandet till exempel. I de startgroparna ligger inte vi än, så det finns nog en del andra länder som också drar. Men visst ligger vi i framkant, och det är alldeles utmärkt.

När man lyssnar på Anna-Karin Hatt kan man höra att hon å ena sidan är nöjd med att vi är i framkant, att vi är ett it-land och att vi ska fortsätta vara det. Å andra sidan säger hon att hon inte är nöjd och att vi nu ska ställa krav på PTS som i sin tur ska vidta de här tre åtgärderna. Det är ju inte lätt för den som lyssnar att veta om ministern är nöjd eller inte nöjd. Det är i och för sig specifikt när det gäller den borgerliga regeringen, för man påstår ju två saker samtidigt, som att vi ska hålla ihop landet men vi måste ha ökade klyftor för annars vill inte folk jobba. Det är ganska typiskt för den borgerliga regeringen i största allmänhet.

Låt oss vara överens om att det är viktigt med bra mobiltäckning i hela landet. Det är bra att ministern har tagit de här initiativen. Men sedan kommer vi till frågan. Anna-Karin Hatt frågar mig om kopplingen mellan den långsamma övergången till 4G och den sämre täckningen. Det finns många kopplingar. Den långsamma övergången i användningen av 4G har på åtminstone tre sätt bidragit till sämre mobiltäckning. Stora resurser har flyttats ut från en bred utbyggnad av 4G i landet till att förstärka överbelastade 3G-nät i tätbefolkade områden. Färre telefonikunder har väntat på 4G-näten och har minskat resurserna till investeringar i utbyggnad av 4G, som täcker en större del av landets yta. Vissa av dem som saknar 3G-täckning hade kunnat få täckning av 4G om de haft rätt telefoner. Det finns många kopplingar.

Anf. 89 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (M):

Herr talman! De mobila bredbandsnäten i Sverige växer, men våra krav på täckning och hastighet på uppkoppling växer ännu snabbare. Vi vill helt enkelt prata, ringa och surfa i våra mobiltelefoner var som helst och när som helst.

Monica Green lyfter upp en mycket viktig fråga. 4G-nätet bör byggas ut, och det bör inte ske på bekostnad av kvaliteten i 3G-nätet. Dessutom bör informationen till kunderna, till exempel täckningskartor eller marknadsförd uppkopplingshastighet, i högre grad stämma överens med verkligheten. Vi kan också fundera över om nuvarande system för täckningskartorna baserad på signalstyrka utomhus är riktigt. Mobiltäckningsegenskaperna kan även variera mycket mellan olika telefonmodeller och till och med på hur användaren håller mobiltelefonen när den används.

Nyligen har regleringsmyndigheterna i Sverige och andra länder i Norden och Baltikum vänt sig till EU-kommissionen för att få till stånd en bättre möjlighet att jämföra mobilmottagares prestanda. Det måste helt enkelt bli klart vad man köper som konsument. Ibland är vissa smarta telefoner inte så smarta när det gäller just täckning eller surfhastighet.

Alliansregeringen vill främja utbyggnaden av infrastruktur för trådlös elektronisk kommunikation. Inget annat land i Europa, som Anna-Karin Hatt sade, har frigjort så mycket radiospektrum till mobila tjänster som Sverige. Det är just under alliansregeringen som beslut har fattats om att frekvenserna efter det gamla analoga tv-nätet ska användas till mobila

tjänster. Det möjliggjorde utbyggnad av 4G-nätet. Den intensiva utbyggnad som skedde under 2012 har resulterat i att 4G-täckningen på landsbygden har ökat från 10 till 79 procent på bara ett år. Det är enligt PTS bredbandskartläggning.

För några veckor sedan gav också regeringen i uppdrag till Post- och telestyrelsen att vidta åtgärder för att underlätta utbyggnaden av mobilnäten, utvärdera mobiltäckningen och även utvärdera teleoperatörernas täckningskartor. Nu gäller det att intensifiera arbetet och, som it-ministern nämnde, genomföra stickprovsmätningar, genomföra regionala dialogmöten och sammanställa information om varje näts uppbyggnad.

Under förra veckan skapades inom regeringens Bredbandsforum en ny arbetsgrupp, Gruppen för mobilt bredband. För att fler hushåll ska få bredband och för att få bättre kapacitet i tätorterna behöver vi först identifiera och sedan undanröja hinder för utbyggnad. Det kan handla om planfrågor, tillträde till mark för att bygga nya master och hur man får fram el- eller fiberkabel till basstationerna.

Herr talman! Jag undrar också hur Monica Green har tänkt sig främja 4G-nätets utbyggnad. Vill hon ha hundra procentig mobiltelefon-täckning i hela landet? Vem ska i så fall ta notan?

Anf. 90 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! Jag bad Monica Green förtydliga vad hon menade med frågan: "Vad avser statsrådet att göra för att motverka bristerna i marknadens effektivitet som bromsar användningen av 4G i Sverige?" Monica Green får gärna återkomma till och förtydliga just den formuleringen eftersom den inte är alldeles glasklar.

Regeringens politik bygger på att det ska finnas god mobiltäckning i hela landet med möjlighet till att såväl tala som att få snabba dataöverföringshastigheter. I dagsläget använder de allra flesta svenskar telefoner som är anpassade till de gamla standarderna GSM och 3G. Det är så pass många att vi nu kan se att de nät där GSM och 3G är utbyggt faktiskt har blivit överbelastade.

I dag publicerade Dagens Nyheter en spännande genomgång av och ett test över olika mobiltelefoner och surfplattor. Genomgången pekar på att det kan skilja mycket i överföringshastighet beroende på vilken telefonmodell man väljer.

Jag välkomnar verkligen sådana tester. Konsumenterna behöver få bättre information om vad telefonerna har att erbjuda så att de kan ta ställning inför ett köp. Det gäller alldeles oavsett om det skulle råka vara ett kylskåp, en tv eller i det här fallet en mobiltelefon. Med mer heltäckande information kan konsumenterna göra ett riktigt informerat val och se till att skaffa sig en mobiltelefon som funkla bättre utifrån förutsättningarna där de lever och bor.

Det är för att stärka konsumenten som jag också arbetar för att vi ska få tydligare avtal, kortare uppsägningstider och en kostnadsfri upplåsning av SIM-kortslås efter att bindningstiden har gått ut. Just nu i dagarna har Post- och telestyrelsen tillsammans med sina nordiska och baltiska motsvarigheter tagit initiativ till att begära en gemensam EU-märkning av mobiltelefonernas mottagningsegenskaper, vilket skulle vara bra. Då kan vi gemensamt i EU ställa krav på de globala mobilfontillverkarna att

märka sina telefoner så att det framgår vilken mottagningskapacitet och täckningsegenskaper de har.

Sammantaget kommer alla dessa initiativ att leda till att konsumenterna enklare kan välja en telefon som passar dem och som gör att de kan få uppleva såväl bättre täckning som snabbare överföring av datatrafik.

Sedan har vi frågan om övergång till 4G. Kanske är den viktigaste faktorn för att täckningen och hastigheterna ska bli ännu bättre övergången till den mer moderna tekniken 4G. Då krävs förstås 4G-nät. Där är det precis som Eliza Roszkowska Öberg redogjorde för i sitt inlägg, nämligen att på landsbygden har täckningen för 4G på ett enda år gått från 10 procent av alla hushåll och företag till 79 procent i dagsläget. I hela landet finns i dag täckning med 4G-nätet för 93 procent av alla hushåll och företag.

För att konsumenterna ska kunna använda 4G-nätet behöver de en telefon, en surfplatta eller ett modem som klarar av att använda 4G. Även där ser vi en fantastiskt snabb utveckling. Vid årsskiftet fanns det ca 240 000 abonnemang för 4G i Sverige. Året innan var det 30 000. Det är en kraftig ökning på närmare 700 procent på bara ett enda år. När Monica Green säger att utvecklingen går så långsamt undrar jag om inte en ökning på 700 procent på bara ett enda år är en snabb ökning.

Anf. 91 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Om det vore så väl, Anna-Karin Hatt. Men Anna-Karin Hatt vet mycket väl att vi har diskuterat procenten fram och tillbaka i kammaren tidigare, och Anna-Karin Hatt har bedyrat att det finns 99,9 procents täckning i landet. Hon har sagt det om och om igen eftersom hon har litat på vad mobiloperatörerna har rapporterat till henne och PTS.

Äntligen har ministern insett att det inte är så. Äntligen har ministern insett att det nu måste göras stickprov på vad operatörerna säger. Äntligen har ministern gett PTS i uppdrag att se till att nätet ska byggas ut efter vad marknaden har påstått att man har gjort tidigare. Ändå har ministern sagt att det är 99,9 procent. Nu står ministern här och pratar procent igen, som inte syns, som konsumenterna ute i landet inte har någon som helst nytta av. Hur många hundra procent det än är fråga om kanske ministern har nytta av dem, men konsumenterna ute i landet har ingen som helst nytta av de procent som Anna-Karin Hatt räknar upp.

Problemet är att vi har tappat tid eftersom Anna-Karin Hatt inte har förstått att marknaden har gjort täckningskartor som inte har stämt med verkligheten. Hon har i stället förblindad sett till att marknaden säger det, och då är det så. Alltså har vi tappat tid och kraft som i stället hade kunnat koncentreras på att vidta de här åtgärderna betydligt tidigare. Jag beklagar att det tog så lång tid för Anna-Karin Hatt att förstå, men jag är glad att hon har gjort det nu. Gå dock inte i fällan med att stå här och räkna upp en massa procent en gång till! Verkligheten kommer alltid i kapp, Anna-Karin Hatt.

Den här gången har Anna-Karin Hatt möjlighet att stämma i bäcken. Ska vi vara helt ärliga när det gäller kraven på operatörerna att rita om täckningskartorna har vi i själva verket inte vunnit någonting på det. Täckningskartorna borde inte ritas om så att de stämmer med verklighet-

en, utan det borde vara tvärtom. Det är verkligheten som ska vara utbyggd, inte täckningskartor som ska försämrats.

Det är naturligtvis så att vi som konsumenter ska vara aktiva och titta på hemsidor och överallt. Konsumenterna ska ha en stor kunskap för att kunna köpa rätt telefon och så vidare. Det är dock till syvende och sist ministern som kan ställa krav på marknaden för att konsumenterna ska klara sig i den djungel vi står inför. Ja, det är som vi alla tre här har sagt: Sverige ligger i framkant, och svenskarna är beredda att ta tekniksprång om och om igen. Vi vill nämligen ta till oss den nya tekniken, men då måste vi ha råd och hjälp.

Folk i dag är väldigt trötta på att det inte fungerar – att man inte kan surfa och ringa med sin telefon och att det faktiskt har gått långsammare än vad marknaden påstod tidigare. Nu vet jag att flera marknadsaktörer har släppt pressmeddelanden om att de ska bygga ut och se till att vi tar nästa språng sedan jag ställde interpellationen. Men, Anna-Karin Hatt, jag rekommenderar dig att den här gången inte vara lika förblindad när det gäller marknaden och vad den säger!

Anf. 92 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (M):

Herr talman! Hur kan vi främja en ännu snabbare utbyggnad av infrastruktur för mobilkommunikation? Regeringens roll är att skapa bra förutsättningar, och här är tillgång till radiospektrum avgörande. Låt oss dock inte glömma att det är krävande användare som driver utvecklingen framåt.

Det beräknas att videotittandet i smarta telefoner och surfplattor kommer att öka mobildatatrafiken med 60 procent per år fram till 2018, enligt Ericsson Mobility Report som presenterades i går. Den totala mängden datatrafik i mobilnäten väntas öka 12 gånger fram till 2018. Utbyggnaden av 4G-nätet kommer också att gynnas av fler 4G-anpassade telefoner – de behövs – och attraktiva tjänster och abonnemang som tillhandahålls av privata aktörer utifrån användarnas efterfrågan.

Från vår sida behöver vi stärka den enskilda konsumentens ställning på mobilmarknaden. Här vill vi bland annat begränsa uppsägningstiderna hos teleoperatörerna och göra så att simkortslåsen automatiskt låses upp när abonnemangstiden har gått ut.

Slutligen, herr talman, är det också viktigt med lokalt engagemang. Till exempel kommunerna kan göra mycket mer för att underlätta utbyggnaden av näten, och det är mycket viktigt att öka samverkan mellan de privata och de offentliga aktörerna.

Anf. 93 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! Det är inte alldeles lätt att följa med i Monica Greens argumentation i den här debatten. Hon har nämligen interPELLERAT mig om 4G, men sedan väljer hon att i debatten bara prata om 3G och de fakta när det gäller 3G-nätens befolkningstäckning jag har redogjort för i en annan interpellation. Det är inte alldeles enkelt att hänga med i det.

Om jag dock håller mig till det du verkligen har interPELLERAT om kan jag konstatera att du i din interpellation hävdar att övergången till 4G inte går särskilt fort. Tittar man på fakta kan man se att 93 procent av Sveriges hushåll och företag täcktes av 4G-nätet i oktober 2012. Året innan var siffran 48 procent. Andelen som täcks av själva nätet har alltså på

bara ett år nästan fördubblats. Tittar man på landsbygden ser man att 4G-täckningen på bara ett år har gått från 10 till 79 procent av alla hushåll och företag.

Nu är det sju månader sedan den mätningen gjordes, och sedan dess vet vi att många operatörer har rekordinvesterat. Bland annat har operatörerna nu i stor skala tagit 800-bandet i bruk, vilket kommer att ge väldigt bra förutsättningar för god 4G-täckning på landsbygden.

Monica Green hävdar dock ändå att utvecklingen inte går särskilt fort. Jag håller inte med; siffrorna talar sitt eget, tydliga språk. Tittar man på vad operatörerna säger får man notera att Telia, en av våra stora operatörer, samma dag som jag presenterade regeringens tre uppdrag för bättre mobiltäckning meddelade en miljardsatsning som innebär att de redan 2014 kommer att bygga ut 4G-nätet till 99 procents befolkningstäckning och 90 procents yttäckning till 2015. Det är en jätteviktig satsning som jag hoppas att fler operatörer kommer att följa efter. Det kommer att ge oss bra 4G-nät.

För att det sedan ska funka i praktiken behövs det dock telefoner, surfplattor och modem som kan använda 4G och är anpassade till det. Det är inget konstigt; vi har befunnit oss i precis den här typen av tekniksifften förut. Runt 2003–2004 var 3G-näten utbyggda – själva 3G-täckningen var utbyggd – men långt ifrån alla konsumenter hade 3G-klara telefoner. De följande åren efter 2003 och 2004 kom dock fler och fler 3G-telefoner ut på marknaden, och då hann mobilindustrin i kapp. Vartefter valde allt fler människor att gå över från GSM till 3G. Jag tror att både Monica Green och jag själva kommer ihåg första gången vi fick använda våra 3G-telefoner.

Det är ingenting konstigt i att det här sker i flera olika steg. Först måste näten finnas där, sedan måste telefonerna komma och sedan måste konsumenterna välja att faktiskt byta ut sin gamla telefon mot en ny telefon. När de gör det kommer också den stora effekten att komma.

Frågan går dock tillbaka till Monica Green, för Monica Green är uppenbarligen inte nöjd med detta. Jag undrar: Vad vill du göra? Vill du tvinga svenska folket att köpa nyare telefoner? Vill Socialdemokraterna ha en lagstiftning om att folk ska ha 4G-telefoner? Ska vi ha statliga annonskampanjer, eller har du några andra förslag? Uppenbarligen kräver du nämligen att vi ska gå in med politiska medel och inte bara kräva av folk att de ska ha möjlighet att fatta sina egna beslut utan också att de måste ha 4G-telefoner. Jag kan inte dra någon annan slutsats än det av ditt sätt att resonera i denna debatt.

Anf. 94 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Jag tänker inte raljera över saker som att tvinga folk att köpa 4G-telefoner; det får Anna-Karin Hatt stå och raljera över om hon tycker att det är lustigt.

Jag menar att vi ska ge förutsättningar så att människor faktiskt efterfrågar den nya tekniken. Det är precis som Eliza säger: Det är klart att vi måste ha ett lokalt engagemang och att vi måste ha både offentliga och privata aktörer som samverkar. Sedan kommer vi dock till att Anna-Karin Hatt återigen snubblar på det här med procenten. Jag beklagar det. Jag drar liknelser med 3G-nätet och de faktiskt stora bristerna – vi har om och om igen förklarat för Anna-Karin Hatt de brister som har funnits

och att hon förblindad tror på marknaden – och säger: Gör inte den tabben en gång till!

Då svarar Anna-Karin Hatt med att säga: Ja, men titta, den och den operatören säger att de ska göra det och det! Min slutsats blir att Anna-Karin Hatt återigen är förblindad av att marknaden ska fixa det här.

Vi socialdemokrater vill att vi ska ha fungerande telefoner i hela landet. Vi tycker inte att det är något konstigt med det, utan vi tycker till och med att det är väldigt rimligt att människor i hela landet ska kunna ha telefoner som fungerar.

Anna-Karin Hatt påstår att jag skulle vilja tvinga folk att köpa 4G-telefoner, men så är det absolut inte. Jag vill att den möjligheten ska finnas, och då måste det också finnas ett bra engagemang och bra nät som gör att människor efterfrågar detta. När efterfrågan kommer finns det också risk för att människor blir missnöjda om det då inte fungerar.

Anf. 95 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! Låt mig påminna om att den svenska regeringen var den första regeringen i Europa med att öppna 800-bandet för mobil kommunikation. Världens allra första 4G-nät över huvud taget öppnades i Sverige 2009. Nu byggs 4G-nätet ut rekordsnabbt. Tack vare att både konsumenterna och regeringen sätter ökad press på operatörerna meddelar nu operatör efter operatör att de kommer att öka investeringarna i sina nät. Det är mycket bra. Nu behöver vi också ha telefoner som kan använda 4G-näten och de nya frekvensbanden.

Monica Green påstår att jag skulle vara förblindad av operatörerna, men jag har tvärtom tummen i ögat på operatörerna. För bara några veckor sedan fattade vi tre tydliga regeringsbeslut med uppdrag till PTS för att påskynda och underlätta utbyggnaden av mobilnäten i hela landet.

Jag tror att var och en som har följt den här debatten nu väldigt tydligt märker att operatörerna lyssnar på de skärpta krav som vi ställer och att de agerar. I grund och botten tycker jag att det är jättebra. Om Telia nu bestämmer sig för att göra en prioritering och bygga ut sitt mobilnät så att det inom två år ska täcka 90 procent av Sveriges yta – någonting som vi inte är i närheten av i dagsläget – är det mycket bra. En bättre drivkraft för att människor ska ha argument för att gå över till den moderna och mer effektiva 4G-tekniken får man leta efter.

Men sedan måste mobilindustrin utveckla telefoner som kan använda 4G, och vartefter som konsumenterna känner att den gamla telefonen är uttjänt och hittar argument för att 4G-nätet kanske fungerar bättre där man bor, rör sig och lever kan människor också fatta sina egna beslut om att teckna sig för 4G och köpa en sådan telefon. Den delen av makten ska ligga i konsumenternas händer och inte i mina eller Monica Greens händer.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2012/13:116
4 juni

Svar på
interpellationer

19 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositioner

2012/13:157 Anmälan enligt tjänstedirektivet av förslag till vissa kommunala föreskrifter

2012/13:162 Kommunalt mottagande av ensamkommande barn

2012/13:165 Modernare reglering av statsluftfarten

2012/13:169 Enklare regler i socialförsäkringen

2012/13:171 Kompetens och oberoende vid upprättandet av energideklARATIONER

EU-dokument

KOM(2013) 329 Ändrat förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om riktlinjer för transeuropeiska telekommunikationsnät och om upphävande av beslut nr 1336/97/EG

KOM(2013) 311 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om återlämnande av kulturföremål som olagligen förts bort från en medlemsstats territorium (omarbetning)

20 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 31 maj

2012/13:477 Drönare

av *Valter Mutt* (MP)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

2012/13:478 Växande ekonomiska klyftor

av *Pia Nilsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:479 Höghastighetsbanor med europeisk standard

av *Anders Ygeman* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2012/13:480 Premiepensionssystemet

av *Eva-Lena Jansson* (S)

till statsrådet Ulf Kristersson (M)

2012/13:481 Ökat söktryck till Malmö högskola

av *Marie Granlund* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2012/13:482 Inbördeskriget i Syrien

av *Annika Lillemets* (MP)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

den 3 juni

2012/13:483 Elbranschens roll för energieffektivisering

av *Lise Nordin* (MP)

till statsrådet Anna-Karin Hatt (C)

2012/13:484 Övervakning av dumpningsregler
av *Jan-Olof Larsson* (S)
till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

Prot. 2012/13:116
4 juni

2012/13:485 Gröna näringar
av *Sven-Erik Bucht* (S)
till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

2012/13:486 Samordnare för föräldrar till barn med funktionsnedsättning

av *Lennart Axelsson* (S)
till statsrådet Maria Larsson (KD)

2012/13:487 Organisation för tolktjänsten

av *Lennart Axelsson* (S)
till statsrådet Maria Larsson (KD)

den 4 juni

2012/13:488 Sametinget

av *Olle Larsson* (SD)
till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

Interpellationerna 2012/13:477–481 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 juni.

Interpellationerna 2012/13:482–488 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 juni.

21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 31 maj

2012/13:555 Arbetslösheten i Kronoberg

av *Tomas Eneroth* (S)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

den 3 juni

2012/13:556 Styrmedel för att främja tunga fordon med Euro VI-motorer

av *Lars Mejern Larsson* (S)
till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:557 Det svenska språkets ställning i Finland

av *Anita Brodén* (FP)
till statsrådet Ewa Björling (M)

2012/13:558 Bostadstillägg

av *Anders Karlsson* (S)
till statsrådet Ulf Kristersson (M)

2012/13:559 Månadsuppgifter

av *Anders Karlsson* (S)
till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:560 Patientsäkerheten på en avreglerad apoteksmarknad
av *Eva Olofsson* (V)
till socialminister Göran Hägglund (KD)
2012/13:561 Sveriges löfte om klimatbistånd
av *Hans Linde* (V)
till statsrådet Gunilla Carlsson (M)
2012/13:562 Missförhållanden på vinstdrivna HVB-hem
av *Lena Sommestad* (S)
till statsrådet Maria Larsson (KD)

den 4 juni

2012/13:563 Demonstrationsrätten och demokratin i Turkiet
av *Amineh Kakabaveh* (V)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 juni.

22 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmälades att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 3 juni

2012/13:539 Bullerproblematiken i Linköping
av *Johan Löfstrand* (S)
till miljöminister Lena Ek (C)

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 juni.

23 § Kammaren åtskildes kl. 20.12.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 15.59 och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman

1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
2 § Justering av protokoll.....	1
3 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan	1
4 § Anmälan om protokollsutdrag från utskott	1
5 § Anmälan om uppteckningar vid EU-nämndens sammanträden.....	1
6 § Anmälan om inkomna faktagpromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.	2
7 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
8 § Förnyad bordläggning	3
9 § Svar på interpellation 2012/13:435 om barn till frihetsberövade föräldrar	3
Anf. 1 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	3
Anf. 2 HILLEVI LARSSON (S)	5
Anf. 3 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	6
Anf. 4 HILLEVI LARSSON (S)	7
Anf. 5 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	8
Anf. 6 HILLEVI LARSSON (S)	9
Anf. 7 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	9
10 § Svar på interpellation 2012/13:443 om unga kriminella.....	10
Anf. 8 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	10
Anf. 9 LENA OLSSON (V)	11
Anf. 10 HILLEVI LARSSON (S)	12
Anf. 11 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	13
Anf. 12 LENA OLSSON (V)	14
Anf. 13 HILLEVI LARSSON (S)	15
Anf. 14 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	15
Anf. 15 LENA OLSSON (V)	16
Anf. 16 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	17
11 § Svar på interpellation 2012/13:392 om effekten av bolagsskattesänkningen	17
Anf. 17 Finansminister ANDERS BORG (M)	17
Anf. 18 LEIF JAKOBSSON (S).....	18
Anf. 19 CARL B HAMILTON (FP)	19
Anf. 20 ULF BERG (M)	20
Anf. 21 GUNNAR ANDRÉN (FP)	20
Anf. 22 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	21
Anf. 23 Finansminister ANDERS BORG (M)	22
Anf. 24 LEIF JAKOBSSON (S).....	23
Anf. 25 CARL B HAMILTON (FP)	24
Anf. 26 ULF BERG (M)	25
Anf. 27 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	25
Anf. 28 Finansminister ANDERS BORG (M)	26
Anf. 29 LEIF JAKOBSSON (S).....	27
Anf. 30 Finansminister ANDERS BORG (M)	27

12 § Svar på interpellation 2012/13:393 om ekonomiska frizoner och avgiftsnedsättning	28
Anf. 31 Finansminister ANDERS BORG (M).....	28
Anf. 32 LEIF JAKOBSSON (S)	29
Anf. 33 ANETTE ÅKESSON (M).....	30
Anf. 34 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	31
Anf. 35 Finansminister ANDERS BORG (M).....	32
Anf. 36 LEIF JAKOBSSON (S)	33
Anf. 37 ANETTE ÅKESSON (M).....	34
Anf. 38 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	35
Anf. 39 Finansminister ANDERS BORG (M).....	35
Anf. 40 LEIF JAKOBSSON (S)	36
Anf. 41 Finansminister ANDERS BORG (M).....	37
13 § Svar på interpellation 2012/13:400 om arbetslösheten i Sverige	37
Anf. 42 Finansminister ANDERS BORG (M).....	37
Anf. 43 MONICA GREEN (S)	38
Anf. 44 PATRIK BJÖRCK (S).....	39
Anf. 45 Finansminister ANDERS BORG (M).....	40
Anf. 46 MONICA GREEN (S)	41
Anf. 47 PATRIK BJÖRCK (S).....	42
Anf. 48 Finansminister ANDERS BORG (M).....	43
Anf. 49 MONICA GREEN (S)	44
Anf. 50 Finansminister ANDERS BORG (M).....	44
14 § Svar på interpellation 2012/13:401 om matchningsproblem och otillräckliga drivkrafter	45
Anf. 51 Finansminister ANDERS BORG (M).....	45
Anf. 52 MONICA GREEN (S)	45
Anf. 53 PATRIK BJÖRCK (S).....	46
Anf. 54 Finansminister ANDERS BORG (M).....	47
(forts.).....	48
Ajournering.....	48
Återupptagna förhandlingar	48
14 § (forts.) Svar på interpellation 2012/13:401 om matchningsproblem och otillräckliga drivkrafter	48
Anf. 55 MONICA GREEN (S)	48
Anf. 56 PATRIK BJÖRCK (S).....	49
Anf. 57 Finansminister ANDERS BORG (M).....	50
Anf. 58 MONICA GREEN (S)	51
Anf. 59 Finansminister ANDERS BORG (M).....	52
15 § Svar på interpellation 2012/13:447 om EU:s hot om strafftullar mot kinesiska solpaneler	52
Anf. 60 Statsrådet EWA BJÖRLING (M)	52
Anf. 61 CARL B HAMILTON (FP).....	54
Anf. 62 Statsrådet EWA BJÖRLING (M)	55
Anf. 63 CARL B HAMILTON (FP).....	56
Anf. 64 Statsrådet EWA BJÖRLING (M)	56
Anf. 65 CARL B HAMILTON (FP).....	57

Anf. 66 Statsrådet EWA BJÖRLING (M).....	58	Prot. 2012/13:116
16 § Svar på interpellation 2012/13:425 om vård inom rehabiliteringsgarantin.....	58	4 juni
Anf. 67 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	58	
Anf. 68 WIWI-ANNE JOHANSSON (V).....	59	
Anf. 69 FINN BENGTTSSON (M).....	60	
Anf. 70 TOMAS ENEROTH (S)	61	
Anf. 71 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	62	
Anf. 72 WIWI-ANNE JOHANSSON (V).....	63	
Anf. 73 FINN BENGTTSSON (M).....	64	
Anf. 74 TOMAS ENEROTH (S)	65	
Anf. 75 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	65	
Anf. 76 WIWI-ANNE JOHANSSON (V).....	66	
Anf. 77 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	67	
17 § Svar på interpellation 2012/13:438 om rättssäkerheten inom sjukförsäkringen.....	67	
Anf. 78 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	67	
Anf. 79 TOMAS ENEROTH (S)	68	
Anf. 80 FINN BENGTTSSON (M).....	69	
Anf. 81 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	70	
Anf. 82 TOMAS ENEROTH (S)	71	
Anf. 83 FINN BENGTTSSON (M).....	73	
Anf. 84 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	73	
Anf. 85 TOMAS ENEROTH (S)	74	
Anf. 86 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	75	
18 § Svar på interpellation 2012/13:408 om dålig mobiltäckning och långsam övergång till 4G	75	
Anf. 87 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	75	
Anf. 88 MONICA GREEN (S).....	76	
Anf. 89 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (M)	77	
Anf. 90 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	78	
Anf. 91 MONICA GREEN (S).....	79	
Anf. 92 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (M)	80	
Anf. 93 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	80	
Anf. 94 MONICA GREEN (S).....	81	
Anf. 95 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	82	
19 § Bordläggning.....	83	
20 § Anmälan om interpellationer.....	83	
21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	84	
22 § Anmälan om skriftligt svar på fråga	85	
23 § Kammaren åtskildes kl. 20.12.....	85	

